

Asturiera: Portugaldik dator ofizialtasuna

ARGIA

01779

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Goi bilera Miarritzen

GASOLIOAK ZIPRIZTINDUTAKO GAILURRA

Ramon Labaien

"Ez dugu oraindik Euskal Herriaren epopeia kontatu"

DATORREN ASTEAN
Ikastolak

NAFARROA OINEZ

B E R E Z I A

Festaren nondik-norakoak

Iruñeko euskara jakite maila

San Fermin Ikastola

Zizur Txikiko euskararen aurrekaria

Urriaren 22ko ARGIArekin batera

Diseinua: antza S.A.L.

■ Gasolioaren gerraren itzala
Miarrizteko gailurrean 12

■ Asturiera: Portugaldik dator
ofizialtasuna 22

■ Ramon Labaien:
“Ez dugu oraindik
Euskal Herriaren
epopeia kontatu” 27

■ Ana Urkiza:
“Zoriona helduezina
den bitartean gara
zoriontsuak” 36

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Josetxo Fagoaga eta Gerardo Carrere	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Gasolioaren gerraren itzala Miarrizteko gailurrean	
Daniel Udalaiz / Mikel Asurmendi	12

EUSKARA

Bostekoaren Ikastira.	
Jon Torner	20

GIZARTEA

Asturiera: Portugaldik dator ofizialtasuna	
Urtzi Urrutikoetxea	22
Elkarrizketa: Ramon Labaien	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	27

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Elkarrizketa: Ana Urkiza.	
Mikel Asurmendi	36
Orain dela 30 urte.	
Pilar Iparragirre	38

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak. Pilar Iparragirre	42
Telebista-Irratia. Iosu Etxaniz	46
Agenda	48
Ihesi	49
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Mikel Aramendi	8
Kultura: Laura Mintegi	33
Azkena: Andoni Egaña	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

 gizarte-ekintza
obra social

**AMETS
ZATOZ
JADA
NIGANA !!!**

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore
Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun
Jauregi, Xabier Letona.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetza: Olatz Korta, Edurne
Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
Sorluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
(komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
3. eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro
Ipar Euskal Herria . . .746 lib./113,73 euro
Espainia15.600 pta./93,76 euro
Beste atzerriak . . .20.100 pta./120,8 euro
Airez31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaina Taldeko partaidea da

Ernesto "Che" Guevararen oroimenez

Duela oso gutxi izuikaraz eta suminduraz ezagutu dugu nola "Smirnof" edariaren enpresaren merkatariak Che Guevararen irudia erabili duten iragarkiak egiteko, berriro prostituitzeko eta lurperatzeko pertsonaia honek izan duen garrantzia, bere oroimena apurtu nahian, nahiz eta geroago epaia galdu argazkiaren benetako jabearen aurrean "Korda" argazkilari kubatar ospetsua, zeinak keinu adierazgarri eta miresgarriak kalteordainaren dirua eman duen herri kubatarak behar dituen sendagaiak erosteko.

Argentinarra eta kubatarra Che-k beti etsenpluaren bidez predikatu zuen, arriskua eta sufrimendua bere gain hartuz duintasunez. Ez zuen ezer agintzen betetzeko ez bazen. Gezurra eta zurikeriaren ez zuen amore ematen. Ez zen inoiz izan konpartsa menperatuekiko bidegabekeriaren aitzin. Errealitatea beti ikusi nahi zuen sufritzen dutenengandik. Mundu honen gizartiarztearen alde jarri zen. Bere ahaleginean behartsuei laguntzen zien beraien giza duintasuna berreskura zezaten.

Ernesto Guevarak trebakuntza sendoa zeukan. Horregatik oso urrun zegoen multinazionalak inposatu nahi diguten pentsamendu bakarrenetik (ezer egin ez dezagun, pasibotasuna, oinperatzea eta masifikazioa sustatzeko) beti errepikatuz "hau dela mundurik onena eta dena

estrukturatzen dela balizko ordena naturalarekin, neoliberalak noski, merkatuaren jaungoiko nonahiko lez" (Carlos Aznarez) Ernesto Guevara gizateriaren ondarea, erreferentzia etika garrantzitsua, hil arte ari zen "gizaki berriaren bila".

Horretarako borondatea, kuraia eta sakrifizioa erakutsi zuen. Gizakiak senidetzeko borroka etengabea sartu zen, egon ez gintezen inperialismoaren pean, hain zuzen ere "dena hondoratzen duena, bereziki behartsuenak, pobrezia, bidegabekeria, zapalketa, baztertzea, duintasunik eza eta erdeinuaren neurrigabeko itsasoan" (Jon Sobrino).

**TOMAS ANGEL GONZALEZ
ZORROTZA (BILBO)**

Hiruko Txikian

EUROPARRAK? OTOI!

Iparaldeko hiru gazte edo, Realan jokatu nahi eta ezinean omen dabil-tza. Realak euren lizentziak tramitatu, eta Espainiako Futbol Federazioak ez omen ditu onartu. Gazte horiek, maite duten kirolean eta aukeratu duten elkartearen ezin izango dute jardun, espainolak ez direlako. Eta aldearantzizko eskarmentua duen honentzat, hau da aspalditik Hegoaldeko jokalarik gazteek hornitutako Iparaldeko futbol taldeak ezagutu dituen honentzat, bitxia baino sinets ezina. Hemen ez dugu Eusko Jaurlaritzarik. Ez eta Euskal Futbol Federaziorik. Baina duela hamar bat urte, bost bat

irundarrez osatu futbol taldea -Donibane-Lohizuneko Arin Luzien- izan zen txapelduna junior mailan partidari-rik galdu gabe urte osoan. Eta beren buruak espainoltzat ez zuten haiek ez ziren frantsesak noski. Zer dela eta orain lapurtar gazte hauek ataka horretan eduki? Ez, ez luke Realak atzerritarrak bai ala ez eztabaida antzuan denborarik alferrik galdu behar, etxeko gazteak bildu ezin dituen bitartean. Areago, etxekoak atzerritar profesional lizentziaz kontratatu. Bixente Lizarazuak salbuespenak baitira ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

GREBA ETA ELKARTASUNA

Joan den astean arrantzale, baserritar, taxista eta garraiolariek lanuzte eta grebak egin zituzten gasolioaren prezioaren igoeraren aurka. Kaltetuenak greba egiten duten pertsonak dira, ez baitute soldatarik jasotzen. Dena den, grebak beste pertsona eta sektoreei ere egiten die kalte. Enpresa batzuek eten egin behar dute jarduna hornidura ezagatik, kontsumitzaileek elikagaiak eta karburanteak eskuratzeko zailtasunak dituzte, hiritarrak ez dira garaiz iristen lanera. Egia da. Sektore batzuen grebak beste sektoreak eta pertsonak kaltetzen ditu. Eta batzuk protesta egiten dute. Elkartasuna falta da eta berekoikeria eta indibidualismoa dago soberan. Berekoikeriagatik bakarrik babesa eman beharko genioke, gasolioaren prezio igoerak denongan eragiten baitu. Gobernuaren neurri horren aurka ari direnek gure begirune eta elkartasuna merezi dute. Beste sektoretako sindikatuek, gizarte mugimenduek eta hiritarrek elkartasun jarrerak agertu beharko lituzkete. Gasolioaren auziak denoi eragiten badigu, denok lagundu beharko genuke. Eta greba gure gain hartu beharko genuke elkartasunez. ●

◆ DANIEL UDALAITZ

IDEIEN ZIGOR INPUNEA

JOXEMI Zumalabe Fundazioaren aurka Baltasar Garzonek egindako operazioak argi uzten du Estatu espainiarra ideia zigortzeko egiten ari den ariketa. Ez da lehenbizikoa, ez aginte espainiarraren aldetik, ezta Baltasar Garzon epailearen aldetik ere, baina gutxitan aipatu izan da horren argi Espainiako Konstituzioak jarri duen ordenari desobedientzia zibilez erantzutea delitu dela Espainian. Froga gisa jaurtitako operazioa ere bada neurri batean, ea zer gertatzen den. Denborak esango du zer gertatzen den Garzonek espetxeratu dituen bost lagunekin eta bermeaz aske utzi dituen hiruekin, baina akusazioa bera luzatzea ere ez da makala demokratikoa bere burua demokratikotzat jotzen duen estatuarentzat. Espainiako Konstituzioaren aurka modu baketsuz egitea delitua baino osasungarria izan daiteke euskal herritarrentzat, edo hori pentsatzen dute bederen herritar horietako askok eta askok.

IK-K IPARRALDEKO BILTZARRA PROPOSATZEN DU

IPARRETARRAK erakundeak Udalbiltza

ILDO

2000ko urria / Octubre 2000

AUTONOMIA
LEHEN URRATSA
ASKATASUNAREN BIDEAN

■ IKren agiria..

bezalako Iparraldeko Biltzarra sortzeko deia egin du Ildo barnealdizkariaren azken alean. Talde armatu honen aburuz, Iparraldeak berak erabaki behar du Iparraldeak zer leku beteko duen Euskal Herrian. IK-k Udalbiltza

onesten du eta Biltzarra izeneko egitura autonomoa sortu ondoren, bien arteko harremanak ontzat eman ere. Zortzi atalez osaturiko gogoe politikoan, Euskal Departamenduaren aldeko dinamikak sozietatean kontzientzia aldaketa bati ekarri duela dio, baina Ipar Euskal Herriko Autonomia Erkidegoa lortzeko erronkari eutsiko diola berretsi du.

ZORTZI PONENTZIA BATASUNA PROZESUAN EZTABAIDAGAI

EZKER abertzalean agiten ari den Batasuna prozesuak zortzi ponentzia izango ditu eztabaidagai, hiru ildo politikoari lotutakoak eta beste bost batasun herritarren izaerari lotuak. Karlos Rodriguez eta Aurkene Astibiak Bateginez aurkeztu zuten; Patxi Zabaletak eta Josu Guli-

B A H E A

- Arnaldo Otegi, EHko bozeramailea: "Frankismoan bezala, salbuespen egoeran bizi gara. Francok dekretuen bidez burutzen zuen euskaldunen aurkako errepresioa, eta orain, beste era batera ofentsiba ezkututzen saiatzen dira".
- Joseba Egibar, EAJko EBBko bozeramaile Joxemi Zumalabe fundazioko kideen atxilotari buruz: "Bidea hori oso arriskutsua da, ideiak eta helburuak kriminalizatzen ari dira Barne ministerioaren bultzadapean".

M E T R O A

nak Aralar; Joseba Ibarburuk eta Karmel Etxebarriak Piztu Euskal Herria; Jose Iriarte 'Biki-la'k Arragoa eta Koldo Barrosek Igitaia eta Mailua. Orain, azaroa eta abenduan zehar, herriko batzarretan eztabaidatuko dira txostenak eta azkenean bi oinarritzko ponentzia geratuko dira bakarrik; eztabaidetan parte hartzen ari direnek bi horien artean hautatu beharko dute.

EAJ MIARRITZEKO GAILURREAN

EUROPAKO Batasuneko estatuburuek Miarrizten burutuko duten goi bileraren aitzinean "Euskal Herria bat" dela aldarrikatu nahi du EAJk. Alderdiak 300 bat hautetsi bilduko ditu eta beraiekin izango dira IBBko Iñaki Ibarloza eta EBBko Xabier Arzalluz presidentea. Jeltza-

ZAHARRAK BERRI

Historikoa izan zen Eusko Legebiltzarrean bizi izandako zentsura mozioa, aurretik halakorik bertan jorratu ez delako. Eduki aldetik, ostera, ezin esan historikoa izan zenik, aurreikusi bezala lehendakari berria ez hautatzeaz gain, azken asteetan ohikoak direnak entzun ziren eta. PPk eta PSE-EEK, dena den, zalaparta atera zuten, eta hori zen helburuetako bat. Ibarretxe lehendakariak eutsi egin zion, baina berandu baino lehen hauteskundeak deitu beharko duela jakinda. Lapikoaren itxura, dena den, bat izan daiteke eta barruan egosten dena beste bat, eta aurrerantzean lapiko barruan egosten dena izango da garrantzitsuena.

leek bilera hau Miarrizten egiteko asmoa zuten baina gailurraren segurtasun neurriak direla medio, Hendaiaoko Sokoburua eginen dute urriaren 12ko goizean.

HOBETUZEKIN JOLASEAN

ASPALDI ari dira esaten ELA eta LAB Eusko Jaurlaritzak formazio iraunkorrerako Hobetuz erakundea finantzatu beharko lukeela eta, azkenean, Jaurlaritzak ala egingo duela iragarri du. Berri ona da, zalantza barik, baina orain ikusteko dago diru hori nondik aterako den, edo EAEko langileek ordaintzen dutenetik (Madrilek zuzenean eskuratzen duena eta, beraz, nonbaitetik kendu beharko litzaiokena), edo EAEko herritarrek bigarrenengo ordaindu beharko dugun formazio iraunkorra.

■ Karmelo Landa.

IZPIAK

Karmelo Landa HBko Mahai Nazionaleko kidea Estrasburgoko Europako parlamentutik bota nahi izan zuten, 1997an PPko Gil Robles erakundeko lehendakari zela honek garai hartan emandako agindu batean oinarrituz. Aginduak jadanik ez zuela balio eta Landak Parlamentuan jarraitu ahal izan zuen.

Baltasar Garzon epaileari merezimenduzko domina jarriko dio Espainiako Gobernuak, Juan Cotino Polizia Nazionaleko buruak hala proposatuta. Domina hau Poliziak banatzen duen garrantzitsuena da eta sarituaren oinarritzko soldataren %20ko sari bat du hileko eta bizitza osorako (20.000 bat pezeta, 800 libera Garzonen kasuan).

■ Baltasar Garzon.

- Ramon Labaien, Donostiako alkate ohia: "Era batera edo bestera abertzale usaina daukan edozein mugimendu zapaldu nahi dute, bai politikoa, bai kultura arlokoa, edozein motatakoa. Nik aspaldi esan nauen laugarren Karlistada hasi dela, eta halaxe uste dut".
- Jesus Eiguren, PSEko buruzagia: "EAJk luzaroan ahaztu beharko du PSE-EErekin batera etortzeaz; berritzeko asmorik ez duen bitartean eta herri honetako beste alderdi bat baino ez dela onartzen ez duen bitartean".
- Begoña Errasti, EAKo lehendakaria: "Estatutua Madrildik kudeatzen ari dira".

Hiru protagonista, hiru arazo

Hiru protagonista kolektibo nagusi ditu gure politikagintzak egun. Bitan bilbatuta geratu behar zutela ematen zuen Lizarra-Garaziko Akordioa eta ETaren treguaren ondoren; baina iazko azaroaz geroztik, triangelu bat antolatu da. Batzuk benetan ahalegintzen ari diren arren, ez dirudi 97ra arte hamar urtez izan genuen eredu bipolar desorekatura itzuliko garenik; besteak beste, bere barne kontraizan eragilez egin zuelako porrot eskema hark. Epe laburrera, bestalde, deskartagarria dirudi baita ere askok Euskal Herriaren etorkizunerako desiragarri iritzi dioten "lau hankako mahaia" -bi indar abertzale, bi espainolista; bi eskuindar, bi ezkertiar- eratu daitekeenik.

Esan gabe doa egungo hiru protagonista horiek Espainiako aginte politikoa -PPko gobernua buruzagi duela-, ezker abertzalea -ETaren zuzendaritzapean, funtsean- eta Gasteizko gobernukide diren bi alderdi abertzaleak -EAJ-ren aitzindaritzapean- direla. Luze joango litzateke elkarren arteko indar harremanak, gatazkak, konbergentziak eta gainerakoak zehaztasun pittin batez aztertzea; edota bakoitzak darabiltzan irizpide estrategikoak, taktikak eta abar argitzea. Aski bedi azpimarratzea erabakimena oso pertsona gutxiengana dagoela esparru horietako bakoitzean (bestelako kontua da gero estrategia horien garapen eta sozializazioan parte hartzen duen jendetza, askoz ugariagoa), eta iruditzen zaidala hiruretako estrategia bakan horiek, errealismo/boluntarismo maila ezberdinekin, ez dutela nork bere garaipena deskartatu. Eta garaipen horrek, funtsean, aurkarien -beste bien- menderakuntza suposatzen duela, kasu bakoitzean. Gure historia garaikideak ukatzen duena.

HIRUKOTE horretako edozeinetan kokatzen ez gare-nok, edo behintzat batere gustura ez gaudenok, arrazoi eta haserre potoloak edukiko ditugu golkoan, baina gertakarien ildo nagusiak baldintzatzeko ahalmen oso eskasa daukagu. Eta egitate hori aintzakotzat hartzea da, seguru asko, geure buruari egin diezaiokegun mesede nagusia. Ondorengoa izan daiteke politikagintzaren hiru protagonista horien

mugapen nagusiak ere aintzakotzat hartzea. 98az geroztik ikusi dudana hausnartuz, esango nuke bakoitzak bere buruaz segurutzat, egintzat, ebidentetzat jotzen duena dela, hain zuzen, korapilotsuena, nekosoena, eragozpenik handiena.

ETak dio bere plataforma politikoa gauzatu ezker, "Alternatiba Demokratikoa" deitua funtsean, erakunde armatuaren desagerpen efektiboa berezkoa eta automatikoa izango litzatekeela. Fededun kaskarra naizenez edozertan, ezetz uste dut. 40 urteko historia agindu batez amai daitekeela sinestea ezinezkoa egiten zait, edozein erakunde armatu klandestinoren desaktibatzea, arazo oso zail eta konplexua

izaten dela argi eta garbi erakusten didalako historiak. Eta euskaldunok ez gara horren espezialak. Jarraitzeko arrazoiak noraino heltzen diren eta amaitzearen zailtasunak non hasten diren jakitea komeni litzauguke, beraz.

EAJ eta EA alderdi abertzale moderatuen betidaniko diskurtsoa izan da, metodo armatuak baztertu ezker, ezker abertzalearekin independentziaren bidean abiatzeko eragozpenik ez luketela. Gehiegitxo da nire sinesmenerako. Onar dezaket, salbuespenak salbuespen, bi alderdi horietako gehien-gehiengoaren xede politikoa Euskadi independentea lortzea dela; baina, uste dut, ezker abertzalearekiko metodo ezadostasunak (utz ditzagun oraingoz helburuak) biolentziaren erabilpenari buruzkoak baino askoz zabalagoak direla. Demagun, egungo instituzioen garrantzia eta betekizunari buruz oso ikuspegi kontrajarriak daude, tregua garaian ikusi dugunez. Komeni litzauguke gau-

zak argiago, eta osoago, aurkeztuko balitzaizkiguke.

Eta zer esan Madrilgo botereari buruz? Tirorik gabe zernahi litzatekeela zilegi zioen leloa uste dut oso leku txarrean geratu dela azkenaldian. Edozertaz hitz egin ahal izatea eta hura lortzearen artean dagoen alde handia azpimarratu beharrik ere ez dagoenez, komeni litzateke mahai gainerratzera zergatik Euskal Herritik, edo beste edonondik, egin daitezkeen subiranotasun demanden aurrean Estatu espainolak horren jarrera ezkorra, egoskorra eta erasokorra hartzen duen beti. Beraiek, edo aurkariak, argi eta garbi irabazi ezean, hori ere eztabaidatu eta aldatu beharko delako ●

ALBERTO ELOSEGI

Mikel Aramendi
Kazetaria

*"40 urteko historia agindu
batez amai daitekeela sinestea
ezinezkoa egiten zait, edozein
erakunde armatu
klandestinoren desaktibatzea,
arazo oso zail eta konplexua
izaten dela argi eta garbi
erakusten didalako historiak"*

J O S E T X O F A G O A G A - G E R A R D O C A R R E R E

Urriaren 21 eta 22an Zutiken 3. Batzar Nazionala burutuko dela-eta, alderdi honetako batzordekidea den Josetxo Fagoaga eta Erreterian EHko zinegotzia den Gerardo Carrerekin bildu gara. Nazio Batzarraz eta egungo egoera politikoaz jardun dugu.

“UNE HONETAN PESIMISTAK GARA BATASUNA PROZESUAREKIKO”

RUBEN PLAZA

■ “1976ko trantsizioan ez bezala, euskal-espainolek eta Espainiako estatuak oinarri soziala dute gaur egun”.

Trantsizio politikotzat jo izana den garai korapilatsu batean burutuko duzue Zutiken 3. Batzar Nagusia. Egingo al zenigukete duela 24 urte izan zen trantsizioaren eta gaurko honen arteko konparaketa bat?

JOSETXO FAGOAGA. Egungo egoera politikoa, ordukoa ez bezala, partikularitate batek markatuta dago. Gaur egungo trantsizioa, baldin gauzatzen bada, bi ikur edo adierazpide kontra-

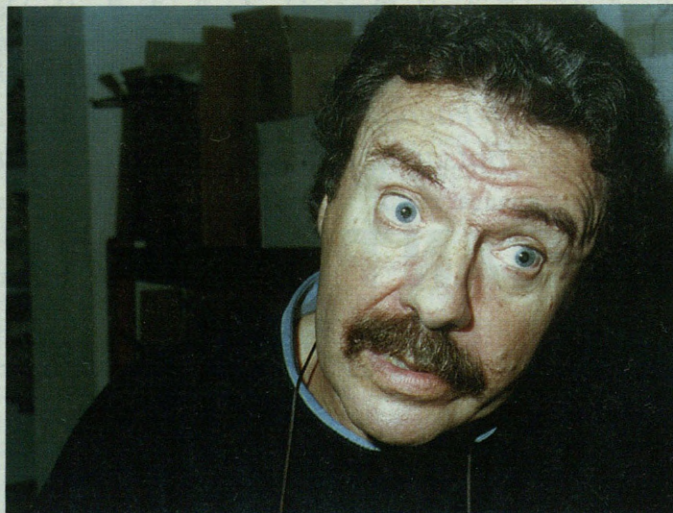
rrien artean emango litzateke. Batetik, Lizarrako Akordioaren testuinguruan zabalduriko adierazpidea dago. Fronte abertzale baten nolabaiteko kontsolidazioa ekarri zuena; ez fronte homogeen batena, hala ere. Bestea, Ermuko izpiritua deitua da. Trantsizioa, ikur kontrajarri hauen inguruan eman liteke. Ordea, 1976ko trantsizioan gertatu ez bezala, euskal-espainolak edo espainolak -espainolismoa nolabait deitua- eta Espainiako estatuak orduan ez zuten oinarri soziala

dute egun. Identitate honek orduan ez zuen sozietatean legitimitaterik, estatua krisian zegoen eta korrante hauek ere bai. Orduan, bestalde, pentsamendu abertzalearen goranzko hegemonia bat bizi izan zen; aldagai ezberdinetan gainera. Orain, berriz, kontrako egoeran gaude. Abertzaletasuna ahuldu da eta mugimendu euskal-espainolaren eta Espainiako estatua- ren emendatze bat izan da, hauek biak paraleloki doazelarik. Ermuko espiritua fenomeno honen eztanda izan zen. Liza-

rrako Akordioa (ETAren su-
etena barne) ofentsiba espai-
nolaren kontrako erantzuna
izan zen. Orain, berriz, Lizarra
gauzatu aurretiko egoeran
gaude, non sozietate espaino-
laren kulturak eta estatuak
berak legitimitate izugarria
lortu duten. Gainera, Espainia-
ko estatua ez da jada Europako
testuinguruan trantsizioko
estatu ilun hura.

■ **Nazio Biltzar hau orain
burutuko baduzue ere, berau
planteatu zenuten garaia eta
egungoa ez da berdina.
Estrategia ezberdin bat atera
al daiteke biltzar honetatik?**

GERARDO CARRERE. Zutiken
batzarra planteatu zenean, ETAren su-
etena indarrean zegoen eta Lizarra mar-
txan. Gure 3. Batzarra testuinguru hartan
planteatu zen. Ez dut uste horregatik asko
alda dezakegunik. Bizitzen ari garen
errealitateari buruz gogoeta bat egingo
dugu. Testuingurua aldatu zaigu berriro
ere, eta hortaz, gauza batzuei buruzko
balorazioak egitean egokitze bat izango
da. Adibidez, orain urte bat Batasuna
prozesuari buruzko genituen espektati-
bak eta oraingoak ez dira berak. Duela
urte bat nolabaiteko esparrua zabaltzen
zen, ez dut esango Zutik errealitatea
aldatzeko esparru moduko bat zenik,
baina bai behintzat gure ideiek bide bat
izan zezaten. Egun, ETAren aktibitate
militarrak esparru hori murriztu egiten du
berriz ere, ezker abertzalearen jardura
norabide oso zehatz batean ibiltzera bal-
dintzatzen duena. Gu, nola-
bait, esparru horretatik kan-
poago sentitzen gara berriz
ere. Hala ere, Zutikeko mili-
tante batzuek segitzen dugu
EHn, eta Batasuna prozesuari
gure ekarpenak egin dizkio-
gu. Batasunak ekar ditzakeen
emaitzak distantziatik eta
pesimismo gehiagorekin
ikusten ditugu orain. Zentzu
honetan, egungo egoeraren
araberako doitze bat egingo
da batzarrean. Zutik ez da
aldatuko. Batzarrak gure egu-
neroko lanari bultzada bat
emango dio. Duguna baturik
mantentzea eta nazionalismo-
aren inguruan eztabaidatzen

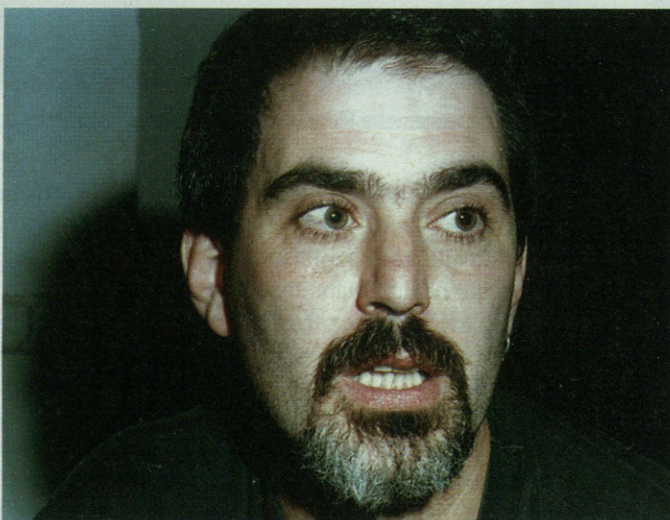

■ Josetxo Fagoaga donostiarra, Zutik-eko kidea.

segitzea ditugu helburu; euskal sozietate-
ko arloz arloko problematikari eutsiz
betiere.

■ **Batzarrean nazionalismo abegitsu
eta sortzaile baten beharra aldarrika-
tuko duzue. Nola ikusten duzue azken
20 urteotan nazionalismoaren ebolu-
zioa ezker abertzalean?**

J. F. Urte luzeotako joan-etorria balo-
ratzea zaila izanda ere, nire ustez, HBren
nazionalismoa kontradiktorioa izan da
azken 20 urteotan. Adibidez, bere abia-
puntu HBk Bizkaiko ezker aldean izan
zuten botoak ez ditu geroago izan.
HBren irudia, oro har, ziur aski integra-
tzaileago zen orduan. Orain baino gaita-
sun gehiago zeukan sentsibiltate eta
ikusuntu ezberdinak biltzeko. Ez naiz
ari euskal nazionalismoaren doktrinaren
letrari dagokionean, baizik eta praktikan
anitzago zela diot. Ezkerreko sentsibilita-

■ Gerardo Carrere EHko zinegotzia da Erreterian.

teak aktibatuagoak zirelako-
edo, gizartearen krisi gorriari
erantzuten zion HBk. Arrazoi
ezberdinengatik, bere abiabu-
ruan egun dena baino aukera
integratzaileagoa izan zen.
Egun, sozialki horrela ez bada
ere, ideologikoki eta politiko-
ki behintzat etenda dago gai-
nontzeko indarreko. Garai
hartan ez zen horrela.

■ **Batasuna aipatu duzue.
Zer espero duzue Batasuna
prozesuaz? Alderdi berri
bat sortuko al da?**

J. F. Espektatiba horrekin
zabaltzen zen Batasuna, baina
ez zen ageriko posibilitate bat

ere. ETAren su-etena mantendu zen
bitartean posibilitate hori bazegoen. Pro-
zesua hasi berria izanik zaila zen balora-
zio bat egitea. Hipotesi bat zen, baina ez
baikortasun itsu batez hartzeko modukoa.
Mundu hau aspaldiko urtetatik ezagutzen
dugu eta bere gorabeheren ezagule gara.
Izaera hertsikoa da, ez ditu berrikuntzak
aise onartzen.

G. C. Hala ere, dena esatera, EHren
eratzaren lehen fasean gauzak modu
natural batez egin ziren, tirabirak izan
arren, ikuspuntuaren aldaketa nahiko bai-
korrak izan ziren. Su-etena indarrean
izan zen bitartean, prozesuak espektati-
bak eta hipotesiak sendoki bermatu
zuten. Finean, alderdi berria HB iraga-
nean izan zena izango zen, sektore berri-
leku emango zion alderdi bat. Funtsean,
HBren eta ezker abertzalearen birmolda-
keta bat ekarri beharko luke. Orain,

berriz, bizi dugun klimarekin
eszeptikoak gara. Batasuna
prozesuaren ondorioz HB ez
den beste aukera bat gauzatzea
zaila da. HB ixten ari da berriz
ere, nukleo-militanteetan bar-
nebiltzen ari da. Aldi berean,
duela 15 urte militante zirenak
atzera egiten ari dira, ez dira
eroso sentitzen egoera honetan.

■ **Zein da zuen balorazioa
Batzarreraren eta HBren arte-
an izan zen esperientziaren?**

G. C. Esperientzia hartaz
eta EHtik Batzarreraren irteeraz
Zutiken eztabaidatu zen. Ez zen
bozketa bat izan hala ere, ez
baitzen Zutiken arazo bat.
Batzarreraren kontua izan zen.

eta berean Zutik-eko kideak daude. Erabakia, hala ere, ez zen erabatekoa. EHtik ateratzeko jarrerak % 60 eta 40 artean banandu ziren. Zutiken baziren EH uztearen aldeko eta aurkako jarrerak. Geroak, finean, arrazoia eman die ateratzearen alde zeudenei.

J. F. Batzarrentzat egoera jasangaitza izan zen orduan, eta egun EHn egotea ezinezkoa. Alde batetik, sozietatea berarengatik. Nafarroako eta EAEko sozietateak oso ezberdinak dira. Hasteko, ETArekiko gaitzespena askoz handiago da Nafarroan EAEn baino. Bestetik, Batzarre ez da Zutik. Sentsibiltate ezberdinak daude Batzarren.

Sentsibiltate hau Batzarreko izaerari lotuta dago. Izaera pazifista dauka, kontzientzi eragotzen mugimenduari lotua; intsumisioari. Ez du esan nahi Batzarren dauden gainontzekoak joera hauen aurkakoa direla, baina sozietatean txertatuta dauden sektore kristauak bere pisua dute. Batzarrek beste sentsibiltate bat du.

■ Su-eten berri bat emango balitz, orduko egoerara itzultzeko aukerak berrituko al lirateke?

J. F. Su-eten berri bat emango balitz ez litzateke aurrekoa bezala izango. Berriz ere, sektore guztiak biltzeko espektatibak zabalduko balira, Nafarroan Batzarrekin eman zen esperientziatik pasa beharko litzateke. Hura izan zen orain arte Euskal Herrian eman izan den batasun indartsuena. Ez bere emaitzengatik, baizik eta suposatzen zuen signifikazio sozialarengatik. Hau da, Nafarroako kasuan, inor gutxi geratu zen batasun hartatik kanpo. HBren eta Batzarrearen arteko hurbiltzetan gain, beste jendeekiko hurbiltze moduko bat eman zen, erakargarritasun bat piztu zen. Hori izan liteke HBren inguruan gauza daitekeen batasun handiena, esparru tradizioaletik harantzago doana. Egun oso zaila da hori gauzatzea.

■ Ezker abertzalean Aralar ildo aurrekeztu da. ETaren borroka armatuarekiko kritikoa eta instituzioetan parte hartzearen aldekoa. Zutik ildo bere-tsutik al doa?

J. F. Ez pentsa. Zutik ez da ETA gogorkien kritikatu duen erakundea izan. Ez da karakterizatu ETArekiko kritikoa izateagatik. ETArekiko kritika Zutiken aldetik ezberdina da. Ez dugu iritzi baka-

rra eta batua. Kritika ezberdinak izan dira eta badira. Orain, beharbada, iritzi kritiko horiek batuago daude. Hau da, ETArekiko kritika lehen baino garbiago azpimarratzen dugu. ETaren jarduerak ez da inoiz egun bezain kaltegarria izan eta etikoki ere -errepikakorra izanagatik- inoiz baino kritikagarriagoa da. ETaren jarduerak oso izaera antidemokratikoa du, egungo ETaren hainbat jomuga beren

gara. Betiko arazo konplexua da.

■ Nolako etorkizunik antzematen duzue? Epe luzerako ziklo batean sartu ote gara?

J. F. Zaila da gertakizunak aurreratzeari. Hamarkada honetan euskal-espainol komunitate politikoen arteko orekatzeari eta indartze bat eman da -ez komunitate sozialen artean, kasu-. Euskal-espainol edo espainol ikurra darabatzatzen komunitate politikoen indartze hau ez da gelditu oraindik ere. Hau epe laburrean zaila izango da gelditzen. Gelditzekotan ETak su-etenaren antzeko bat zabaldu beharko luke.

ideien arabera hautatuak dira. Beste jomugak ere izan daitezke diskutigarriak, baina bere ideologia eta pentsaera dela kausa jomuga bihurtu diren pertsonen aurkako atentatu hilkorak ez dira ezta eztabaidagarriak izaten ahal ere. Une honetan, Zutiken barruan lehen zegoen baino batasun gehiago dago ETArekiko publikoki kritiko azaltzean. Baina, beti ere, ure kritikak ez daitezkeen beste sektoreen -PP kasu- mesedetan izan saiatzen

Baina eraginkorra izan dadin beste modu batez gauzatu beharko da, zaila baita aurrekoaren moduko su-etenak sinesgarritasunik izatea. ETak militarki segitzen badu zaila da euskal-espainolen aurrerakada geratzeari. ETA eta gerta daitekeena inkognita bat da. Balite ETA egoera honetaz jabetzea eta berau aintzakotzat hartzea. Ez naiz menturatzen esatera zer egiteko baina ●

◆ MIKEL ASURMENDI

□ “ETak militarki segitzen badu zaila da euskal-espainolen aurrerakada geratzeari. ETA inkognita bat da, ordea”

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz.

*Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiaera,
Katalana, Portugesa, Galegoa...*

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@euskalnet.net • www.eskura.com

GASOLIOAREN GERRAREN ITZALA

Miarritze Europako Batasunaren beste gailur baten egoitza izango da asteburuan. Batasunaren jarreraren aurrean, milaka langile eta haien erakunde ordezkariak ere Euskal Herriko txoko horretan bilduko dira, ekonomiaren globalizazioak egunetik egunera gehiago zapaltzen dituen interesak defendatzeko; Europa soziala aldarrikatzeko. Bestalde, gailurrean Eskubide Sozialen Agirian herrien autodeterminazioa aztertuko ez denez kontra-gailurrak bere aldarrikapena egingo du. Ezin uka garraiolaria, nekazari eta arrantzaleen itzala ere gailurrak ez duela hain erraz ahaztuko. Gasolioa ezinbestekoa dute beren ustiapenekin aurrera jarraitu ahal izateko.

Testuak:
Daniel Udalaiz/Mikel Asurmendi

■ Nekazarien mobilizazioa irudian.

JOYE LACALLE

Euskal Herriko eta Espainiako Estatuko lurraldeetako baserri-tarrak, arrantzaleak eta garraiolaria borroka bizian aritu dira azken astean Espainiako Gobernuaren kontra, erregaien prezioak jaisteari uko egiten diolako eta hori ezinbesteko baldintza delako beren ustiapenekin, ontziekin eta kamioiekin jarraitu ahal izateko. Inolako zalantzarik gabe, "gasolioaren gerraren" oihartzunak, baldin eta aldizkari hau argitaratu aurretik erabateko konponketaren batera iristen ez badira, hil honetan bertan, 12, 13 eta 14an, Miarritzen egitekoa den Europako Gailurreraino hel daitezke. Horiek guztiak, eta beren sindikatuak, euskal lurretan izango den Europako Gailurrean bil daitezke. Iparraldeko sindikatuak ere bertan izango dira, nahiz eta han, aurreko asteetan izandako mobilizazio handien ondoren, erregaien arazoak bere konponbidea aurkitu duen, hil honetan bertan indarrean jarri den zerga jaitsierari esker. Espainiako Gobernuak ez du horrelako konponbiderik onartu. Langileen aldarrikapenekin batera, aldarrikapen politikoagoak ere beren presentzia izango dute Miarritzen, hala nola sektore abertzaleen eskutik egingo direnak.

Aldizkari honen edizioa itxi aurretik, Espainiako Estatuko nekazaritza, garraio eta arrantza sektoreko hainbat sindikatuk lortua zuten akordio bat Gobernu espainiarrarekin. Baina nekazaritzan estatuko ordezkartza handiena duen COAG sindikatuak akordio honi uko egin zion eta mobilizazioekin jarraitu zuen. COAG plataformaren barruan dago euskal nekazari eta abeltzainen EHNE sindikatua, eta honek ere mobilizazioekin jarraitu zuen osteguna arte. Orduan, nahiz eta akordio horrekin ados ez egon, lanari ekin zion.

Arrantzaren arloan, euskal arrantzaleek eta Estatuko beste inguru batzuetakoez ez dute sinatu Gobernu espainiarrak sektorearen zati batekin lortutako akordioa, beren interesak baztertzeko dituelakoan. Horregatik, joan den astean itsasora atera gabe eta mobilizazioak egiten izan ziren zenbait egun. Ostegunean greba eten eta berriro itsasora atera ziren, Espainiako Estatutako beste zonaldeetako

■ Garraiolarien grebak "gasolio profes-

arrantzaleekin bilera egin bitartean.

Azkenik, garraioaren sektoreak ere, mobilizatu den azkenak, mobilizazio garrantzitsuak egin zituen, ondorio ekonomiko eta sozial larriak eraginez. Asteazkenean enpresetako garraio patronal nagusiak eta karga enpresak akordio batera iritsi ziren Espainiako Gobernuarekin. Garraiolaria autonomoek, ordea, EAEn garraiolarien%85 dira, osteguna arte luzatu zuten greba. Autonomoak Eusko Jaurlaritzarekin gutxieneko zen-

LA MIARRITZEKO GAILURREAN

JOSEBA OLALDE

ezartzea aldarrikatu du, besteak beste.

bait puntu adostu zituzten.

Kontuan izan behar da nekazaritzarako B gasolioa gehiago igo dela gasolinak eta A gasolioa baino. Horrela, 1999ko maiatzetik 2000ko maiatzera bitartean, B gasolioak %50eko igoera izan du, hau da, A gasolioak (%21) eta gasolineek (%26 eta %29) baino askoz ehuneko handiagoa, horrelako aldea izateko inolako justifikazio objektiborik egon gabe.

Erregai honen prezio igoeragatik Espainiako Estatu osoan nekazaritza arlo-

an metatutako galerak, 1999ko martxotik 2000ko abuztura bitartean, 182.622 milioi pezetakoak dira dagoeneko. Urte honetako lehen zortzi hilabeteetan izandako galerak 50.903 milioi pezetakoak izan dira, prezioak %47 gora egin ondoren joan den urtekoarekin alderatuz (48,4 pezetatik 71,3 pezetara batez besteko prezioan). Kopuru handi hauen barruan kokatu behar dira Hego Euskal Herrian izandako galerak. Euskal Herrian nekazaritzan ari den langile kopuruari buruzko datuak ez daude batere argi. Eustat-ek 40.000 ustiapen aipatzen ditu nekazaritzan EAEn eta 70.979 pertsona lanean bertan. Nafarroako zentsu ofizialean 19.600 langile ageri dira sektore honetako langile gisa. Nolanahi ere, EHNEk dionez, EAEn 8.400 langilek kotizatzen dute eta Nafarroan 8.000 langilek. Hala ere, egia da lanean ari diren guztiak ez

gorakoa izan behar, gutxienez titulu nagusiko profesionalentzat.

✓ **Fiskalitatea murriztea**, zehazki, PFEZko moduluak murriztea eragindako laboreetan, titulu nagusiko profesionalak direla egiaztatzen duten nekazarientzat.

Arrantzaleek honako eskakizunak dituzte:

✓ **Konpentsazio formulak**, erregaien prezioen igoeretarako, zuzeneko diru laguntzen bidez.

✓ **Prezio egonkorra ezartzea** gasolioari, 30-35 pezeta gehienez.

Garraiolaria honako neurriak eskatzen dituzte:

✓ **Berehalakoan murriztea** Hidrokarburoen gaineko Zerga Berezia, litroko 40 pezetaraino, eta "gasolio profesionala" jartzea.

✓ **Berehalako kuota ezarpena** garraio baimenetan, eta nahitaez bete beharreko tarifak argitaratzea.

✓ **Sektorea arautzeko ikuskaritza** ezartzea, eta erakunde profesionalak haren lankide izendatzea ●

dutela kotizatzen, eta, beraz, kotizatzen dutenak baino langile gehiago ari dira sektore horretan lanean.

Kopuru hauek azken eztenkada eman diete lehendik ere nahiko ahulak ziren nekazaritzako errentei; izan ere, Espainiako Estatuko batez besteko errentaren %55 dira. Nekazaritzako prezioek behe-raka eta behe-raka egin dute (-%8 1999an) eta, gainera, produktu askori, PAC-ek (Laborantza Politika Komuna) prezioak aurrez finkaturik dituelako, kostuen preziorik gehitu ezin zaionez, sektorearen egoera guztiz eraman ezinezkoa bihurtzen da.

Arrantzaleek ere galerak pilatzen jarraitzen dute. Eta, akordioa onartu ez zutenek diotenez, Gobernu espainiarrak emandako hobariak "iraingarriak eta iruzur hutsa" dira. Gizarte Segurantzako kuotari dagokion hobaria, 14 langile

dituen itsasontzi batean, urtean milioi bat pezeta ingurukoa da, hau da, 16.000 litro erregeaik balio duenaren pareko aurrezkoa. Eta, horrelako itsasontzi batek urtean 300.000 litro kontsumi ditzake.

Garraiolariantzat, gasolioaren prezioa %40 inguru garestitu da. Batez beste urtean 130.000 km. egiten dituztela kontuan hartuz, urtean 49.400 litro gasolio inguru kontsumitzen dituzte. Hala, urtean zehar behar duten erregeiaiatik 1.415.000 pezeta gehiago ordaindu beharko dute, hilean 128.000 pezeta gehiago 1999ko kilometro kopuru berbera egiteko. Eta hori gutxi balitz, aurtan, Espainiako Gobernuak beste 15.000 garraio txartel berri eman ditu, lehendik nahiko lehia gogorra zuen sektore honetan.

BENETAKO ONURADUNAK.

Erregaien prezioaren gorakadaren benetako onuradunak petrolio enpresa handiak eta Espainiako Estatua dira, azken honek hidrokarburoen gaineko zerga bereziari esker irabazten dituen milaka milioi pezeta kontuan hartuz. Petrolio enpresek abiadura bizian igo dituzte beren mozkinak urte honen lehen sei hilabetekoan, aurreko urteko epe berberarekin alderatuz. Horrela, Repsolek, Muskizeko Petronor enpresa talde horretan dagoelarik, aurtengo lehen sei hilabetekoan 190.000 milioi inguruko irabaziaz izan zituen, hau da, joan den urteko epe bereko etekinaren %278. Nolanahi ere, onartu beharra dago Repsolen irabazien zati nagusia Argentinako YPF petrolio enpresari erosi ondorengo petrolio gordina ateratzeko negozioaren ondorio dela, eta ez hainbeste haren banaketako negozioarengatik.

Espainiako Estatuak, berriz, Hidrokarburoen gaineko Zerga Bereziari esker (litro bakoitzeko 13,09 pezeta) urtean 48.200 milioi pezeta bilduko ditu, eta horri BEZari dagokion %16 gehitu behar zaio. BEZaren ehuneko hori aurrez aipatutako zerga horren gainean ere ezartzen da, eta horren zenbatekoa, guztira, asko handitu da. Hala, BEZarekin 2000. urtean bildutako diru kopurua, joan den urtekoa baino 10.500 milioi pezeta gehiagokoa izango dela uste da. Beraz, 1999an 25.616 milioi pezeta izan bazen, 2000. urtean 36.194 milioi pezeta izango dira. Bi zergen batuketan egiten baldin badugu, 84.480 milioi pezetatik gorako kopurua ateratzen da ●

Europako Batasuna lehiaren eta mugarik gabeko merkatuaren erresuma bihurtu da. Langileen eta herri xehearen interesak urrun dira oraindik.

BATASUN EKONOMIKOAK EZ DU EUROPA SOZIALIK SORTU

Lehenago Millau, Seattle edo Genevan bezalaxe, Euskal Herriko eta Europa osoko milaka langile eta horien erakunde ordezkariek bilduko dira Miarritzen, ekonomia globalizazioak erasotako eskubide sozial, ekonomiko eta sindikalak aldarrikatzeko. Orain arte, Europako Batasunaren (EB) jarduna monetarista hutsa izan da, Banku eta moneta bakarera mugaturik eta lehiaren eta mugarik gabeko merkatuaren erresuma bihurturik. EBk oraindik ez du lortu batzuk merkatarien Europa deitzen dutena baino ezer gehiago izaterik, beraz, oraindik oso urrun geratzen da langileen eta herri xehearen interesek lehentasuna izango duten Europa soziala.

Batasunaren partaide diren hainbat estatutako agintari sozialistek ere ez dute lortu ezaugarri hori EBri ematea; ingeles erako "sozio-liberalismo"-ren desitxuratzeko estrategien anbigotasuna areagotu besterik ez baitute egin. Gaur egun Europan boterean dauden sozialdemokratak monetaren egonkortasunaren eta aurrekontu zorrotasunaren izenean, borroka sozialaren bidez azken bi mendeetan lortutako emaitza miresgarrienak suntsitzen ari dira: unibertsaltasuna, berdintasuna eta nazioartekotasuna. Hala, sozialismoaren muina eta helburuak zapuzten ari dira, hau da, indar ekonomikoaren mehatxupean dauden elkartasun bideak ekintza kolektibo eta antolatu baten bidez zaindu eta babesteko grina zapuzten.

POLITIKA SOZIALIK EZ GIZARTE MUGIMENDURIK GABE. Harriga-

rria dirudi lehen helburua "finantza merkatuak" indartu beharra izatea, eta ez, berriz, merkatu horiek ikuspegi sozial batekin eta neurri kolektiboen bidez, kapitalaren gaineko fiskalitatea ezartzea kasu, kontrolatzea. Halaber, Europako agintari sozialistek, nazioarteko lehia askatasunaren izenean, patronala hirurogeita hamarrekoko hamarkadaz geroztik arlo sozialean etengabea ezartzen ari den jokabide zantzaileari bereak eta bi egiten utzi diote (esku-hartze publikoa murriztea, langileen mugikortasuna eta erabateko malgutasuna, araurik eza eta behin-behinekotasuna, eskubide sindikalen aldaketa, lanetik kanporatzeko baldintzak laxatzea eta abar).

Europari buruzko erradiografi hori Frantziako Kolegioko irakasle den Pierre Bourdieuk egina da, "EBrako ikuspegi soziala" azterketa sakonean. Bertan, gizarte mugimendu europar zabala bat eratzearen aldeko aldarrikapena egiten du, gutxien burokratizaturik dauden eta

■ Miarritzen izango da gailurra.

militanteagoak diren Europako sindikatuek eta bestelako gizarte mugimenduek osatua langileen eta herri xehearen eskubideen alde jokatzeko. Duela gutxi "Le Monde Diplomatique"-n argitaratutako lan hori kritikatu izan daiteke hainbat ikuspegitik, baina, inolako zalantzarik gabe, gogoetarako oinarri garrantzitsuak eskaintzen ditu, gure artean oraindik egiteko dagoen eztabaida baterako.

Soziologo frantses honek dioenez gizartearen historiak garbi erakusten du "ez dagoela politika sozialik baldin eta hartara behartzen ez duen gizarte mugimendurik ez badago" eta, bere ustez, "bankuen Europari, moneta bakarraren Europari, Europa polizial eta zigortzaile-

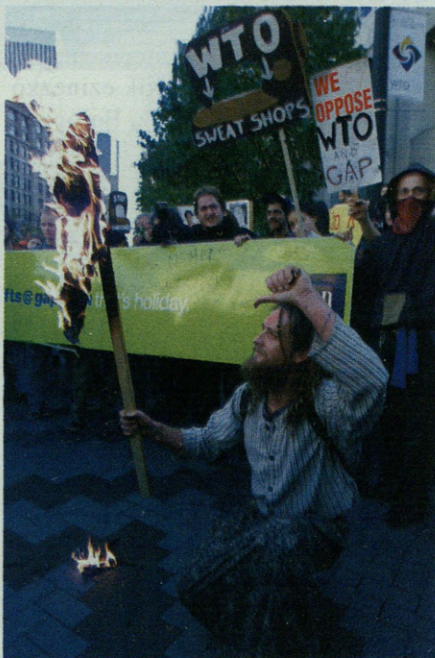
ari-oso aurreratua jadanik- eta Europa miliarrari benetako Europa sozial batez aurre egin nahi dioten arazo nagusia helburu hori lortzeko behar diren indarrak nola mobilizatu behar diren eta mobilizazio lan horri ekiteko nori eskatu behar zaion jakitea da".

Ulertzekoa denez, lehenik, sindikatuak begiratzen zaie, nahiz eta horretarako beren jarrera burokratikoak baztertu eta militanteak indartu beharko dituzten. Tes-tuinguru horretan, txostenak, Gorinne Gobin aditu zorrotzaren kritika ezin gogorragoa biltzen du, eta, bertan dioenaren arabera, sindikalgintzak, Europar ageri denez, gaien kudeaketan begirunez eta duintasunez esku hartzeko irrikatan dagoen "bazkide" baten modura jokatzeko du, eta "lobby" moderatu baten gisara ageri da, Jacques Delors eta haren moduko agintariei hain atsegin zaizkien "elkar-ritzeta" arauak zintzo betetz. Soziologo frantsesa ados dago ikuspegi horrekin, Europako sindikatuak "ez baitute ahale-gin handirik egin patronalari -Bruselan bere iritzia ezarrarazteko presio bideen jabe den patronalari- aurre egiteko anto-laketa baliabidez hornitzeko eta, langile-en borrokarako ohiko baliabideak -gre-bak, manifestazioak- erabiliz, Europa osorako benetako hitzarmen kolektiboak ezartzeko".

Gauzak horrela, Bourdieuk ez du itxa-ropenik epe motzean Europako Sindika-tuen Konfederazioak (CES) -hor sarturik daude ELA, CCOO eta UGT- "sindikalgintza militantea" bildu eta ekinean jarri-ko dituen, eta, horregatik, bere ustez, oraingo, behin-behineko bada ere, sin-dikatu nazionalen gaitasunaz baliatzea beste biderik ez dago. Baina ezin da ino-laz ere ahaztu, sekulako arazoak daudela

benetako eraldaketa egin eta, Europako ikuspegitik, tentazio teknokratiko-diplo-matikoak saihesteko eta, ikuspegi naziona-letik, eguneroko ohikeria eta betiko muga nazionaletan geratzeko pentsamoldeak baztertzeko.

SINDIKALGINTZA EUROPAR

■ Protestak izan ziren iaz Seattle-en OMC-ren gailurrean.

BERRIAREN BEHARRA. Europa sozialari bultzatzeko behar den sindikal-gintza europarra eratu gabe dago orain-dik, eta ezingo da horrelakorik lortu hain-bat alderdiren haustura sakonik gabe. Bourdieuk haustura batzuk aipatzen ditu: berezitasun nazionalekiko haustura, pen-tsamendu bateratzailearekiko haustura, fatalismo ekonomikoarekiko haustura,

neoliberalismo trebearekiko haustura, sozial-liberalismoarekiko haustura.

Lehenik, "berezitasun nazionalekiko" hausturaren beharra nabarmentzen du, beti estatuen mugetan itxita dabiltzan hainbat ohitura sindikalen haustura hain zuzen ere, beren iraupenerako ezinbeste-koak zaizkien baliabideen kopuru handi bat horiengandik espero dituztelako, jokoan dutena eta aldarrikapen eta ekin-tzen espazioa zehaztu eta mugatzen diete-lako. Bigarrenik, pentsamendu bateratzailearekiko haustura proposatzen du pentsamendu eta ekin-tza kritikoa ahula-razten duelako eta gizarte adostasuna gehiegizko neurritaraino balioesten due-lako, sindikatuak "menperatuek beren menpekotasuna onar dezaten lortu nahi duen politikako arduretan eskuhartzerai-no iritsiz".

Hirugarrenik, fatalismo ekonomikoarekin hautsi beharra ikusten du, globaliza-zioaren ezinbestekotasuna eta finantza merkatuen inperioa azpimarratzen duten diskurtso mediatiko-politikoak suspertze-az gainera, erraztasunak ematen dizkiela-ko gobernu sozialdemokratei, "sakonean gobernu kontserbatzaileen politiken alderdi funtsezkoenak iraunarazi edo bideratzeko politikak ezinbestekoak eta beste aukerarik ezean erabakitakoak dire-la defendatzeko". Baita neoliberalismo trebearekin hausteko premia ere aldarri-katzen du, lanerako kontratu desoreka-tuen eskakizun ezin zorrotzagoak malgu-tasunaren itxurapean aurkezten saiatzen direlako (esaterako, laneko orduak murriztearen edo 35 orduko lanasteari buruzko legeen inguruko negoziaketak). Azkenik, patronalaren eskakizunak sen-dotzearen aldeko arau askatasunari "bene-tako politika sozial baten lorpen parega-

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

been itxura" ematen dieten gobernuen sozial-liberalismoarekiko haustura aipatzen du.

Soziologo frantsesaren iritziz, sindikalgintza eraberritu horrek eragile mobilizatzaileei zuzendutako deia zabaldu beharko luke. Eta eragile horiek nazioartekotasun sakon baten jabe izan beharko lukete, nazio bakoitzeko ohitura juridiko eta administrati-boei atxikitako eragozpenak gainditzeko gauza, nazio barruko oztupo sozialak, hau da, adar eta kategoria profesionalak bereizten dituzten oztupoak eta genero, adin eta jatorri etnikoen oztupoak gainditzeko gauza.

Halaber, sindikalgintza honek erresistentziarako estrategia eraginkorrak bilatzen saiatu beharko du neurri multzo handi bati aurre egin ahal izateko. Horrela, erakunde sindikal bakoitzak beste nazio batzuetako antolamenduekiko harremanetarako tresnak eratu beharko ditu bere baitan, nazioarteko informazioa bildu eta hedatzeko; soldata, lan baldintza eta enpleguaren inguruko gaietan koordinatzeko arauak egituratu beharko dituzte; maila profesional bereko edo mugakide diren eskualdeetako sindikatuen arteko senidetze erakundeak sortu beharko dituzte; enpresa multinazionaletan enpresa komite multinazionalak bultzatzen saiatu beharko dute; eta, besteak beste, inmigranteen aldeko enplegu politikak sustatzen, ekintza eta mobilizazio eredu berriak abiatzen eta alderdi "sozialaren"

ikuspegi itxia hautsi eta lanaren inguruko aldarrikapenak osasun, etxebizitza, garraio, hezkuntza, aisialdi eta abarretako eskakizunekin bateratzen ahalegindu beharko dute.

EUROPAKO KONFEDERAZIO SINDIKAL BATERATUA. Bourdieuk, bere txostenean, Europako Konfederazio Sindikal Bateratua eratzearen helburua bultzatu nahi du, eta, utopikoa dirudien arren, ez dago esaterik ezinezko helburua denik. Bere ustez, Europako

egituratzeko baliagarri gerta badaiteke ere, gaur egun ez litzateke oso komenigarria izango, Europako gizartearen egitura sozialak oso aldaketa sakonak izan baititu. Aldaketa garrantzitsuenak, inolako zalantzarik gabe, industrian bertan eman den langile kopuruaren jaitiera gaur egun "operadore" deitzen zaienekiko, eta kapital kulturean aberatsago izanik, antolamendu modu berriak eta borrokarako arma berriak sortzeko eta lanbide arteko elkartasun berrietan sartzeko gai izan daitezke.

Bourdieu honela amaitzen du atal hau: "Europako gizarte mugimendu bat eraiki ahal izateko osagaiarik garrantzitsuenak sindikalgintza, gizarte mugimenduak eta nazio mailako ezberdintasunak ulertzeko ohiko modu topikoetatik ihes egitea da. Prekarizazioak ezarritako eginkizunik beharrezkoena pentsatzeko eta jarduteko modu berriak asmatzea da. Lan munduko mailarik onenak ere eragiten dituen prekarizatearen eta langabeziarekiko beldurraren esperimentzian sustraiturik,

■ Gizarte mugimenduak jarduera bide berriak sortzen ari dira.

mugimendu soziala "eraiki" nahi baldin bada, helburu hori gauzatzea guztiz ezinbestekoa izango da eraberritu beharko diren erakunde kolektibo ugariak eta milaka jarrera partikularrak aldaraziko lituzkeen bide kolektiboa indartzeko eta gidatzeko.

Joan den mendeko langile mugimenduko ereduak erabiltzea, etorkizuneko Europako gizarte mugimendua

prekarizatearen hedapen zabalak elkartasun modu berriak ekar ditzake, bereziki guztiz eskandaluzkoak gertatzen diren krisialdietan, esate baterako, Frantziako Elf eta Alcatel enpresetan gertatu den bezala, nahiko errentagarriak diren enpresetako akziodunei etekin handiagoak eskaintzeko gogoak bultzaturik langile kanporaketa erraldoiak gertatzen direnean ●

EIBAR

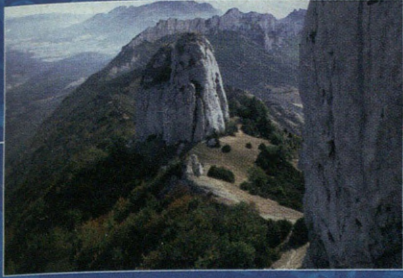
Urriaren 13tik urriaren 22ra Unzaga Plazan

- Euskal musika eta libururik onenak
- %10eko beherapena

Bizi irakurriz

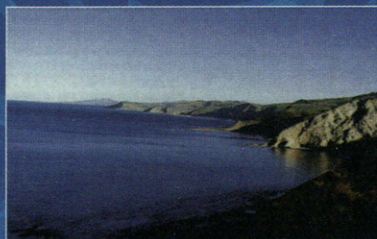
EUSKADIKO LIBURU GANBARA

ARGIaren Harpidedunentzat Zozketa Berezia

Durangoko Liburu eta Disko Azokan
2 pertsonentzako 6 asteburu
zozkatuko ditugu

Nekazalturismoko baserri-etxe
batean naturarekin egonaldi
lasaia izateko aukera paregabea
Argia eta Nekazalturismoaren eskutik

BIZKAIA

Urdaibai
Lea-Artibai
Enkarterriak
Uribe-Kosta
Durangaldea
Arratia-Nerbioi

GIPUZKOA

Deba
Goierri
Donostialdea
Urola-Kosta
Tolosaldea
Bidasoa Behea

ARABA

Gorbeialdea
Arabako Errioxa
Arabako Lautada
Mendebaleko Haranak
Arabako Mendialdea
Iparraldeko Haranak / Aramaio

Nekazalturismo Bulegoa
Kursaal etxea
Zurriola 1, 5. lokala
20002 Donostia

Tel.: 902 13 00 31
Faxa: 943 32 67 00

Posta Elektronikoa: agroturismo@nekatur.net
<http://www.nekatur.net>

Zozketan parte hartzeko ondorengo datuak bete eta postaz bidaltzea besterik ez duzu:

Harpide-zenbakia: Izen-abizenak: Herria: Posta-Kodea:
Helbidea:
Tel.: Data:

Sinadura:

Urriaren 12tik 14a bitartean burutuko den Europako gobernuburuen gailurrak ez ohiko espektatibak jalgiazi ditu. Lapurdiko Miarritzen burutu izanak Euskal Herrian bizi den gatazka politikoa azaleratu du. Hartaz, kontra-gailurra antolatzen ari diren taldeen arabera, Miarritze setio egoeran dago engoitik.

EUROPAKO HERRIEN ESKUBIDEAK EZ DIRA ESKUBIDE SOZIALEN AGIRIAN SARTZEN

Miarritzeko gailur hau datorren abenduaren 7an eta 8an Nizan burutuko den gailurraren aurrekari bezala ulertu beharra dago. Europako hamabost estatuen gobernuburuek Miarritzen aztertuko duten gai nagusia Europako Oinarrizko Eskubideen Agiria da. Europako Batzordeak eta Parlamentuak euren iri-tzia eman ostean, estatuburuek Nizan onartu beharko dute agiria. Halabeharrez, Miarritzen, aktualitateko arazoak ere izanen dira aztergai: erregaien krisia, Serbiako hauteskundeak edota Israel eta Palestinaren arteko gatazka, kasu.

KONTRA-GAILURRA ABIAN DAGOENEO. Europako Oinarrizko Eskubideen Agiria eztabaidan dago eta kontra-gailurra sozialaz arduratzen diren taldeek, agiriak “*sekulako gibelapena*” ekarriko duela adierazi dute honezkero. AB, AC!, ATTAC, Koordinaketa, Corrent Revolucionari Occtitan, DAL, Eraikizan, Haika, LCR eta Sud-PTT taldeek osaturiko plataformaren iritziz, agiri hau ez dator bat Pertsonen Eskubide Unibertsalen Aldarrikapenarekin. Konparazionea, soldata eta etxebizitza herritarren eskubidea izatetik estatuen lagun-tza izatera pasako da. Plataforma hau osatu duten kolektiboek, eskema liberal eta antisozialaren behar-rean Europa sozialaren ideia aldarrika-tzen dute. Era berean, Europako herriek beren buruaren eta geroaren jabe izateko duten eskubidea eskatuko dute ere plataforma-ko talde abertzaleek.

KONTRA-GAILURRAREN AURKA. Kontra-gailurra ari diren alderdi, sindikatu eta mugimendu ezberdinen artean Hego Euskal Herriko zenbait talde dago. Euskal Herritarrok (EH) alderdiaz gainera “Abiadura Handiko Trenaren Aurkako Asanblada” eta “Bai

■ “Bai Euskal Herriari” kolektiboko kideek Miarritzerako deia egin dute.

Euskal Herriari” kolektiboak daude. Honek kontrobertsiak sortarazi zituen plataforma honetako hainbat taldetan, CGT, FSU eta SUD sindikatueta bereziki. Hegoaldeko kolektibo hauek parte hartu izanaren aitzakian frantses hedabide batzuek kontra-gailurrari buruzko toxikazio kanpaina egin dute kontra-gailurraren antolatzaileen aburuz. Hauek hedabideek burutu duten “*desinforma-*

□ “Miarritze terrorismoaren ikusmiran” bezalako titularrak agertu dira Frantziako hainbat komunikabidetan

zioa” fermuki salatu dute. Besteak beste, “Miarritze terrorismoaren ikusmiran” bezalako titularrak agertu dira Frantziako hainbat komunikabidetan.

GAILURRA PARADOXA HISTORIKOA. Euskal Herriko alderdi abertzaleetatik EH eta AB parte hartzen ari dira kontra-gailurraren mobilizazioetan. Alderdi hauetako ordezkariak EAJ eta

EA alderdiei ekimenetan parte hartzeko dei egin badiete ere, ezker abertzaleko indar politikoak baino ez dira engaiatu kontra-gailurrean. EH eta AB alderdiek, herrien autodeterminazioa eskubidea Eskubide Sozialen Agirian aztertuko ez denez, “*paradoxa historikoa*” iritzi diote gailur honi. Kari honetara, Haikak “*ukazioaren gailurra*” bezala kontsideratu du gailurra eta “*independentziaren gailurra*” antolatu du. Gailurra burutzen den bitartean talde honetako jarraitzaileek kanpaldia burutuko dute Baionan.

“Bai Euskal Herriari” kolektiboak ere Euskal Herria herriaren eskubideak gailurrean ez planteatzeak herri honen ukazioaren agerpide bat dela adierazi du. Hartara, gailurra burutzen den bitartean mobilizazioetan parte hartzeko deitu die euskal herritarrei.

MOBILIZAZIO UGARI ETA POLIZI NEURRIAK UGARIAGOAK. Euskal preso politikoen aldeko Koordinaketa-

■ Jean François Lefort: "Gure funtzioa ez da soilik kontra-gailurra eratzea"

Koordinaketako partaide zara eta kontra-gailurra-
ren eraketan diharduzu.

Nola sortu da plataforma hau?

Plataforma hau ATTAC elkartearen bidetik sortu zen joan den ekainan. ATTAC Frantziako estatu mailan zergen eremuan borrokan ari den talde bat da. Talde honek inizatiba hartu zuen Ipar Euskal Herriko mugimenduak gonbitatuz, ezker abertzalearen mugimenduak barne. Hastapeneko bilkuretan 25 talde bildu zituen kontra-gailurra eratzeko.

■ Zein xedetan bildu zineten?

Bilkurek bi funtzio zituzten: batetik, elkartearen artean adostasun bat lortzea, eta bestetik, bakoitzak bere aldetik ekimenak zentralizatzea eta egutegi bat eratzea. Plataforman, Ipar nahiz Hegoko sindikatuak, alderdiak eta mugimenduak hasi ginen, baita Landak eta Biarnoko hainbat mugimendu ere.

■ Plataformak ez omen du elkarrekin iraun. Zergatik?

Plataforma utzi duten taldeek ez dute zintzo jokatu; bereziki CGT sindikatuak. Sindikatu hauek lehen bilkuratik jakin zuten mugimendu abertzaleak mobilizazioak antolatuko zituela. Mugimendu abertzalearen egutegiaren ekimenak aurkeztu genituenean, plataformak onartu zuen guk aurkeztu autodeterminazio eskubidea aldarrikatzea. Horrek sortu zuen traba CGTen. Eskubide honekiko traba baino mugimendu abertzalearekiko oztupoak jarri dituzte alta. Ipar Euskal Herriko mugimendu abertzalea bakarrik balitz gure aldarrikapenak onartuko zituztela erran dute. CGT, FSU eta SUD sindikatuak eskuak lotuak dituzte Parisen. Parisen ez dute begi onez ikusten abertzaleekin aritzea, baina aitzakiak besterik ez dira. Euskal Herrian bizi den egoera da funtsean onartzen ez

■ J. F. Lefort "Lof" Koordinaketako eleduna.

dutena. Bazekiten hasieratik Euskal Herriko mugimendu abertzale-osoak parte hartuko zuela. Zer nahi gisaz ere, nahiago izan dute plataforma uztea eta beren bidetik segitzea.

■ Jarrerak ez al du kontrobertsiarik sortu haien artean?

Bai. Sindikatuetako baseetan gaizki hartu da jarrera hau. Abertzaleekiko erabaki politiko bat hartu dutela jakitun dira militanteak eta mobilizazioetan eragina izango duenez langileak kexu dira.

■ Zertan datza kontra-gailurra?

Ez da kontra-gailurra soil. Gure funtzioa ez da kontra-gailurra ofiziala antolatzea, Europako sindikatuaren arteko elkarretaratze eta lan komun bat burutzea baizik. Europa instituzionala nahiz soziala erabakiko da Nizan. Biziki garrantzitsua da Miarritzeko kontra-gailurran azaltzea zein Europa eraiki

nahi duten estatuetatik. Abenduko gailurra berant izan liteke erreakzionatzeko.

■ Eragozpenak espero al dituzue poliziaren aldetik?

Poliziaren presioa izugarria da. Guk Europako eboluzioa lantzea eta ber denboran euskaldunen errebindikazioak trabatzea onartezina dela aditzera eman nahi dugu, besterik ez.

■ Jean Grenet auzapezaren jarreraz zer diozue?

Baionako auzapezak eta espainol edo frantses poliziek izaera bera dute: kontra-gailurra gelditzea dute helburu. Euskal Herrian gatazka politiko bat dagoela isilarazi nahi dute, ez zaie interesatzen Frantzia eta Espainiako mugetan gatazka bat dagoela azaltzea, 500 preso eta 2.000 errefuxiatu daudela. Iparraldean euskara ez dela ofiziala ezkutatu nahi dute. Guk, modu baketsu batez, Euskal Herriari ukatzen zaizkion eskubideak aldarrikatu nahi ditugu munduaren aitzinean ●

ren aburuz "Frantziako eta Espainiako estatuak Euskal Herriaren egoera politikoa ezkutatu nahi dute munduaren aitzinean. Europako herrien eta herritarren eskubideaz ariko dira gailurrean baina Euskal Herriaren eta euskal herritarren eskubideaz mintzatu gabe". Kontra-gailuraren bidez antolaturiko ekimenetan estatuburuak isiltzen duten herri honen eskubideen aldarrikapena eraman nahi dute karriketara. Urriaren 13ko goiz partean 250 elkarretaratze iragarrita daude

Ipar Euskal Herrian. Egun berean, arratsaldeko ordu bietan, manifestaldi bat abiatuko da Baionako San Andres plaza-tik Miarritzerantz. Auto-karabanak antolatuak dira Hegoaldetik Lapurdira. Arratsaldean Euskal Herriko hautetsiak Baionako udaletxearen aitzinean bilduko dira. Ekitaldi hauek kontrobertsia ugari sortu dute jada. Jean Grenet Baionako auzapezak baionesak babesteko polizi neurriak eskatu dizkio Andre Viau Pirinio Atlantikoetako prefetari. Prefetak eraba-

kirik ez duela hartu eman du aditzera, eta egoera eta beharren arabera jokatu duela gatzigatu ere. Jean Grenetek, berriz, pren-tsaurrean adierazi duenez "ez du onartuko abertzaleek Baiona setio egoera bihurtzea". Alta, Miarritze hirian setio egoera sentitzen da engoitik. Hiria, lurrez, airez eta itsasoz hartua dute segurtasun indarrek. Gailurraren karietara 4.000 pertsona hurbilduko dira Miarri-tzera. Ohiko poliziez bestera 1.500 agente bereziek zainduko dute gailurra ●

AEK eta HABErekin elkarkidetzan, urtarrilaren 3tik ekainaren 30era bitartean “Deia” egunkariak egunero argitaratu zuen “Ikastira” izenburua zeraman testua. Euskara ikasi eta hobetzeko eduki hori oinarri hartuta CD-ROM bat kaleratu berri dute.

BOSTEKOAREN IKASTIRA

Ikastira” izenburua zeraman lehen testua urtarrilaren 3an argitaratu zuen “Deia” egunkariak. Joan den ekainaren 30era bitartean, astelehenetik ostiralerara, egunero aurki zitezkeen gisa horretako testu luzexka bat kulturako orrialdeetan. Euskararen inguruko argibideak modu errazean ematea zuten helburu testuek, eta edukia horretara bideratua zegoen. Orain, sei hilabetetan zehar argitaraturiko testu horiek guztiak “Ikastira” izeneko CD-ROM batean bildu dira.

CD-ROM honen alderdi teknologikoaz Ametzagaña taldea arduratu da, eta sustatzaileak Bizkaiko Diputazioa, AEK eta HABE taldeak eta “Deia” egunkaria izan dira. Bai CD-ROMa eta baita papezko bertsioa ere elkarkidetzaren berezi baten fruitu izan dira, beraz. Edukiari dagokionez ez dago aldaketa nabarmenik bi euskarrien artean, baina beste atal batzuetan CD-ROMean badira aportazio interesgarriak.

IRUDIA ETA AUDIOA. “Ikastira”

■ Bost erakunderen arteko elkarkidetzaren fruitu da “Ikastira”

hiru ataletan banatua zegoen “Deia” egunkarian argitaratzen zenean, eta atal berberetan dago banatua ere kaleratu berri den CD-ROMa. Atalok “Jakín”, “Erabili hobeto” eta “Arauak” dira. Lehenengoak bizkaierako hiztegitxo bat, euskarazko esaerak eta Euskal Herriaren

historian erreferente garrantzitsu bilakatu diren makina bat pertsonaia, erakunde, leku eta gertakari biltzen ditu. Eta hain zuzen ere, azken puntu honetan aurki daiteke bertsio digitalak eginiko lehen aportazio garrantzitsua: irudia, alegia. Horrela, egunkarian aurki zitezkeen azalpen laburraz gain, klikatu den hitzarekin loturiko argazki bat topatuko dugu. Atal honetan ARGIA astekaria-ri, Bilboko Portuari, Sabino Aranari edota Lehen eta Bigarren Karlistadei buruzko informazioa izango dugu eskuragarri.

“Erabili hobeto” atalak bestalde, gaztelaniaren eraginez gaizki esaten diren hitz eta esamoldeak nabarmendu eta euren erabilera hobeak proposatzen ditu. Atal honetan CD-ROMak eginiko bigarren aportazio garrantzitsua topatuko

dugu: audioa. Bertsio digitalean, gure ordenadore pantailan azaltzen den erdarakada bat aukeratu eta ahots batek errepikatu egiten du. Ondoren, erdarakada horren euskarazko baliokide egokia zein den esaten digu bigarren ahots batek.

Hirugarren eta azken atalak, “Arauak” deritzonak, izenak berak dioen bezala euskara txukunean idazteko baliagarriak diren zenbait arau eta proposamen biltzen du. Honez gain, euskara batuan baztertu beharreko hitzen zerrenda bat ere badakar.

Aipaturiko aportazioekin, eta interaktibitateak eta multimediei dituzten abantailak baliatuz, “Ikastira” izenburupean

Euskara sailaren babeslea:

Tolosako Udala
euskarazko komunikabideen alde

■ CD-ROMak argazkiak ere baditu.

“Deia” egunkarian argitaraturiko testuen izaera mantendu du CD-ROM honek. Euskara modu erakargarri eta errazean ikasteko aukera ematen zuten papereko testuek. Euskarri digitaleko edukiak ere betetzen du helburu hori.

ERABILERA ANITZ.

“Ikastira”rekin batera, makina bat dira euskara oinarri izanik merkatuan dauden CD-ROMak. Euskaltzaindia, Ibon Sarasola, Adorez eta Elhuyarren hiztegiak eta Justo Maria Mokoroa zenaren “Herri euskarako bilduma” dira horietako batzuk. “Ikastira”k ordea eskaintzen du gauza berririk. Ametzagaiña taldeko kide Joxerra Aizpuruak dioen bezala, “CD hau gehiago da jolasteko, klase batean edota euskaltegietan erabiltzeko. Hau da, ez da soilik material lagun-garria”.

“Ikastira” CD-ROMa duela bi aste banatu zuen “Deia” egunkariak. Orotara 6.000 ale jarri ditu salgai, eta jada agortu egin dira. Salmentetatik lorturiko irabazkiak euskara sustatzeko erabiliko ditu “Deia”k. Batetik, egunkarian bertan euskararen presentzia areagotzea du helburu, eta bestetik kazetariak eurak trebatzea. HABE taldeak bere aldetik, azaroko aldizkariarekin batera CD-ROM honen 7.000 ale banatuko ditu. Horrez gain, erdiko gehigarriko ariketak “Ikastira”rekin loturik egongo dira. Gehigarri horretan bertan CD-ROMak duen edukiaren aurkibide zehatz bat ere topa ahal izango da. AEK koordinakundeak bestalde, autoikaskuntza geletan eta euskaltegietan ikasleen eskura jarriko du CD-ROMa. Aukera anitz beraz helburu bakarra lortzeko: euskararen ezagutza eta erabilera sustatzea ●

◆ JON TORNER

Arturo Campion

Arturoren kaiera

EUSKALDUNTZEA TESI BATEAN

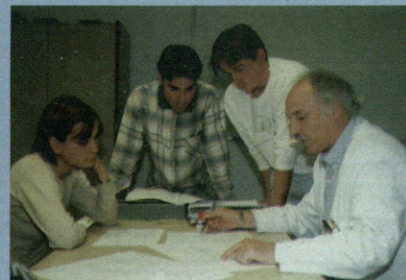
Euskara ikasle helduen ikas prozesua gaitzat duen tesia idatzi du Josu Peralesek. Ikerketa lana egiteko jarraitu duen ildoak helduen euskalduntze-alfabetatzeko aldagai batzuek arrakastarekin duten erlazioa izan da. Horretarako, Gipuzkoako bederatzi euskaltegitako 411 ikasleko lagina hartu du kontuan. Lortutako emaitzetako bat da arrakastarako aukera gehiago duen ikaslea hizkuntza objektu gisa ikuste ahalmena duena dela. Tesi honek bide berria abiatu du euskalgintzan.

WEBGUNEAK EUSKARAZ IZAN DAITEZEN

EAJk, Galiziako BNGk eta Kataluniako CIUk ekimen bateratua mahaigainerratu dute Espainiako Diputatuen Kongresuan, Administrazio zentralerako web orrialdeak estatuko hizkuntza ofizial guztietan argitara daitezen. Proposamen hau nagusiki hiritarrei zerbitzuak eskaintzen dieten eta izaera interaktiboa duten web orrialdeei dagokie. Hala ere, nahiago dute testu eta dokumentu ofizialak, BOEa kasu, gazteleraz mantentzea.

EUSKALDUNTZE PLANAK KONTROLATU

Euskal Kontu Epaitegiak funtzionarioak euskalduntzeko programei emandako diru laguntzen emaitzak zorrotzago kontrolatzeko eskatu dio Administrazioari. Eusko Jaurlaritzak eta EAEko Foru Aldundiek 15.024 milioi pezeta (600 milioi libera) erabili zituzten programa horietan, eta kopuru horren erdia ia ordeko irakasleak kontratatzeko.

“KARKARA” ALDIZKARIA HAMABOSTEKARI

Orio eta Aiako herri aldizkariak, “Karkarak”, aro berri bat hasi du. Izan ere, hila-betekari izatetik hamabostekari izatera pasatu da. Aiatarrek eta oriotarrek aldizkariak kaleratu dituen 94 aleei egin dieten harrera ona dela-eta, herri informazioa bilduko duen 24 orriko aldizkaria plazaratuko du hamabostero “Karkarak”.

Urrea

■ “Berbia emon” euskararen hitzarmena dela-eta jaia ospatu du Eibarrek. Hitzarmena 90. hamarkadaren hasieran jaio eta izenpetu zen euskararen erabilera bultzatzeko. Eibarko Udaleko euskara batzordeak eta Eta Kitto!k elkarlanean sustatu dute urteotan. Herri hitzarmenak 50 elkarte eta erakunderen babesa du.

Ikatzia

■ Seguru bateren bat korrika hasiko zela abiadura bizian errotulu hau ikustean. Agian euskal sena jarraituz egindako itzulpena da Gasteizko Foronda aireportuan aurkitu dezakeguna. Eta irten behar dugunean, ziztu bizian edo motelean -zeinek daki?- joateko ohitura dugu. Erne ibili gero eta ez minik hartu!

PORTUGALDIK DATOR OFIZIALITASUNA

Bable, asturianu, lliones, mirandes... hizkuntza berak dituen izenak dira.

Sanabres, cepedanu eta antzeko lekuko izenak ere hartu izan ditu eta baita arloteen hizkeratzat hartze-koak ere: tontu, chapurriau... Ezezagutzaren eta mesprezuaren gainean erakitako ideiak gaindituz, gaur eguneraino heldu da ordeaz hizkuntza hori bera, eta Kantauriko kostaldetik Duero ibaiaren haranera ino lauhun mila lagunek baino gehiagok mintzo dute. Mendetako ukazioaren aurka, ezagupen ofiziala eta hizkuntza eskubideen borroka puri-purian bizi dituzte, eta azken urteotan eztabaida politikoa interesgarria piztu da.

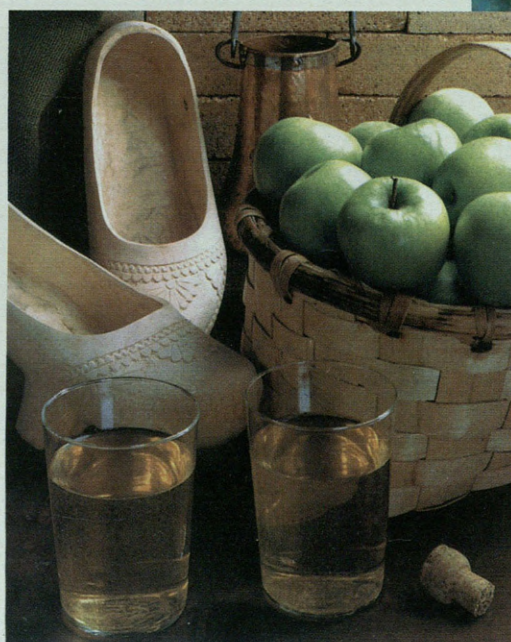
Testuak: Urtzi Urrutikoetxea

Mintzaira Kantauri itsasertzeko haranetan sortu zen eta hor eusten dio gaztelaniaren eta galizieraren artean. Asturiasen, Kantabriako mendebaldean, Leongo probintziako ipar eta mendebaldean, Zamorakoaren ipar-mendebaldean eta Portugalen agintepeko Miranda'l Douro (Miranda do Douro) eskualdeetan eutsi zaio hizkuntzari. Egoera aztertzerakoan, hiru eremu bereizi behar dira beraz, bakoitzari errealitate eta egoera berezia baitagozkio, hizkuntzaren aldeko erakundeak eta kultur harreman historikoez gain, lan berezitua aurrera

daramate-eta.

Lurralde honetan guztian ez da oraingoa hizkuntzaren aldeko mugimenduen prozesua. Hala ere, oro har erkidego autonomo- etako eta estatuetako mugek indar handia daukate, eta batean eta bestean egindako ekimen eta lanak eremu bakarrera mugitzen dira, noizbehinkako elkarlanak

salbu. Ondorioz, asturleonearen aldeko aldarrikapen prozesuak dinamika eta bizkortasun ugari ditu, eta beraz, emaitzak ere ez dira berdintsuak batetik bestera.

MIRANDAKO MUGARRI.

Miloi erdira heldu barik, kopuru horretatik hurbil dago hiztun kopurua. Lauehun mila baino gehiago Asturiasen, 1994 egindako inkesta baten arabera, herrialdeko herenetik gora. Hizkuntza mugimendu bizien eta ezagunena ere Asturiasen dago, han garatu

baitzen, hango herrientzat bezainbat, mugaz bestaldean hizkuntzaren alde hainbat urtez ibili izan zirenentzat ere. Portugalgo parlamentuak, erabateko adostasunez, Mirandako hizkuntza ofizialdu eta hiztunen eskubideak aitortu zituen.

"A la par de'l pertués, a partir de hoiye, yê lhuç de Miranda, lhuç de Pertual", esaldiak bururatzen du hizkuntza eskubideak onartzeko aurkeztu zuten poesiaz betetako testuak. Ordutik aurrera mendetako gutxiespenaren aurkako lana luzeagoa bada ere -neka-zal inguru hori hainbat eta hainbat esparrutan Portugalgo atzeratuenen artean dago, eta analfabetismo maila ere handienetakoa da-, sekulako mugarrira izan zen, urte askoko lanen emaitza.

Esanguratsua zen gainera Portugalgo estatuaren jarrera Espainiakoa-ren aldean. Ustez konstituzioak, hizkuntza eskubideak aitortzen dituen entitateak, behin eta berriz ahal dituen traba gehienak ezarri ohi ditu asturlleona duintzeko orduan. Duela gutxi arte berriz Europako hizkuntza gutxituen

aldarrikapena ontzat eman zuen Parlamentuak.

HURRENGO ERRONKA ASTURIESEN. Asturias izan da historikoki ordea hiztun gehien eta mugimendu handiena izan duena. Sortu ere Kantauri ertzeko haranetan mintzo zen erromantzeen bilakaeratik sortu zen asturierara, eta Asturiasko erresuman lehenbizi eta Lleongoan gero, hegoalderantz hedatu zen. Azken hiru mendeetan literatura berezitu izan da Asturiasen, eta frankismoko azken urteetan sortu ziren bablearen aldeko lehen mugimenduak.

Autonomia estatutua zeukalarik, 1981ean Asturieraren Akademia sortu zuen Asturiasko Printzerriak, eta hori da egun dagoen instituzio arauemaile bakarra. Onarpena handia bada ere, erdialdeko dialektoetan oinarritutako asturierara batua darabil, Asturiasko hiztunen % 80k hizkera hori baitaukate. Baina ekialdeko eta mendebaldeko dialektoetan sartzen diren hizkerak ere baditu asturierak, eta erdialdeko eredua zenbaitzuek euren hizkerara moldatu ohi dute (lleondarrek batez ere, lurralde horretan iraun duten hizkerak mendebaldekoak baitira). Miranderazko eredua portugesearen ortografiatik hurbilago dago.

Ezkertiarra historikoki, aurreko legegintzaldian ez beste guztietan PSOEk izan du agintea Asturiasen eta indar abertzale edo erregionalistek indar mugatua daukate; gainera nahikoa zatituta daude (lau alderdi: BIA eta Andecha Astur ezkertiarak, PAS eskumarago eta URAS, PPTik aldendutako Sergio Marquesek sortua). 1984an sortutako Xunta pola Defensa de la

LIDA
RA.
XUNTA
MOZA

dira talde eta mugimendu sendo eta historikoenak, baina Leonen ere -Zamora eta Leon probintzia biak ulertuta izen horren pean- hogeita bost mila hiztun egon litezke, estimazioen arabera, ez baitago ezelango datu ofizialik. Mirandako lurraldean berriz -Miranda'l Douru udalerriko ia herri guztiak eta Vimiosoko kontzeju bi biltzen dituen 500 kilometro karratuko eremua-, hamabost mila biztanle inguru daude, eta gehientsuenek mirandes hizkerari eutsi diote.

Eta paradoxikoki, Miranda'l Douru da hizkuntza ofiziala duen lurralde bakarra. 1998ko irailaren 17a egun historikoa izan

bulegoak Batasuneko kultur askotarikotasuna aipatzekoan Portugal gogora ekarri ohi zuen, berau baitzeukan hizkuntza gutxiagotuz ez zeukan herrialde bakartzat. Eta hara non, kanpoko presio barik bere borondatez begirune eta errespetuzko

Euskaraz bizitzeko...

26.000 euskaldun zeure zerbitzura!

- 850 jarduera profesional
- 400 udalerrri
- 2.600 helbide elektroniko
- EH osoko posta kodeak

Harpidetza egiteko eta Gida etxean jasotzeko, deitu telefonoz edo bidali postaz honako ebakina. Bi urterik behin, 50 lib./1000 Pta.ren truke, jasoko duzu Gida etxean bidalketa gastuak barne.

ARTEZ Euskara Zerbitzua • 944 480 000 • Luzarra, 10-2 • 48014 Deustu (BIZKAIA)

izen-deiturak:

helbidea:

ordainketarako kontua:

herria

P.K.

ASTURLEONERAREN EREMUA

Hizkuntza: asturleonera. Leon eta Zamorako probintzietan llionesa deitzen da eta Miranda'l Dourun mirandesa.

Eremua: Kantauriko kostaldetik Duero ibaiaren haranera.

Hiztunak: 400.000 lagunetik gora. (1994ko inkesta).

- Zamora eta Leon probintzietan; 25.000 hiztun.
- Miranda lurraldean: Miranda'l Douru udalerriko ia herri guztiak eta Vimiosoko kontzeju bi biltzen dituen 500 km. kuadroko eremua. 15.000 biztanle.
- Hizkuntza ofizial; Miranda'l Dourun da Portugaleko parlamentuak 1998an horrela erabakita.
- 1981ean Asturieraren Akademia sortu zen.

Ekialdeko dialektoa
Erdialdeko dialektoa
Mendebaldeko dialektoa
Bierzo eta Eo-Navia haranak. Galiziarrek galiziera hitz egiten dutela diote, asturiarrek berriz asturleonera mintzo dela. Eztabaida sutsua da.

Llingua Asturiana (Asturieraren Aldeko Batzarra) eta gainontzeko idazle, irakasle eta antzeko elkarteak berriz, geroz eta hedatuago daude Asturiasen, eta urtez urte urrats txiki baina erabakiorrak eman dituzte.

1995ean manifestazio historikoa egin zen ofizialtasunaren alde Uvieun (Oviedo) eta mugarri hartatik oro har aurrera joan dira gauzak, lehenagoko "urrats bat aurrera, bat atzera" dinamika behin betiko etenda. PP gobernuan, adostasun osoz Bablearen erabilera eta sustapenerako legea onartu zuten orain urte bi, baina administrazio horrek berak errekurritu egin ditu aurrerago joan gura izan duten udalak.

OFIZIALTASUNERANTZ URRATSAK. Asturieraren eguna iragan maiatzaren 5a izan zen. Ohiko ofizialtasun eskariarekin batera, aurtengo erronka argia izan zen Asturiasen egindako manifestazioetan: etorkizuneko Asturiasko Irrati Telebista (RTVAS) asturieraz izan dadila. Baina hedabideei dagokienez, ofizialtasun gabeko hizkuntza gutxitua izateko ez dauka gutxi: ikusentzunezko bideak ia guztiz itxiak izan ditu orain arte, baina teknologia berriei dagokienez Interneten foro eta plataforma sendoak daude, agerkari inprimatuak ere badira batzuk, "Les Noticias" astekaria tartean.

Asturiera hutsez diharduen Radio Sele irrati libreak komertzial bihurtu -eta ia Asturias osora hedatzeko- lizentzia

lortu ostean, gelditu dago kontua. "Iaztik kontua gelditu dauka hemengo gobernuak, Madrilekin Telekomunikazio proiektua dela-eta, bitartean galera handiak ditugu guk. Antza, lizentzien kontua berriz planteatu gura dute, PSOE inguruko jendearekin emateko-edo" esan digu Xuan Xose Mariñok, "egun lurralde txikia baina biztanleriaren % 50era heltzen gara Uvieutik, eta lizentziarekin % 80tik gora heldu eta Internet bidez emetituko genuke".

Irailak argilunak ekarri dizkio asturierari. Batetik, lehen hezkuntzan urrats sendoak eman dituzte, eta iaztik aurrerapauso nabarmenak daude. Bestalde ordea, atzera bota du Espainiako Parlamentuak -PP eta PSOEren bozei esker- Ezker Batuak 1998an Filologia Asturiarra sortzeko egindako proposamena. Asturiasko elkarte, sindikatu eta alderdi guztien babesa zeukan proposamenak -Madrilen ezetz esan zutenak baina.

LEONERAREN URRATSAK. Eztabaida puri-purian dago zalantzarik gabe, eta aurrera doan

errealitatea da asturierarena, gizarteko esparru orotan duintasun bila. XX. mendea hasi arte ez zen Asturiasen bezalako hizkuntza kontzientziarik izan Kantauriko mendikatearen bestaldean eta literatura ere askoz murriztagoa zen. 1906an Menendez Pidal filologoak idatzitako "Leongo dialektoa" artikulua ordea hizkuntza sistema berberean biltzen ziren hizkeren interesa biztu zuen.

Asturisko mendebaldeko dialektoen antzekoak dira Leongoak, Mirandakoa bezalaxe. Mugaz bestaldean ez bezala ordea, egoera oso larrian daude, ezagupen barik eta transmisioa etenda. Aspaldion mugimendu leonesistak, Gaztela-Leongo autonomia erkidegotik bereizteko korronte ideologikoak, indarra hartu du ordea, UPL alderdi erregionalista buru. Gazte eta ez hain gazteen artean Leon eta Zamorako probintziako zenbait lurraldetan eutsi zaion hizkuntza berreskuratzeko nahia biztu da, eta ikastaroak ere han-hemenka ugaltzen dira, baina hortik aurrera urrats gutxi izan da. "La nuestra tierra" astekari leonesista apirilean agertu zen. Nagusiki gaztelaniaz baina leoneraz ere idatzitako agerkaria da, eta bultzatzaile-

**POR UNA
RADIOTELEVISIÓN
N'ASTURIANU**

**MANIFESTACIÓN
¡LLINGUA ASTURIANA, LLINGUA OFICIAL!**

Día de les Lletres Asturianas
Vienres 5 de mayu de 2000
a les 19:00 hores
nel Paséu los Álamos d'Uviéu

■ Asturieraren egunean telebista asturieraz aritzea eskatu zuten.

■ Xosepe Vega, Facendera pola Llinguako lehendakaria

Loneraren aldeko mugimendua berriagoa eta ahulagoa da, hiztunak ere gutxiago baitira eta diglosia nabarmen handiagoa Gaztelako eta Leon bertako sektore batzuen aurrean. 80ko hamarkadako elkarleen bilgune, Facendera pola Llingua. Conceyu de Falantes de Llionés 1994an sortu zen Leon hiriburuan. Orintsu Zamora probintziako adarra sortu dute, Zamoranos pola Llingua.

■ **Hizkuntza osotasunean ikusita, Leongoak dirudi egoera larriena. Bertan beharrean diharduzuenok zelan laburbiltzen duzue egungo unea leonerarentzat?**

Oso atzeratuta gailtza kontu gehienetan hemen. Asturiasen tradizio handikoa da hizkuntza borroka. Leonen berriz 80ko hamarkadan sortu zen, hau da, gaur egun, Asturiasen 70eko hamarkadan edo Euskal Herrian mende hasieran-edo nik dakit ba noiz bezala gaude. 80ko hamarkada hartan Eva Gonzalez idazlea izan zen aitzindaria. Egun oso zaharra da eta ezin du idatzi, baina oso garrantzitsua izan da.

Oso urte gutxi dira eta orduan elkarte asko sortu eta disein egin dira. Gure artean urrats guztiak oso txikiak dira baina aspaldion egindako handienetakoa Institutu d'Estudiu Llionese sortzea izan da, elkarte guztien erreferentziatzko erakundea izango dena.

■ **Madrilgo eta Gaztela-Leongo erakundeei eta udalei begira zein itxaropen eta borroka daukatzue? Zein da alderdi politikoen jarrera?**

Orain garrantzitsua udal mailako politikak garatzea da. Neurri dibulгатiboak bakarrik garatu dira oraindik. Llaciana-ko eskualdeak garrantzi handia dauka hor, Cabreira eta Villablina bezalako udalerriek, han sortu ziren lehen neurri bultzatzaileak, seinalazioan, ikastaroetan... egitasmo batzuk

badaude eta hango udalek badute nolabaiteko ardura. Edozelan, egoera historiaurrekoa da, kontzientziatzioa, mentalizazioa eta antzekoak dira oraindik gure arteko berbak. Transmisioa bera ez dago ezelan ere bermatuta. Urte gehiegitan arloteen hizkuntzat hartu izan da, eta prestigiozko baloreak emateko udalen ekimena garrantzitsua da.

Hortik gora, hizkuntzaren aldeko defentsa oro maniobra politikotzat hartzen da Leonen eta ondorioz ez dago ezelan- go hizkuntza politikarik. PSOE zabalxeagoa da eta PP guztiz aurka dago. UPL -Leongo Herriaren Batasuna- fenomeno dago gainera hemen. Indar handia hartu du azken urteetan, baina anbiguitate handiko jarrera dauka, kolektibo batzuek defendatu egiten dute eta beste batzuk aurka daude. Beraz, leonesismoari izua diote, eta hizkuntza izan ere badenik ez da onartzen. Halandaze ezin da hiztun kopuru ofizialik izan.

■ **Zelan daude leoneraren transmisioa eta irakaskuntza?**

Hiri handietan badaude hiztun berriak baina zaharrak gailtzen ari dira. Mintzo den eskualdeetan transmisioa ia etenda dago, eta haurrek hizkuntzari eutsi dieten eskualdeetatik irten behar dute Bigarren Hezkuntza egiteko. Unibertsitatean ere egurra dago. Filologia Hispanikoko saila oso itxia da, erabat aurka dauden filologo gaztelarrak dira, Uvieuko unibertsitatean Filologia Asturiarra sor ez zedin lortu dutenak. Hizkuntza sekula existitu ez dela diote, gaztelaniaren dialektoa dela, eta indar handia daukate. Hala ere, errektore berriak erronka hartuko duela uste dugu, ez baita ahaztu behar ikasleen artean erabateko gehiengo lortu zuela Conceyu Xoven gazte talde leonesistak, eta indar eginez gero... ●

en berbetan, leonera kopurua igotzean logeok erronka.

GALIZIARREKIN GATAZKA?

Hizkuntza gutxituen aldeko jendearen artean elkartasuna egon ohi bada ere, zenbait gunetan benetako ezinikusia

sortu da asturleoneraren eta galizieraren aldekoen artean. Hizkuntza bien garapena begiratura, Penintsulako gainontzekoen antzekoa dela ikus daiteke: iparrean sortu eta erresuma kristauak hegoaldera jo ahal hizkuntza eroatea. Galego-portugesaren kasuan mendebalde osoa hartu

zuen, eta zenbaitzuen arabera inoiz asturleonera ere Andaluziaraino heldu zen, beste batzuk zuhurragoak badira ere. Edozelan, egungo hizkeretatik hegoaldera, Extremadura eta Huelvaraino, leoneraren zantzoak nabari dira hango gaztelanian, azalpena edozein dela.

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

■ Victor Fernandez, Xunta pola Defensa de la Llingua Asturiana-ko kidea

Zein unetan kokatzen duzue Xunta pola Defensa de la Llingua Asturiana taldekoek hizkuntza duintze-ko egungo borroka?

Orain bertan Bablearen legeari zuku guztia atera gura diogu. Neurri batean eskuak lotzen dizkigun legea da, ahalbidetu baina ez du behartzen, horrela definitzen dute zein permisiboa den administrazioarekin. Ofizialtasuna urrunagoko kontua da, orain bertan irakaskuntza eta telebista ditugu erronka. Asturiasko Telebista guztiz asturieraz izatea eskutxo dugu. Oso zaila da hori, baina zati handi bat behintzat gure hizkuntzaz izango dela uste dugu, nahiz eta gero edukiak ere definitu beharko diren.

Horrekin batera erabilera administratiboa eta hezkuntzarena daukagu. Printzerriak badauka hezkuntza eskumena, baina oraindik itxialdian egon behar izan zuten irakasleek aurreko ikasturte hasieran. Ikastetxe askotan dago asturiera ikasgaia eta aurten guztietan egoteko konpromisoa, baina, iaz ere hori bera esan zuten, adi egongo gara aurten. Oraingoz hori bakarrik egin daiteke, formazio egokirik ere ez baitago irakaskuntza asturieraz garatzeko, baina denbora kontua izango dela espero dugu.

■ Gainontzeko urratsak ere izan dira, udal batzuek asturiera ofizialdu zuten, toponimiaren auzia... itxaropentsuak zarete?

Etorkizunari begira itxaropentsuak gara, nahiz eta teoriarik Madrildik eta Printzerriatik dena aurka daukagun. Bimenesko udala adibidez asturiera ofizialtzen lehena izan zen, gero beste batzuek jarraitu eta Printzerriak errekurritu egin du hori, beraz errepresentatibitate mailan garrantzitsua izan zen baina praktikan ez du askorik ekarri. Toponimiarena berriz,

Bablearen legeak argi uzten duela uste dugu. Oraindik behar gutxi egin dute errotulazioan, baina guk dioguna da, eta hala onartu dute, lekuek izen bakarria daukatela. Legeak dio izen tradizionala behar duela eta Asturiasen argi dago zeintzuk diren benetako toponimoak, kontua da kartelak beti gaztelaniz egin direla baina erabilera asturieraz izan da eta beraz horiek izan behar dira erabiltzen diren toponimoak. Salbuespenak izen garrantzitsuenak izango dira beharbada, Uvieu, Xixon, Cuadonga eta horietan kostako zaigu, eta beharbada izen bi izango dira.

■ Mirandesa ofizialtzea garrantzitsua izan da Asturiasen eta Lleon beharrean zabiltzenontzat. Zein da egun sumatzen duzun jarrera gizartean eta alderdi politikoen artean?

Alderdi asturiarrak eta IU ofizialtasunaren alde ei daude, PSOEn jarrera aldaketak antzeman dira, azken kongresuan % 40k ofizialtasunaren alde bozkatu zuen, baina ohi denez ez daude goiko karguetan. PP aurka dago baina esan izan du erabateko akordioez ez lukeela aurka bozkatuko, beraz jarreraren maltutze hori sumatu dugu. Unibertsitatea alde dago Madrildik egurra eman badiote ere, Filologia Asturiarra galaraziz, eta herri mailan mugitzea da garrantzitsua orain, kontzientziazioa eta hori guztia.

Mirandesaren ofizialtasuna poz handia izan zen, nahiz eta samin-itxaropen sentimenduak bizten dizkigun, ze hemen askoz hitzun gehiago baikara, Espainiako Estatuan badaude beste hizkuntza minorizatu batzuk ofizialak direnak eta gure egoerari begira... Sektore interesatuek ezkutatu gura izan dute, areago Leonen, baina harremanak estutu gura ditugu, Bimenesko udala adibidez anaitu egin da Mirandakoarekin ●

Kontua da galizierak egungo Galizia-ko mugak gainditzin dituela. Batetik Extremadurako Val de Xalima haraneko kasu berezia dago: galiziera zahar batean mintzo dira bertakoak, orain mende askoko birpopulazioaren ondorioz, gehienek ustez. Bestetik Bierzoko (Leonen eta Zamoran) eta Eo-Navia haranetako (Asturies) kasu arantzatsuak daude. Facendera elkarteko presidente Xosepe Vegak ez du uste Asturiasko kasu bera denik Bierzokoa: "Eremu itxi batez dihardugu. Muga zehatza da, Goi Bierzoko herrietan galizieraz egiten dute, eta Behe Bierzo leonera hitzuna da. Bost milak-edo egiten dute galizieraz, eta ez dakit nondik datorren hogeita hamar mila eta antzeko datuak esateko tentazioa. Bost milak hogeita hamarrek bezainbat hizkuntza eskubide daukate eta berdin bermatu

behar zaizkie eskubideok".

Asturiesen berriz, oso eremu zabala hartzen du aipatu lurralde arantzatsuak. Eo-Navia ibaien haranak dira, hau da, Galiziaren mugakide den lurralde handia. Luzaz galiziera dela esan izan da, eta BNG alderdi abertzaleak ere bertako taldea sortu du, etorkizunean Galiziarekin

□ Portugalgo parlamentuak, erabateko adostasunez, Mirandako hizkuntza ofizialdu zuen

bat egiteko xedez. Beste gune asturiarzaile batzuek berriz, hangoa mendebaldeko asturiera dela esan izan dute, eta galiziarrei inperialismo kulturala egotzi izan diote, gai hori dela-eta asturieraz diharduten kulturgileak baztertzeagatik: Galeuscako kide izan gura zuten idazle

asturiarrei ezarritako betoa adibidez.

Bi aldetako elkarteak sortu dira eta salomonikoki, Bablearen legean gehigarria ezarri zuten IU eta PSOEk, asturierarentzat erabakitakoek "galaicoasturiano" arentzat ere balio zutela esanez, baina hizkuntza hori zer zen zehaztu barik. Erdibidean dauden iritzia hortik doa: galizieratik asturierara edo alderantziz hizkuntza continuuma dagoela diote, ez muga zehatza. Galiziarrek Eo-Naviako hizkerak euren ekialdeko hizkeretatik zein hurbil dauden aipatzen dute, asturiera batuaren (erdialdekoaren) aldean. Mendebaldeko asturierarekin alderatuz, asturiera astiro bihurtuko litzateke galiziera -edo alderantziz-, batera hurbildu ahala besteko ezaugarriak desagertaraziz eta lehenengoarenak nabarmenduz. Baina luze joko duen gatazka da ezbaiz gabe ●

Ramon Labaien

"Ez dugu oraindik Euskal Herriaren epopeia kontatu"

P E R F I L A

Donostiako Maria Cristina Hoteleko besaulkietan eroso, etxean bezala, kafe on batek merezi duen solaskidea. Gerra ikusi duten begiek nola sinetsi egoera txarrean gaudenik? Aldea baitago: ume-mukizuon begitan herri hau "beti" egon da; historia bizi duenak lorpen gisa apreziatzen daki. Ondo eginak gogoan hartu behar baitira, gaizki eginak ahaztu gabe: alderdikeriak utzita, bakoitzari berea, aizu. Soldadutxoek kolekzionista, elkarrizketa estrategia onak ditu frentekoari berunezko suertatu gabe arinkerietaraino ez erortzeko.

Antonio Maria Labaien idazlearen semea zara. Etxetik dakartzu abertzaletasun eta ilustrazioa. Nola oroitzen duzu Tolosan bizitako haurtzaroa?

Ni herriko lehen ikastolara joaten nintzen, Laskurainera. Bi ikastola zeuden garai hartan Tolosan. Herriko familia abertzaleek altxa zituzten. Garai hartan

gainera, nire aita zen herriko alkate.

Etxean aitak bibolina jotzen zuen, eta amak pianoa. Egunero egiten zuten beren musika ordutxoa. Tolosan ere handia izan da musikarekiko zaletasuna: Santa Maria elizan igandetako meza nagusian orkestra izaten zen eta bertan aitak jotzen zuen.

■ Zuk ere jo izan al duzu musika tresnarik?

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

Dani Blanco

- **Jaio:** Tolosan, 1928an.
- EAJ-ko kidea, Kimikan lizentziatua eta Euskal Herriko historian aditua.
- Donostiako alkateorde (1978) eta alkate (1983-1987) izana.
- Eusko Legebiltzarreko diputatu, 1980an eta 1986-90 bitartean.
- Eusko Jaurilaritzako Kultura sailburu izana (1980-1983).
- Bere ekimenez sortu ziren, besteak beste: ETB, Euskadi Irratia, HABE eta Euskadiko Orkestra Sinfonikoa.
- SAPA (Sociedad Anonima Placencia de las Armas) arma fabrikako aholkulari da, Andoainen.

Flauta jotzen hasi nintzen; Donostiako Kontserbatorioan Don Primitivo Azpiatzekin. Suspenditu egin nuen, zaletasuna bai baina talentua falta!

■ Umetan Iparraldera joan zineten.

Gu gara benetako gerrako haurrak, eta hori esperientzia txarra da. 8 urterekin alde egin genuen, aurrena Ziburura, eta gero handik Sara-ra. Sara garai har-

tan hemengo edozein herri bezalakoa zen. Baserritarrak ziren, zeharo herri euskalduna; pentsa, ni garai hartan Sarako eskolara joan nintzen eta ez nuen frantsesik ikasi! Ikasi nuen "La Marsellesa" baina zer kantatzen nuen ez nekiela. Beti egoten ginen zigortuak, beti euskaraz hitz egiten genuelako.

■ Etxean asko ikusi eta ikasi duzu.

Saran gurekin bizi zen Elbira Zipitria, andereño famatua. Etxe hartan bazen ikastola bat, baina zoritxarrez ni izan nintzen ikasle bakarra, eta hori ez da broma.

Gerrak aldatu zigun bizimodu: zortzi urterekin jakiten duzu aitararen lagun mina, Aitzol apaiza, fusilatu egin dutela. Hain

justu, Bilbora ateratzeko bezperan, gure etxean egon zen txokolatea hartzen. Eta horrek nolabait markatzen zaitu.

■ Gerra bat ez da gutxi...

Pentsa zer diren bi: gero Mundu Gerra ezagutu nuen. Gogoratzen naiz nola arratsalde batean hasi ziren su kanpaiak jotzen, eta nola baserri bateko andrea hasi zen negarrez, "gerra berriro"! Jende asko hil zen Saran Lehenengo Mundu Gerran, akaso 80 mutil, frontera joanak; eta jendeak ez zeukan gerrarako gogorik.

■ Saratik bueltan, nola aurkitu zenuen Tolosa?

Sara berezia izan zen: hemengo jende asko zegoen han, eta nik uste hemengo jendeak dominatu zuela hango giroa. Eresoinka taldea, adibidez, Saran sortu zen. Baina noski, giro liberala bizi zen. Hegoaldera etortzean bizi izan nuen giro aldaketa benetan latza izan zen: nire gurasoak beste aldean gelditu eta ni osaba batzuen etxera etorri nintzen, batxile-

rra ikastera, hango ikasketak ez baitzizkidaten onartu. Jesuitetan sartu ninduten, eta hura beste giro bat zen: frankisten nazionalismo giro estua, eta oso politizatua. Nire bizitzako urterik tristeenak horietan izan ziren: 44, 45, 46, trantsizio hori.

■ Nolakoa zen Frantzian Hezkuntza?

Frantzian irakasleak profesionalki oso onak ziren, hemengoak baino hobekak. Baina bestela, hezkuntza frantzes hura ere oso politizatua zen: "La France!" eta historiari ematen zioten interpretazioa: erdi erdian dagoela Frantzia eta gero apur batzuek bere inguruan. Giroa

ere tristea zen, frantziarrek desastre bat izan zuten urte haietan: Petainen erregimena (nik ezagutu nuen eta ez zen gauzarik ederrera). Humilazioa izan zen frantzia-

rentzat. Oraindik ez dute gainditu gainera, eta ez dute aztertu, ahaztu bakarrik egin nahi dute.

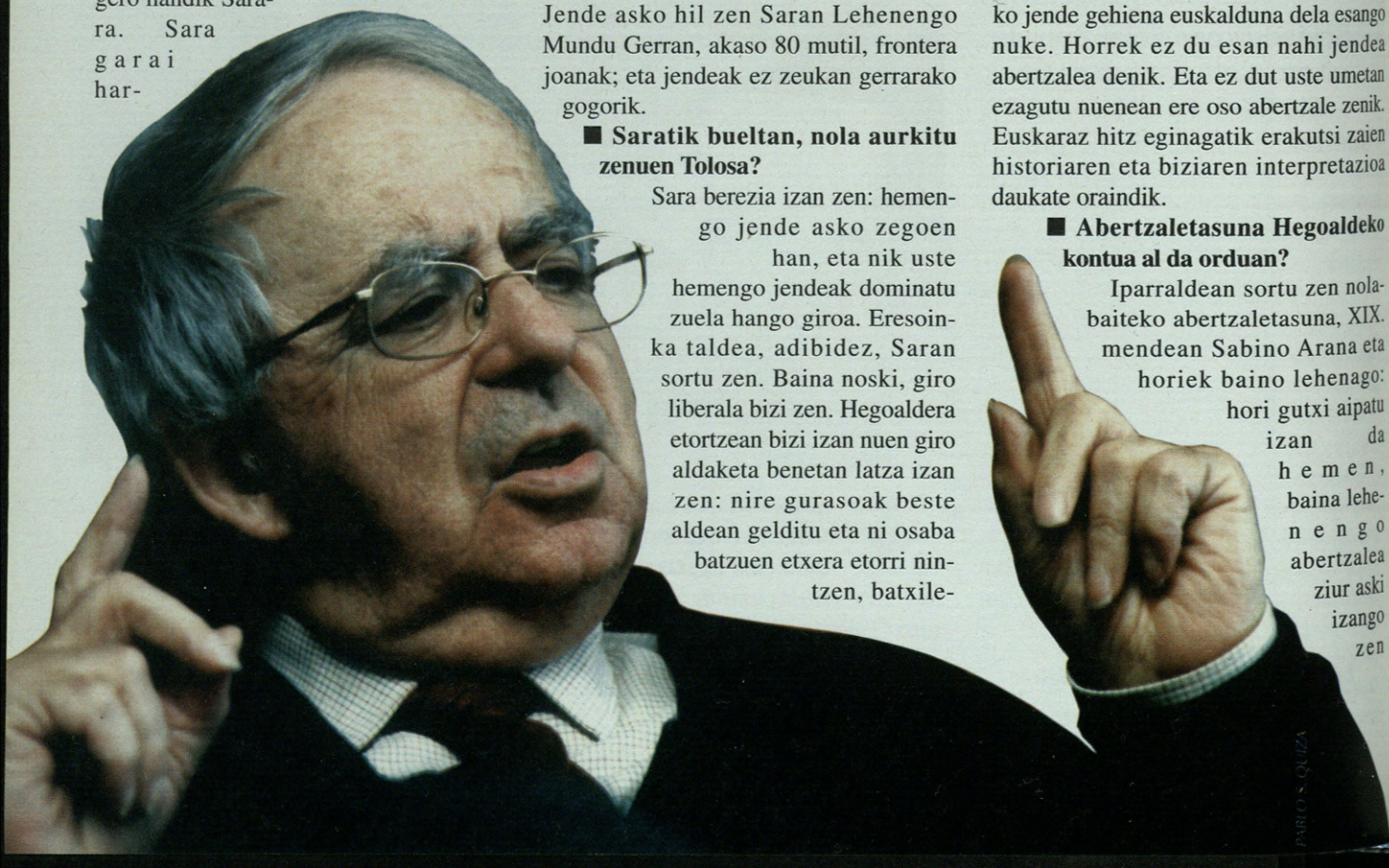
■ Orain nola ikusten duzu Sara?

Iparraldean gertatu dena da euskotar jendea gutxiengoa dela, kanpotar asko etorri delako bertara bizitzera. Joan zaitetz Miarritzera: denak Paristik etorritako jubilatuek dira eta! Hala ere Saran bertako jende gehiena euskalduna dela esango nuke. Horrek ez du esan nahi jendea abertzalea denik. Eta ez dut uste umetan ezagutu nuenean ere oso abertzale zenik. Euskaraz hitz eginagatik erakutsi zaien historiaren eta biziaren interpretazioa daukate oraindik.

■ Abertzaletasuna Hegoaldeko kontua al da orduan?

Iparraldean sortu zen nola-baiteko abertzaletasuna, XIX. mendean Sabino Arana eta horiek baino lehenago: hori gutxi aipatu izan da hemen, baina lehenengo abertzalea ziur aski izango zen

"Euskaldunok beti izan dugu arazo bat, ez dugula estatu zentzurik izan, alderdi zentzua bai"

Dominic Garat, donibane-lohizundarra, iraultzan eta konbentzioan egon zena, erregeari burua mozteko bere botua eman

B E R T S O A

Doinua: Aita izena

**Lehen eta oraingo hiriburuek
elkarren antza daukate
tolosarra ezin bestela jarri
Donostiako alkate
ETB haren sortzaile, orain
hego bakarrak bi kate
Ertzantzan jantzi diseinatzaile
beltzak heldu ziren arte
soldadutxoak egin ta saldu,
zenbaitena: etxekalte
beruna dela bitarte?**

Jexux Mari Irazu

zuena; eta horrek izango zuen ziurrenik lehen proiektu politiko bat Euskal Herria osatzeko Iparralde eta Hegoaldearekin. Han izan zen intelektualen mugimendu bat.

**“Hurrengo
belaunaldiak dena
zalantzan jarri behar
du. Alderdi
abertzaleak orain 25
urteko diskurtsoarekin
dabiltza”**

■ **Orduan, Iparraldean nolatan ez da indartu abertzaletasunik?**

Nik uste, eta ez da mespretxua, abertzaletasuna sortzeko gizarte industrial bat behar dela, eta gizarte unibertsitari bat dela kabia. Baserritarrek kontserbadoreak gara, bizitzea zaila delako baserrian, eta gosearen arriskua bereziki garai hartan atarian zegoelako. Ez da erraza baserriarra mugitzea. Eta Hegoaldean abertzaletasuna sortu bazen, neurri handi batean herrietan indar hartu zuelako da: abokatu artean, mediku artean sortu zelako abertzaletasuna, eta horiek tira zuten

beste jendea. Baina Saran mediku eta abokatuak abertzaletasunaren aurkakoak ziren. Mugimendua alderantziz zegoen.

Gaur egun pittinka-pittinka beraien kontzientzia ari dira hartzen, hor dabilta departamendua behar dutela: ofizialki ez dago Euskal Herririk Frantziako errepublikan, ez dute izaerarik, ez dira ezer. Egoera penagarria da, tragikoa.

■ **Nafarroa nola dago?**

Nafarroa garapenean dago. Errepidean zoazela "Navarra, Comunidad Foral" kartela ikustean, esaten duzu: "Ene, zuek egin duzue beherakada"! Nafarroa erresuma bat zen, estatu bat, besteok ez ginea. Nik beti pentsatzen dut Nafarroako erreginak bibliaren itzulpena ordaindu zuenean, harek buruan izango zuela Euskal Herrian batasun bat lortzea. Erlijioan zatiketa bat lortu balitz, izugarria litzateke gero! Horrek izugarritzko ondorioak izango zituen istorian.

Oso gaizki ikusia egon da "navarrismo" deitzen dena, baina nik uste ona dela, hasiera bat delako. Nafarroak ez badu kontzientzia hartzen zer den, zer izan den eta zer izan behar duen... "navarrismo"tik hasi behar dugu. Baliteke Euskal Herriaren nukleoa Nafarroa izatea, baina hori nafarrek lortu behar dute.

■ **Zazpiak bat izateko aukerarik ikusten duzu?**

Aizu, historian dena da posible, eta herri batean zer esanik ez. UPNrekin beti izan dira harremanak zailak, baina UPN ere eroriko da. Loturak apalki eginez hasi behar da, eta historia errespetatuz; gure historiarekin bizi behar dugu. Eta guk

his-
torian
Nafarroa-
rekin izan
dugun harrema-
na beti izan da gerra. Aspaldi zatitu
ginen Nafarroarekin, 1200ean
edo, Gipuzkoa, Araba eta Bizkaia Gazte-
larekin joan zirenean. Diru interesak zeu-
delako, noski.

■ **Kultur sailburu ere izan zinen trantsizio garaian...**

**“Aitzol apaiza fusilatu
baino egun batzuk
lehenago gure etxean
egon zen txokolata
hartzen”**

Gobernua sortu zenean ilusio eta fede garaia zen, eta horrek ematen du edozer egiteko indarra. Gu zuzen zuzenean gerratik gentozen, eta gerran Eusko Jaur-laritza eta Eusko Gudarostea izan ziren. Egiazko gobernu bat zen, ejerzito eta guzti, edozein nazioaren bizkar hezurra ezpata baita. Horrek ematen zigun legitimotasu-

B I Z I T Z A R E N P A S A R T E A

Baionan 45ean Eusko Brigadak, disolbatu aurretik azken desfilea egin zuenean, ni han nengoen. Bordeleko zonan ibili ziren azken aleman bolsak txikitzen. Jende gaztea zen. Garai hartan optimistak ginen eta uste genuen aliatuek Frankori ostikoa emango ziotela. Itxaropentsu bizi genuen egun hura, sinbolo bat zen Eusko Brigada.

BERE HITZETAN

▼
"Bakea bai, baina behar beharrezkoa da aurretik beste arazoak konpontzea, eta horietako bat presoena da."

Euskaldunon Egunkaria, 99-07-17

▼
"Datozen urteetan aurrean daukaguna, ez bada IV. Karlistaldia, zerbait antzekoa izango da."

Euskaldunon Egunkaria, 99-06-19

▼
"Telebistak %100 euskalduna izan behar du. Eta euskaraz ez dakien abertzaleak ikas beza. Herri honetan amore eman duen jende gehiegi dago."

Argia, 89-02-28

▼
"EA ez da PNV, ez da HB, zer arraio da?"

Argia, 89-02-28

▼
"Armak betidanik fabrikatu izan ditugu. Guk ez baditugu egiten, beste norbaitek egingo ditu."

Argia, 89-02-28

▼
"Borroka armatua hor dago, baina erromatarrek ordurako bazioten: 'obedezitu bieziaiote armek botere zibilari', eta ez aldrebes."

Argia, 89-02-28

▼
"Ertzantzak bilakaera bat izango du: udaltzain bezala eta jendarmeria bezala. Herri honetan ez gara aingeruak, giza-semeak gara"

Argia, 1989-02-28

■ 99ko Korrika 11n, testigu barruko mezuaren egile. "Alderdikeriak utzita euskararen aldeko ekimenetan parte hartu behar dugu denok." Argia, 93-03-21

na. Gu ginen Jose Antonio Agirreren Jaur-laritzaren hurrengo, eta guretzat ohore handi bat izan zen. Hori zen espiritua.

Gaur egun hori galdu da, "ardanzismoa" pasa da eta abertzaletasuna anemiak jota geratu da. Ea astintzen dugun piska bat!

■ Zer helburu zenituen kulturean?

Komunikabideak ziren kultura. Orkestra, HABE, antzerki eskola... gauza asko egin ziren, baina telebista eta irratia ziren helburu nagusi. Legedia ARGIAren

neurritza egin genuen, berak jaso zituen lehen dirulaguntzak. Euskadi Irratia eta ETB1 sortu genuen. ETB2 sortzean ni kanpo nengoan, eta ez dut sinisten ETB2n. Pentsatzen genuen euskara normalizatzeko bide egokiena telebista euskaldun bat zela. 20 urte pasa dira, eta hala izan da. Telebistaren bidez normalizatu da euskara. Gaur egun zer euskara

mintzatzen da? Telebistak mintzatzen duena. Egin sugezar erraldoi bat, eta Joxemari mozkorrak hitzegiten duena, hori inposatu da azkenean. Horretarako egin zen.

■ Zer iritzi duzu zure atzetik etorri diren Kultur sailburuez?

Bandresek giro ona izan zuen, hura ez baitzen inorekin haserretzen. Arregik akats bat izan zuen: Ezker Abertzalearen aurkako fanatismoa. Denekin zituen arazoak: ARGIArekin, AEKrekin... gizo-

nak ez zuen ikusi nahi izan gobernua, abertzale guztien gobernua dela (eta besteena ere bai noski, zergak ordaintzen dituzten neurrian). Gobernuan jada ez zara alderdi batekoa, nazioa zara, eta denok gara nazio.

Mari Karmen Garmendia izan da Ardanzen garaiko sailburua: nik badakit zer pentsatzen duen Mari Karmen Gar-

"Navarrismoa gaizki ikusia egon da, baina nik uste dut ona dela, hasiera bat delako"

mendiak, baina Mari Karmenek ere bazekien zer pentsatzen zuen Ardanzak. Eta gobernu fosildu egin zen.

■ Lehendakariak halako eragina al du, bada?

Gobernuan bakoitzak egiten du: ahal duena, eta lehendakariak egiten uzten diona. Garaikoetxea izan zen hemen egon den onena, benetako lehendakaria. Joxe Antonio Agirreren irudikoa, hitzeko gizona, nafar-kozkorra, abertzalea... ETB martxan jartzeko ilegaltasun denak egin genituen, baina bere babesarekin. Kultura eta Hezkuntzako diru partidak ez ziren eztabaidatzen, onartzen ziren behar beharrezkoak zirelako, gure ezpata zelako hura.

Gero, Ardanzarekin hasi ziren murrizketak, exkaxiak, eta xuhurtasunak eta mixeriak. Pertsona bezala errespetu osoa diot, baina lehendakari gisa ez zait batere gustatzen. Fede galtzea, indar galtzea izan da.

Nik uste Ibarretzek berriro kemena emango diola hemengo mugimendu aberzaleari.

■ Donostiako alkate egin zinenen, zer hirirekin amesten zenuen?

Nik betiko Donostia nahi nuen, zerbitzuko herri bat. Hau ez da hiri industrial bat, Donostiak bere xarma saltzen du, bere azpiegitura berezia: horregatik erosi genuen guk Maria Cristina Hotela eta berritu. Sekulako istilua ekarri zuen, baina gaur inork ez du eztabaidatzen Maria Cristinari buruz. Maria Cristinarik gabe ez legoke Zinemaldirik. Kursala ere hor dago, eta nik erosi nuen terrenoa, gaur dena egin ahal izateko. Eta futbol estadioa egin zen. Donostiak Euskal Herriaren ataria izan behar du, Euskal Herriaren zerbitzu hiri nagusia, eta ez kulturaren hiriburua, esaten den bezala. Kulturak ez du hiribururik. Kultura ez dira Txillidaren burdinak bakarrik, kultura denok egiten dugu. Eta Kultur sailburuak dirua ematen du, besterik ez. Administrazioak ez du kulturarik sortzen, egitekotan subentzioaren kultura sortzen du.

■ Zer iruditzen zaizu Baiona-Donostia Euro-Hiria?

Proiektu handi horiek gustatzen zaizkit, hori da Euskal Herria eraikitzeko bidea, eta askotan ideia bakarrak bihur-

tzen du kontzeptua errealitate: Baiona-Donostia proiektu batean batzen badira, Euskal Herria errealitate bat da.

■ Nola bizi duzu Lizarra-Garaziren

“Donostiak zerbitzu hiria izan behar du, eta ez kulturaren hiriburua. Kulturak ez du hiribururik”

porrota?

Etsaiaren eraso mediatikoak Lizarra porrot bihurtu nahi du. Lizarra-Garaziko gauzarik garrantzitsuena ez da paktua izan, kontzeptua izan da. Lizarrak bi gauza esaten

zituen:
batetik,

etsaien aurka egiteko armak behar ditugu, baina pistolek ez dute balio. Eta bigarrena, horko esparru naturala Euskal

“Gerra garaiko Jaurilaritza benetako gobernu bat izan zen, ejerzito eta guzti, nazio baten bizkar hezurra ezpata baita”

Herri osoa da. Lizarra ez da porrota izan, ideia bat baizik: hor joan da Euskal Herriaren kontzeptua definitzen, ente politiko bezala. Orain, kontzeptu horiek nola instrumentalizatzen dituzun, nola bihurtzen dituzun errealitate, ETak alde egin duela... Beste kontu bat da. Gestioa ez da ona izan. Porrota ez da izan ideietan, gestioan baizik.

■ Baina gizarteak behintzat desilusio hori bizi du.

Denok ikusten dugu eszeptizismo piska bat, ez da asko sinisten politika-riengan. Euskaldunok beti izan dugu arazo bat, ez dugula estatu zentzurik izan, alderdi zentzua bai. Edozein alderdikeria egiteko gai gara. "Egibarrek hau esan du, Arnaldok bestea..." betiko istilua jendea aspertzen ari da. Alderdietan lau aparatuk agintzen dute, baina horrek ez du esan nahi jendea ados dagoenik aparatu horiek esaten dutenarekin. Kaleko jendea da mugitu behar dena.

■ Zein da Lizarra-Garaziren hurrengo pausoa?

Ez dugu asmatu gestioan, baina ideia horri eutsi egin behar zaio.

Lizarrako kontzeptuak, gutxienez, Espainiako Konstituzioa aldatzea eskatzen du, baina baita

Frantziakoa ere. Bide hori ez bada, alternatiba bakarra independentzia da.

■ Zein da hurrengo belaunaldien lana?

Hurrengo belaunaldiaren ardura dena zalantzan jartzea da. Hautsi egin behar dute. Guk ahal genuena egin genuen. Hurrengoek gauza asko jaso dituzte eginak eta egoera aztertu behar dute. Alderdi aberzaleak (hasi EHtik PNVra) orain 25-30 urteko diskurtso bera botatzen ari gara. Orduko belaunaldiarentzat zentzua zuen diskurtso hark, baina hurrengoentzat ez, zerbait berria behar dute.

■ Zer iruditzen zaizu elizak politikan duen parte hartzea?

Kristau jendea dagoen artean elizak pisua du. Ni kristaua naiz, katolikoa, neure garaikoa. Herri honek euskal apaizari -arketipo bezala- monumentu bat zor dio, euskal kulturaren salbatzaile izan delako. Gure literaturan eliz gizonak izan dira euskara astindu dutenak: Axular, Leizarraga... Gero etorri zen ARGIA, baina Zeruko ARGIA ere

Kaputxinoek sortu zuten, e! Frankismoan erresistentzia nagusia apaizena izan zen. Beti esaten zen gudari bataioietan soldadu baino kapilau gehiago zeudela. Eta gaur egun, ikuspegi abertzale batetik Setien apezpikua izan da gauzak argien esan dituen. Historiak esango du "hark hitz egin du!". Setienek eman du etsenplua.

■ 99an "Euskaldunon Egunkaria"ko elkarrizketa batean esan zenuen laugarren Gerra Karlista zetorrela...

Hasi da Karlistada, argi dago sartu garela. Hemengoak garenak eta kanpotik etorri direnak zatituta gaude, eta orain dela 150 urte bezala, txuriak eta beltzak. Hori ez da aldatu. Gauza da laugarren Karlistada irabaztea. Gure esku dago, baina oztopo handiak ditugu.

Gaur egun ETA oztopo da. Komunitatea zatitzen du, eta abertzaletasuna burla bihurtu. Hartu Kortaren kasua: nola garbitu dezake abertzale batek beste abertzale bat?

■ Nola egin behar da egun gerra?

Bataila buruarekin egin behar da, eta hotz-hotz. Kultura da arma. Kulturak

ARGAZKI ZAHARRA

1987. urteko Donostiako
Zinemaldian.
Hiriko alkate bezala bizi izan
zuen azkenekoa.

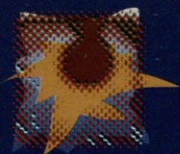
ematen du identitatea. Gure armak ez dira pistolak. Gure armak dira teknologiarenak, unibertsitatearenak, kontzientzia, hizkuntzarenak...

■ Zer hutsune ditugu kulturari?

Ez diogu gazteriari historiaren gure interpretazioa eman. Ikastoletan tekniki koki maila oso ona izan da, baina humanitateetan oso apala, Frantzia ez ezik Europa osoan bezala. Guk ez diegu belaunaldi berriei bere herriaren historia kontatu. Ez dugu kontatu Euskal Herriaren epopeia. Eta hor ere poesia piska bat, erromantizismo piska bat behar da. Jendeari aurrena bihotza ukitzen zaio, ez burua, eta gero etorriko da patrika. Baina ez baduzu bihotzean ilusio hori, zer? Politiko gutxiago eta irakasle gehiago behar dira.

■ Arma fabrika batean egiten duzu lan. Eta egungo armak ez direla fusilak diozu?

Noizbait Euskal Herria estatu independente bihurtzen bada, edo estatu federala, edo zerbait Europako kontzertuan, bere soldadu kuota ere eman beharko du, eta soldadu horiei armak erosi beharko zaizkie ●

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebete 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

URTEBETEKO HARPIDETZA (BEZa barne) • Hego Euskal Herria: 15.600 pzta / 93,76 euro • Ipar Euskal Herria: 746 libera / 113,73 euro
• Espainia: 15.600 pzta / 93,76 euro • Beste Atzerriak: 20.100 pzta / 120,8 euro • Airez: 31.450 pzta / 189,02 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:

N.A./I.F.K.: Helbidea:

Posta kodea: Herria: Tel./Faxa: e-posta:

Ordainketa mota (markatu x batez): Bankuz ☐ Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularraren telefonoa: Titularraren helbidea:

Entitatea Bulegoa K.D. Kontu zenbakia

DATA:

SINADURA:

ARGIA: 142 P. K. • LASARTE-ORIA 20160 • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

Literatura emez janzten denean

Urriaren amaiera aldera historikoa izango den liburua emango da argitara. Historikoa, euskal literaturgintzan sekula ez delako ezagutu idazleen artean horren emakume kopuru handia; eta egon diren apurrek, inoiz ez dutelako amankumeko lanik egin, talde gisa aritu alegia, kopuru txikiak aukerarik eskaintzen ez zuelako, besteak beste.

Aurkeztu den proiektu hau Euskal Emakume Idazleen Lantaldearen emaitza izango da, eta titulua, "Gutiziak" da.

POZTEKOA ETA ARDURATZEKOA.

Hau bezalako liburua ateratzen denean lehen errakzioa poza da, batez ere hainbat aurpegi berri eta izen ezezagun lehenengoz ikustean. Bigarren erreakzioa, ordea, ardurara da. Zergatik sentitu dute emakume hauek elkarrekin argitaratzeko beharra? Zerk batzen ditu? Zein da plazaratu nahi duten mezua?

Liburu bat elkar lanean burutzen denean, zerbaitek batzen ditu lanak, edo egileek amankomunean duten zerbaitek (estiloa, adina, ideologia), edo egile ezberdinek gai baten inguruan aritzeak. Liburu honen ardatza, aldiz, ez da izan ez estiloa (nork bere estiloa du), ez belaualdia (adin ezberdinetakoak dira) ez ideologia (norberak berea dauka), ezta liburuaren gaia ere ("gutiziak", idazteko aitzakia izan da). Egile hauek, bestalde, ez dute proiekturik amankomunean (liburua koiunturala da, iraupenik gabekoa, antza).

Beraz, zerk batu ditu idazlan hauek? Egileen sexuak! Eta hori da arduratzekoa. Hau da, sexu batekoak izateagatik aldarrikapen bateratua egiteko beharra sentitu dute, nonbait. Gutxiagotasunezko egoera batetik abiatu da proiektua.

EMAKUME LITERATURARIK OTE DAGOEN.

Luze eztabaidatu da (eta eztabaidatuko da) diskriminazio positiboaz. "Positiboa" adjetiboa ipintzean, aldeko ekimena burutu nahi dela adierazten da, baina substantiboak bere horretan dirau: diskriminazioa. Eta galdera da, diskrimi-

nazioa bultzatu behar dugu, positiboa bada ere? Ez dakit egia esan.

Emakume idazle bati galdetu egiten zaionean (eta beti galdetzen zaio, alajaina!) ea emakume literatura egiten duen, erantzuna sarritan izaten da "ez da existitzen emakume ala gizon literatura, literatura ona ala txarra baizik". Eta erantzunak ez dio gaiari heltzen. Haurdun dagoen emakumeari galdetzen diotenean ea zer nahiago duen, neskatoa ala mutikoa, eta berak erantzuten duenean "garrantzitsuena ondo etortzea da" ez dio galderari erantzuten. Jakina, ondo etortzea da amari gehien axola diona, baina zer nahiago duen galderari ez dio erantzun. Eta

aurreko galderari ere ez zaio erantzuten soilik "literatura ona eta txarra" dagoela esanez. Literatura onaren aldeko aldarrikapena egitean, eta emakume literatura ukatu nahi izatean, zeharka, literatura txarra eta emakumeena identifikatu egiten ditu erantzunak. Baina, ona edo txarra, ba al dago emakume literaturarik? Eta baldin badago, nolakoa da?

Urrian aurkeztuko den liburuak ez dio galderari erantzungo, berez. Norbaitek hartu, aztertu eta ondorioak atera beharko ditu. Eta komenigarria litzateke ohiko topikoetatik (gai intimistak, lengoia samurra, ekintza eza, protagonista femeninoak) haruntzago joango balitz bere azterketan.

Gutariko batzuk batzuetan erantzun behar izan diogu galdera horri, ez afizioz ezta ofizioz ere, baizik eta sexuaren morrontzaren gisa, euskaldun guztiek Euskal Herritik kanpo beti beren euskalduntasunaz mintzatzer behartuta egoten diren moduan, edo beltzak beren belztasunaz

aritu behar izaten diren bezalaxe. Hau da, norberaren egi-teari baino, bere izaerari erantzun behar izaten dio idazleak, estandarra ez bada (gizona, zuria, hizkuntza nagusiaren hiztuna).

Beraz, liburu honen kaleratzeaz, ez litzateke makala izango bi helburu lortzea: lehena, emakume askok egiten dutenaren berri ematea, eta, bigarrena, emakumeak izanagatik ere, idazle bakoitza mundu bat dela adieraztea, nork bere ezaugarri bereziak dituela. Eta ezaugarri amankomunik baleude (eta baliteke egotea) azterketa sakona egin dezatela behingoz, diskriminazio irizpiderik erabili gabe ●

MONIKA DEL VALLE

Laura Mintegi
Idazlea

"Literatura onaren aldeko aldarrikapena egitean, eta emakume literatura ukatu nahi izatean, zeharka, literatura txarra eta emakumeena identifikatu egiten ditu erantzunak. Baina, ona edo txarra, ba al dago emakume literaturarik?"

E Z P A

PRINTZA

ZINEAREN
ARRISKUA

Juan Migel Gutiérrez Marquez Eusko Ikaskuntzako Zinematografia Sailaren zuzendaria honela mintzo zen zineaz "Zabalik"en:

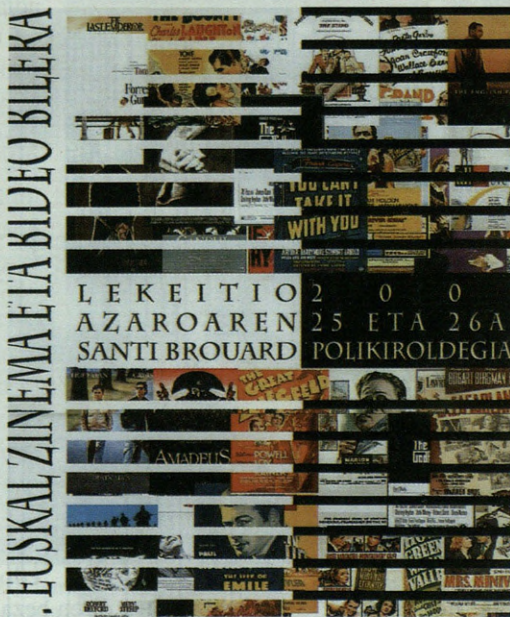
"Jendearen ustea da euskal zinea oso berantiarra dela, baina ez da horrela. Gasteizko argazkilari batek, Lumiere anaiekin izandako harremanen ondorioz, pelikulak filmatzeko aparatuak erosi zituen. XIX. mende bukaeran, gasteiztar honek egindako filmak izan ziren Espainiako lehenak. (...) Esan beharra dago, gure zinematik ez dituela gure bizipen eta esperientziak islatzen. Azken batean, gauzak kontatzeko era jakin baten faltan gabilta. Ez dago euskal zinematografiarik. Euskal Herrian, horren inguruan, ez du inork hausnarketarik egin; zuzendari eta errealizadoreek kezka gutxi agertu dute euskal zinema egiteko. Itxura denez, ez da berez ateratzen den gauza bat, beraz, errealizazio zinematografikoari irizpide hauek guztiak aplikatzeko saiakera egin behar dugu. Askotan kanpoko kopia baino ez dugu egiten eta ekoizten diren filmek ez dute gure izaeraren inguruan ezer esaten. (...) Hala ere, aurtengo Zinemaldian ikusi ahal izan denaren arabera, aukera berriak izango dira aurrerantzean. Teknologia berriek aurrerakada bat ekar dezakete; bideo digitalak mugak zabaldu ditzake, izan ere, ekoizpen hauek, hain garesti izan gabe, arriskatzeko eta gauza berriak esperimentatzeko aukera ematen dute (...)"

ARTELANEN IRTEERAK

MARTA Cárdenas, Gabriel Ramos Uranga, Jose Luis Zumeta eta Vicente Larrea eta Jose Luis Zugasti eskultoreen artelanak ibiliko dira Bizkaian zehar batetik bestera orain hasi eta otsaila arte. "Bosteko 00" erakusketa ibiltariaren hirugarren edizioa da aurtengoa. Bertan aipatu artisten bina lan izango dira ikusgai. Besteak beste, Vicente Larrearen "Makila 2" eta "Gattamelata". Helburu didaktikoak ditu bereziki erakusketak, Alicia Fernandez, erakusketa-komisarioaren esanetan. Une honetan Getxoko Kultur Etxean dagoen arren, azaroan Arrigorriagan, abenduan Zornotzan, urtarrilan Mungian eta otsailan Basaurin izango da.

ZINEMA ETA BIDEOA BILDUTA

AZAROAREN 25 eta 26an burutuko da Lekeition XXIII. Euskal Zinema eta Bideo Bilerari Santi Brouard polikiroldegian. Lanak

■ Lekeitioko XXIII. Euskal Bileraren kartela.

GUCCINHEIM BILBAO MUSEOA

aurkezteko epea ordea, urriaren 15ean amaituko da. Bi eratako lanak lehiatuko dira: batetik, pelikulak 8 edo Super 8 formatoan, eta bestetik, VHS formatoko bideoak. Eta beti ere, euskaraz eginak izan behar dute.

UDAZKENEKO ANTZERKI HASIERA

AURTENGOAREKIN 25 dira Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdiak egin dituen ekitaldiak. Horregatik izango da berezia. Ikuskizun kopurua eta iraupena murriztu dira, kalitatea hobetearren. Urrian hasi eta azaroaren 23a bitartean burutuko da. 42 emankizun eskainiko dira, era guztietakoak: Teatro de la Abadiaren "La baraja del rey Don Pedro" bezalako klasiakoak; haurrentzako Panta Rheiren "Beltzitinak"en gisakoak; kale antzerkia, hala nola,

H I T Z B I T A N

- Gaizka Arangurenen iritzia da honakoa "Euskaldunon Egunkaria"n adierazia Euskalerrira Irratiaz: "Bertze inolako komunikabidek eskaintzen ez duen irrati emankizun euskalduna bermatu digu. Institutuzio ofizial gehienek jarrera erasokorra jasanez, eraikitzen dituzten lege eta erabaki ofizialen gainetik eta azpitik, gainbizipena ziurtatzeko gai izan da".
- Antonio Camposen hitzak dira hauek ikastolei egoerari buruz "Irutxulo"n: "Publiko eta pribatuaren kontu hori kanpotik inposaturikoa da. Ikastolak herriak sortu ditu. Ikastolak Eus-

L A K

Trapu Zaharraren "Paquetito"... Gainera, Montehermoson 25 urte horien inguruko erakusketa paratu da, "25 urte ez da ezer" izenburupean. Eta antzerkiaren osagai gisa, azaroan goi mailako dantza klasikoko emanaldiak izango dira. Nafarroako Antzerki Eskolak ere udazkeneko antzerki zikloa antolatu du Iruñean. Besteak beste, Galiano 108 taldeak, Teatro Meridionalek, Tanttakak, Sexpearek, Legaleonek, Tentazioak eta Triciclek parte hartuko dute.

"OSTIELA!" KO WEBZITA

PAPERZALEAK Kultur Elkartek argitaratzen duen "Ostiela!" hiruhilabetekari kulturala interneten dago jada "Plazagunea"ren lanari esker. Bertan, orain arte argitaratu diren 18 aleetako hainbat testu eta grafiko ipini da. Guztira,

ARTEAREN HAUSNARKETA

Richard Serraren "Belts" lan hau da azaroaren 18an inauguratuko den "Pertzepzio aldakorak: Guggenheim Museorekin Panza Bilduma" erakusketan ikusgai egongo den lanetako bat. 60, 70 eta 80ko hamarkadetan Giuseppe Panza di Biumok eta bere emazteak bildutako lanek osatzen dute bilduma. Guztira, 2.500 obra baino gehiago ditu egun, eta bereziki arte minimalista, kontzeptuala, postminimalista eta ingurugiro-artean jartzen du arreta. Lan hauetako batzuk dira Bilbon ikusgai izango direnak: hogeita hiru artisten ehunetik gora pieza, hain zuzen. Carl Andre, Larry Bell, Robert Morris edota Joel Shapiroren lanek artearen kontzeptua birplanteatzera behartzen dute.

aldizkariaren ehun orri jaso dira. Gainera, aldizkarian inoiz kolaboratu edo bertako lankide diren zerrenda gehitu dute webgunean.

■ www.ostiela.com da "Ostiela!"ren gunea.

kal Herriko gurasoek beren haurrak euskaraz hezitzeko egin duten lanaren ondorio dira."

- Naroa Gorostiagak euskara eta irratien loturaz hausnartu zuen "Gara"n: "Orokorrean, irratien eragina euskararen egoerari lotu zaio. (...) Erran daiteke Lapurdin, irratitari esker, herrietan euskara lagundu dugula, hala nola elkarte eta beste komiteetan".
- Euskal Dantzarien Biltzarreko adituek honela zioten "Zabalik"en: "Gure arbasoek askoz ere naturaltasun handiagoarekin egiten zuten dantzan. Egundean esan dezakegu transmisioa eten egin dela, eta dantza talde eta ikastolak direla dantza egiten irakasten dutenak".

■ Joxerra Gartzia.

IZENAK

Joxerra Gartzia "Ego-nean doazen geziak" izeneko lan berria hilaren hasieran aurkeztu zen Donostiako Udal Liburutegian. Liburu honetan, ikusten duenaren berri gezi itxurako pentsamenduen bidez ematen du idazleak.

Mixel Labegiereren heriotzaren hogeigarren urteurrena gogoratzeko omenaldi berezia burutuko da Uztartzen eta Kanbon, hilaren 14 eta 15ean. Guztira, hogeita lau kanta abestuko dituzte hamabost kantarik.

Antonio Zabala Tolosako seme kuttun izendatu berri dute, urriaren 7an egin zitzaion omenaldian. Zabalak 240 liburu argitaratu ditu, eta Auspoa eta Biblioteca de Narrativa Popular argitaletxeak sortu. Gainera, bertsolaritzako eta euskal literaturako bilketa lan handia burutu du.

■ Antonio Zabala.

Ana Urkizaren "Desira izoztuak" ipuina izan dugu hizpide. Idazle gisa, berriki emana bada ere ezagutzera, literaturgintzan aritua eta komunikazio alorrean aditua da ondarrutar hau. Komunikatzeko iaioa izanik, desirak ondo hausnartu dituela erakutsi digu.

"ZORIONA HELDUEZINA DEN BITARTEAN GARA ZORIONTSUAK"

Enpresari egokitutako komunikazio alorrean ari zara. Komunikazioan aditua izanagatik ez duzu hedabideen munduan zure profesioa gauzatu.

Informazio zientziak ikasi ahala idatzizko kazetaritza landu nuen. Irratian eta telebistan, berriz, EITBn aritzeko aukera izan nuen beka baten bitartez. Bai irratia bai telebista zuzeneko medioak diren aldetik bizkorregiak eta azalekoak iruditu zitzaizkidan. Niri, adierazi beharrekoa, gehiago lan-
tzea gustatzen zait.

Karrera ikasten ari ginela, lagun talde batek geure enpresa propioa sortu genuen. Bertan, eskaintzen genuen zerbitzua bezeroari helarazteaz gain, informazioa jaso eta eratu, eta komunikatzera nola heldu beharko genukeen aztertu genuen. Enpresa proiektuaren azalpena une bakoitzean eta pertsona bakoitzari nola egokitu behar zaion jakitea eta hala izan zedin lortzea, oso zaila zela konturatu ginen. Esperientzia hark zeharo liluratu ninduen eta enpresari zuzendutako komunikazioan aritu nahi nuela erabaki nuen. Frantziara joan nintzen arlo horretan espezializatzen eta horixe bihurtu dut nire profesioa. Gaur egun, Danobat taldean dihardut lanean, komunikazio arduradun bezala.

■ **"Desira izoztuak" bildumako "Sikerran orain badaki" ipuina aipu iradoki-garri batekin hasten da: "Kazetaritzatik bizitzerik ez dago".**

Ez da nik sentitu edo bizi izan dudana, bai ordea, inguruan nire ikaslagunek bizi-tako zerbaite. Nire ikaskideak, lagunak, denok hasten garen bezala hasi ziren, ahal den lekuan proba eginez, eta esaldi hori guztiona zen, ikusten zelako oso zaila zela,

RUBEN PLAZA

■ **"Ez dut desirez idazteko beharra izan".**

hasieran behintzat, kazetaritzatik bizitzea. Enpresaren inguruan murgiltzen hasi nintzenean, oraindik esplotatzeko zegoen alor bat zela ikusi nuen, eta beraz, irtenbide gehiago eskaintzen zituela.

■ **Euskal Emakume Idazleen Lantaldeko (EEIL) partaide zara. Nola ikusten duzu emakumeen zeregina literaturan?**

Emakumezkoek idatzitako literatura argitara eta ezagutzera emateko zailtasunak bizi genituela iruditzen zitzaigulako eta, batez ere, elkar ezagutu eta babesteko sortu genuen talde hau. Bigarren mailako argitalpenetan mugitzen ginen sentsazioa genuen eta beraz, aukera bat eman nahi genion geure buruari eta literatura irakurle-ari, euskal idazle emakumeak betiko lau

edo bostez gain, gehiago ere badirela esateko eta ezagutzera emateko. Ildo honetan, gure lehen emaitza, "Guti-ziak" ipuin bilduma da, hil honetan argitaratuko dena. Proiektu honetan 29 emakumek parte hartu dugu.

■ **Beharren bat izan al duzu desiraz eta gutiziaz idazteko?**

Ez da beharra izan. Ez bederen, kontzienteki sentitu dudan behar bati emandako erantzuna. Baina atzerantz begiratzen dudanean, oinarrian bada-goela ikusten dut, betidanik kolpatu izan nauen ideia bat.

■ **Abiapunturen bat izan al zenuen?**

Atzerantz begiratze horretan, Aladinoren ipuina datorkit burura; gogoratzen dut, ipuin hartan, jeinuak hiru desio eskaintzen zizkiola Aladinori, eta orduantxe gelditu nintzela estrai-nekoz zeharo liluratuta, ni neu, pertsonaiaren lekuan jarrita, ez nintzelako gai hiru desio formulatzeko. Uste dut, harrezkero, liburuan agertzen diren desirak biltzen hasi nintzela.

■ **Pertsonak ditugun desira guztiak bildu al dituzu?**

Liburua atondu aurretik sailkapen bat egin nuen: zenbat desira ote dauden eta abar. Noski, hamalau desira baino gehiago daude mundu honetan, eta pertsona bakoitzak hamalau baino gehiago bizi, ezagutu edo sufritzen ditu, baina aukeratu beharra zegoen, eta oraingoan bai, kontzienteki egin nuen desiren gaineko hausnarketa eta aukeraketa: desira bakoitza zer den eta desira bakoitzaren aurrean nola jokatzeko dugun, zer-nolako portaerak izaten ditugun hausnartu nuen. Aztertu eta ulertu asmo nituen jokamolde horiek azaltzeko asmatu nituen ipuinak.

■ **"Denborak ezabatutako memorian"**

lehen ipuina ezberdina da besteekiko. Zergatik?

Lehenengo ipuin hau errealitatetik hartutako istorio bat da; hamalau ipuinetatik erreala den bakarra. Aran izeneko protagonista egiazkoa da. Honek egun batez kontatu zidan bizitza nobelatu egin dut, baina ardatza benetakoa da. Berak uste zuen, bere bizitza oso ederra eta arranditsua izan zela. Nik oster, berak kontaturiko istorioari beste irakurketa bat egin nion, eta horixe da azaltzen dudana. Hau da, lortu ezin izan zuen desira izan zen niri, kontatu zidan guztitik, interesatu zitzaidana eta hortik atera nuen ipuina.

■ Ipuina bi partetan emana duzu. Arrazoiaren bat?

Bi partetan idatzia bada ere, ez dut erlatibizatze asmorik izan. Istorioak bi momentu eta bi leku izan zituen eta halaxe kontatu dut. Dena dela, irakurleari lehenengo zatia aberasgarriagoa irudituko dakioke, bigarren zatia ez daukan irakurketa bikoitzaren aukera eskaintzen duelako.

■ Lehenetik hasita, barne mintzo bat nabari da ipuinen pertsonailetan.

Hitz egiten dugunean beti dugu gure aurrean ispiluak ematen digun beste aurpegi edo argazki bat. Geurea den baina sarritan etsai gisa agertzen zaigun beste aurpegi horrekin edo horren kontra dihardugu, gau

■ "Gure mintzoarekin ados jartzen garenean pozik gaude".

eta egun, egin behar dugunaz edo eginda-koaz erabakitzen. Gure mintzoarekin ados jartzen garenean pozik gaude, eta jartzen ez garen bitartean, arazoak izaten ditugu. Ordea, gure barne-mintzoa hizketan jartzen badugu bidea egiten edota bidean ikasten goaz. Liburua bera ere, ikaste prozesu bat bezala ulertzen dut eta ezinbestekotzat jotzen dut liburu honetan behintzat, mintzo salatzaile eta sesiozalearen aurkezpena, ia-ia ipuin gehienetan azaltzen dena.

■ Ipuin batzuk eskutitz modura paratu dituzu. Zergatik?

Narratzailea isilarazi eta pertsonaiak beraiek hizketan jartzeko premia sentitu nuen. Askatasun pixka bat nahi nuen horien ahotan eta bereziki hautatu nuen idazkera estilo ezberdin hori. Akatsak egin

behar bazituzten ere, akats egileak pertsonaiak izan zitezen nahi nuen. Batez ere, liburuak eskatuko lukeen seriotasun horretatik ihes egitea nahi nuen. Gutunetan uste dut lor-tzen dela, oso arinak gelditu direlako irakurtzerakoan.

■ Zergatik desira izoztuak?

Beni, horixe da liburuaren mezua. Hau da, lortu nahi duguna bidean dugun bitartean, desirak oso ederrak dira; behin lortu ditugunean, oster, izoztu egiten direla esaten dut, halako frustrazio antzeko bat sumatzen dugula. Esaterako, Maitaneri (ipuin bateko protagonista) gertatu zitzaiona horrelako zerbait da. Betidanik desiratu izan zuen gizonezko mota bat eta gizonezko horrek izan behar zituen aberastasun eta ezaugarriak bere egitea. Behin lortzen duenean, bada, ikusten du ez daukala horrenbesteko baliorik. Ipuin guztietan azaltzen

■ "Ikaste prozesu bat da liburua".

dan fruta. Hamar edo hogeia egon plateretan, berdin da, ezin jan gabe utzi. Oster, oso garratzak eta mingotsak direla iruditzen zait, eta jaten baditut, badakit barnea hoztuta utziko didatela. Baina horretaz, jan ondoren konturatzeko naiz. Hau da, jan arte ezin gelditu eta jandakoan galdetzen diot neure buruari, behin eta berriz, zergatik jan ote ditudan, jakinda aldeztu aurretik, eskarmentuz, beti barrua hoztuta uzten didatela. Eta erantzuna ez da erraza. Oraindik ez dut aurkitu.

■ Patua edota maitasuna desiraren aldagaiak dira.

Maitasuna, desira den aldetik, bermaezina da betiko, ezta?

Maitasunaren gainean idatzitakoez irakurketa ezberdinak daude. Baietz esango banu, kontra pentsatzen dutenak haserretuko litzazkidak, eta ezetz esaten badut, alderantziz. Maitasuna, bere horretan, betirako dela pentsatzea inozokeria bat dela iruditzen zait. Hori bera esateak ere, maitasuna hil egiten duelako. Kritika horixe egitera datoz maitasunari buruz idatzitako bi gutunak. Era berean eta galdera aprobetxatuz, patua ere ez dagoela idatzita esango nuke, ezer ez dagoela idatzita finean, dena idatzita dagoela dirudigun mundu honetan ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Edozein alderditik aztertuta, tamalgarritzat jotzen zuen Z. ARGIAk Nasser-en galera. Europak ordea ezberdinak erakutsi zizkion Nixon bere bisitan.

Nazioarteko berriez kezkatu

Hirugarren aldiz irabazle suertatua zen "Riki" txakurra Oñatiko artzain txakur txapelketan, eta bai txapelduna nola haren jabea, Etxanobe artzaina,

gustura zeudela zirudien ZERUKO ARGIAren 397. aleak bere lehenengo orrialdean eskaintzen zuen argazkian. Baina hor bukatzen ziren aipatu orri horren alaitasunak. Izan ere, nazioarteko

berriak edonor kezkatu uzteko modukoak ziren: batetik, Gamal Abdel Nasser, Egiptoko lehendakari errespetatua, hil berria zen. Eta bestetik, "Nixon Europa aldean" zebilen.

1970 - URRIALIA, 11

XXXI-garren urtea 397. Zenbakia

ZERUKO ARGIA

IZAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22-SAN SEBASTIAN-TEL. 26666-PREZIOA 6 PEZETA

N A S S E R

Zartada latza izan da mundu guziaz Nasser-en eriotza. Beldurgarritza utzies utzi du. Garbi dago zere erail duen: politikak. Ongi zekien Nasser-ek, beste ilorri ezin zezakela Arafat eta Hussein mahai baten inguruan bildu ondoren, bake-bidean jarri, borak eziz. Ekintza honetan joan zaizkio bere gorputzaren azken indarrak. Gaiak zelarik jakin arren, ezin ordea utzi bere eginkizuna bete gabe. Ekintza testamendu ederra: Arabetar anaien artean baten indarrak galdu! Orain arabetarrek gidaririk ez dute.

Funzionario txiki baten semea, militarra (koronela); bera izan zen 1952-gnean. Faruk erregea botatzeko lanik gehiena egin zuena. Ogeitumasei urte zituela, 1954 gnean. Nasser Egiptoko agintaritzara ligo zen. Amasei urte, berriz, iguro dituen agintaritzan eta amasei urte honetan aldikuntza bat baino gehiago sorarazi du.

Bate, zapalduta lo zegoen erria esnatu. Batipat hori zan Nasser: abertzalea. Ezin zezakeen bere erria ingles eta frantsesen menpean ikus. Hortarakotz 1956-gnean. Suez nazionalizatzen du nahiz eta bere agintaritzari ariak gorrian jartzen duela jakin. Irabazle geratu zuen.

Beste borroka bat ere egin behar izan zuen, erria zapaltzen ari ziren Egiptotarren aurka. Hobeki jakiteko, imperialistek ba zuzkatzen zituen, bati izan ere, beren auzi-zuko morroi batzuk: feudal eta

dan, baseritar nekazari klasen, bestalde, sortzen ari zen langileria berria, irugarrengoz.

Eta funtzionario, industrial txiki eta oso andi etxeraren taldean, azkenik.

Baina batez ere armaden, funtzionarioen eta induslearen zuzketa bere lagunak. Nekazari-maillan, jauntxoan agintaritzaz gutxiago zuen, lurra nekazari zabalduz. Larogeta-iru hektarea baino gehiago ilorri ezin zezakela edukiti. Aldakuntza oso bat ez izan arren, feudal interesen aurkako aski gogorra zen. Erabaki honi esker, industria sailara jo zuten batek baino gehiago. Horrela diru gehiago izan zen induslearen eta batez ere hau zen Nasser-ek nahi zuena.

Beharrezkoa zen industri berri bat sortzea. Beharrezkoa zen Egipto industrializatzea, berritzea. Asuagor presia jasotzea elburu honen berrazartzen zen. Nahiz eta oraindik ez lortu, esan ditzake Egipto industrializazioaren bidean zehar abiatu dela.

Gaurko egoera eta orain dela amasei urte ozagutu genduen ez dira berdinak. Feudalismoa puskatua; industrializatzea; burgesi nazionalaren sortzea; nekazari-maillan teknika sartzea; langilearen egoera hobetzea; jomaka jasotzea, saguru egoki bat sortuaz lanegileak irabaz-bideetan

Nasser erdi-bidean gelditzen da. Ez dute esaten bide egokia denik edo ez denik.

Berezako elburu bat zegoen: Egipto sursuraren bidean jarri. Hortako sozialismoa bide bat zen, bide hartara joko zuen. Oso pragmatikoa izanik, ez joan Nasserengana sozialismo-dotrifaren bidea, ez duzu arkituko-ta. Pragmatiko izate horrek, berriz, irteera baten, soluzio konkretu, zehatz baten bila eramaten zuen. Hortan zegoen bere indarrak andiena.

Eta lau, ez Egiptoko arazoetan bakarrik, arabetarren problematan ere bai. Abertzale borrokata eta arabek, Egiptoren etorkizuna eta arabek elkar loturik zeudela garbi ikusi zuen.

Arabetarrek elkartzen ez bagera, bati zapalduta izango gerra-zion franko aldi. Batez ere bere azkeneko iru urte hauetan, arabetarrek etsai baten aurka, imperialismoaren aurka, elkartzen ahalgaitik egin diu. Azkenean lan horretarako erail diu.

Arabetarrek, Egiptotarrak, gidaririk

NON ZER		
● BATASUN BIAK BATERA		
Bujandak	...	3 garrenean
● EUSKAL DIPUTAZIOAK EZ DIRA BILTZEN		
Etxanobek	...	3 garrenean
● EKINTZAK DAKAR BATASUNA		
Ansolak	...	5 garrenean
● EUSKAL ARTE KRONIKA		
Kortadik	...	7 garrenean
● GIPIZKOAKO ELIZTARREI, SEMINARIOAK		
IPIURIA	...	11 garrenean
Abeletzek	...	12 garrenean

NIXON EUROPA ALDEAN

Nixon, Estatu Batuetako Lehendakaria, Europa aldean dabil da. Lurralde horietan eta bideetan ezin zituen arerari begiratu, ba da go gora ikusgarritik. Ekate berrak Yagubdiakoa konstituitzen, Nixon izate beror ar zentzuala adierazi zuten erriari. Itzuleko hamasei orri, itzuleko eta ahal nahi izate gutxienez joan ar zentzuala.

Zer dala-ta? Itzuleko hamasei orri, itzuleko eta ahal nahi izate gutxienez joan ar zentzuala.

Bai Nixon hui edertiti, nondik begiratuaren auzi, ikusgarritik auzi-tik jasotzen dira.

Izan ere, Ipar-Amerikako indarrak ekonomia aldetik eta militar aldetik begira ditzake. Bestalde, Itzuleko hamasei orri, itzuleko eta ahal nahi izate gutxienez joan ar zentzuala.

Oñatiko Irabazleak

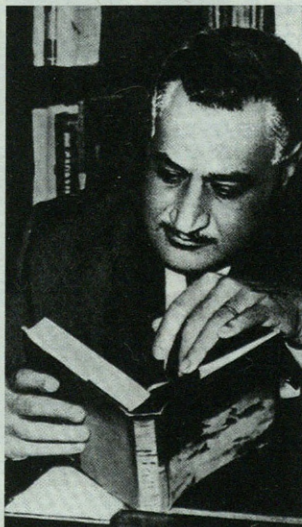
■ 397. azalak Nasser, Nixon eta Etxanobe eta bere zakur "Riki" biltzen zituen.

gure aldizkariak: "Irabazle gertatu zen". Baina bazuen beste eginbehar frankorik gizonak. "Beste borroka bat ere egin behar izan zuen, erria zapaltzen ari ziren Ejiptotarren aurka. Hobeki esateko, inperialistek ba zeuzkaten Ejipton, beti izan ere, beren serbitzuko morroi batzuk: feudal eta dirudun financiero jendea" eta, noski, "hauek zapaldu, bota egin behar ziren". Izan ere, "hauek ziren traidorerik andienak. Erria zapalduta zeukatenak. Auek baztertuaz erria indarberritu zen".

Bestalde, "beharrezkoa zen industri berri bat sortzea. Beharrezkoa zen Ejipto industrializatea, berritzea. Assuango presa jasotzea elburu honen barruan sartzen zen". Eta gauza ederra, horren guztiaren ondorioz, "nahiz eta oraindik ez lortu, esan ditekete Ejipto industrializazioaren bidean zehar abiatu dela".

Ezin hemen jaso "abertzale borrokatua eta arabea, Ejiptoren etorkizuna eta arabeena elkar loturik zeudela garbi ikusi

zuen" gizaseme horri buruz aldizkarian esaten zen oro, alegia Nasser lehendakariaren meritu guztiak. Baina aipatzekoak dira, bere heriotza zela-eta, euskal kazetak mahaigaineratzen zituen galderak. "Orain zer gertatuko da? Zer gertatuko da Ejipto barnean eta arabeen artean? Reakzioa-

■ Castrok Nasser-en heriotza "zartada" gisa zuen.

rio jendeak zer joko egingo du? Eta iraultzaileek? Lortuko al dute aldakuntza sakon bat lurralde hoietan? Egoera egokia al zaiote orain? Rusiak eta Ipar-Amerikak utziko al diete?"

ESTATU BATUAK ISRAELEN ALDE.
Zer egin zezakeen oraindik Sobietar

■ "Sustrai bila" liburuaz ohar bat

Larresoro, 1970-X-11

Ene liburua agertu ondoren, kritika batzuk izan ditut, eta bihotzez esker-tu nahi ditut denak. "Iritzi/iritzi" aditzaz idatzi dudana osatu eta zuzendu beharra erakutsi dit, batez ere, Mitxelena jaunak. Eta prestatzen ari naizen "Sustrai bila II" delakoan agertuko da. Aditz hori "defektibo" gisa erabiltzen da aspaldi honetan (ikus Lafitte-ren 'Grammaire Basque', esate baterako, 332; edo-ta, Azkue-ren 'Morfologia', 558, oso hurri. Azterketarik sakonena Ithurry-ren 'Grammaire Basque' bikainak dakar, 334-39). Ez da behin ere ageri, halere, bi adierazpideen batasun funtsezkoa.

Hau, ordea, Mitxelena-k etsenplu bikainez argitu didanez, seguru da.

Bidezkoa da, beraz, ene iritziak osatzea eta zuzentzea. Eta bigarren atal horretan hala egiten saiatuko naiz ●

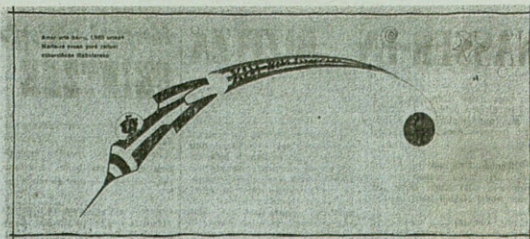
■ Ez, eta ez gaude konforme irakasleek

Mª Isabel Aldasoro, 1970-X-11

Baiona konforme gauden puntu batetik hasiko gaituz: "Diplomazi ezti eta gozoko denborak joan ziren". (...) "Hori adiskidetasuna, hori demokrazia" bi esaera hauek dela bide, hona gure erantzuna: Nor da nor demokraziaz hitzegiteko? Lehenik, eskerrak ematerakoan inor ez ahaztea izango zen adiskidetasuna. Loiolako kurtsilloen prantaketan gogotik lan eginiko andereñoak ba ziren, eta zer esanik ez ikastaldi barruan. Burubelarri bestee konpondu gabe uzten zituzten zuloak hornitzen ibili arren, ez dute idatziz, ez hitzeko, eskerrik hartu. Edo beste honako hau izan al daiteke? Titulo ofizial bat agindu zitzaion igaz andereñoi. Inola ere ez

daukagu titulo baten baitan gure egin-kizuna, baina giroak bultzatzen gaituenez, joan ginen horren bila ere, bai. Igaz ez zuen ofizialtasunik; aurtan are gutxiago, "euskerez" idatzirik izanagatik. (...) Edo-eta hirugarren hau izango da. Lehengo urteko ikastaldia- ren ondoan, eztabaida bat izanik gure artean, Lasa jaunak, zuzendari bezala, kontuak eta kursilloko informazio sakon bat azalduko zeuzkigula hitze- man zeukun. Baina... ez zen horrela- korik gertatu. Aurtengoan, berriz, matrikula eta ostatu, bi mila eta bos- tehun pezeta dauzkigute. Garbi geldi dedin diogu: halere, beti eta une oro diru hau ordaintzeko prest egon ginela guztiok. Zera izan zen kezka bakarra gure baitan, alegia, aurreko ikastaroa

(uztailean Loiolan bertan irakasleok organizaturik izan zena) zortzi egune- ko ikastaroa, zortzirehun eta berrogei eta hamar gostatu zen guztira; orain berriz, hamabi egun izanik, nola zite- kean alde hori? Eta garbi geldi dedin diogu, diru hori zertan eraldi behar zen azal zezagutela eskatu genuen. Hori bakarrik! Azkeneko eguneraino zain eduki gintuzten, eta azkenean, EZ! esan zitzaigun, ez genuela hori eskatzeko eskubiderik. (...) Gauza bat ere ahaztu zaizu, Lasa jauna, eta hau garbi esan zitzaizun, dirua ordaindu zutela; alegia, ez zutela berentzat gorde andereñoek. Zuen eskuetara ez baldin bazen heldu, ba dakizu zerga- tia: eskatzen ez genuen azalpena eman ez zenigutelako. (...) ●

Kili-Kili'ren ibillaldiak

Kili-Kili, 8.000 umeri euskeraz irakasten dabillen mutiko ospetsua dozu.

Ikusiko dozuezan argazkiak, barritz, 1969-70-eko ikastaroan sarituak izan diradenak dira. Aundikiro egin dabez euren ibillaldiaz 12 autobusetan.

Euretariko bi, autobus bi, Bizkai, Araba, Nafarroa eta Gipuzkoako zear ibiliak dira, iru egunetan: Bilbon urten eta Estibalitz, Lizarran, Iruñean, Leire, Xabier, Otxagabia, Orreaga, Leizaola, Ondarraia eta Donostia zearu ebezan.

¡Ba-zan antxe alaitasuna, euskera ta zoriona! Itz bat etxakoen entzun ederaz. ¡Ango kanta, dantza, biribilketa, soka-saltoka ta soka-tiraka! Eten barik iru egunetan.

Beste batzuk, Bizkai-Gipuzkoatik ibili ziran. Ondorengoak, Bizkai berrutian.

Guztira 720 kilikilitar izan dira ibillaldi orreikin sarituak. Enparauei barritz, idazti politak opaldu deusez. Lan itzela dagi Kili-Kili mutiko kementari orrek. Ezpaki-bageko euskal-lana, Orain arte, zortzi bat mila ume izan daz bere andurapean, eta 1970-71-ko ikastaroan, beste aibesteaz ugaritu bear eideu bere andurapean: Zelan? Ez dakigu. Baina orrek asmatzen ez dabenik, ez da ta bere marritila ta gileekin zabalduko dituzte, gileekin lortzeko.

¡Bejondeiala KILI-KILI bikain orri! Nortasun aundia lortu dok eure ikastaro berdinkako orreikin! Izan be ez dok makala, ume bakotari bere etxera ikastota ta irakastota eroteko, ta orri, duan, debede.

Orain, mutiko izugarriko orrek dirakunaz, joan dan ikastaroan lortu dituzte mutiko ibilaldiak eta beste aibeste umeak bete dituzte kudemekin. Erakusteko bat, Ekspozitio bat, antolatze bear eideu, ikusitako izango da.

Oleakozak dira asiko daben ikastaroko asmak.

Gerorako, batek badaki zertuk asmo darabilzan, 1980-garren urtean, amar urte barru, Marte-ra erotango eideu kilikilitar gurtiek, illabeteko eskursioan, illargia ez dituzte eroan nai, an autsa ta orri.

zakarrik benterik ez dagozako. Marten barritz, euskaldunak bai ete-diran-edo, irakurri eideu nundait. Dena dala, asi da illargia zear saioak egiten ikusi dezakezen bezala.

ABELETXE

Ambai autobusek eroan ebezan iragarria.

Bizkai-Gipuzko aldera joan ziran batzuk. Begira ze begi argiak!

LAN-ESKEINTZA
Bi aur dituzten sonar-
ezustekak
etxe-lestetako neska bat
behar dute.
Urbeta, 20-30n. ezkerrean
DONOSTIA

MITXELENA
BIXITXEGIA, ERLOJUTEGIA
Euskaidunak osatu aintzuriak (deskurtzioa)
Avenida de Francia, 1
IRUN

TRAGOR
Erarri epele dago!
FACOR-ek
oztuko du berela

GURULESA
Gipuzkoako ta Nafarroako eone orreikin gertatutako euskaiki:
— Kane Pasimintzia
— Kane salla (esterilintza)
— Kane salla
— Kane galla
— Guriña
— Yagur
— Beldinik
Igara sune - Apart. 315 - Urte. 2000 (lan art) - DONOSTIA

■ 720 haur izan ziren ibilaldiarekin sarituak.

Batasuna izaten jarraitzen zuen hark ikusteke bazegoen ere, Estatu Batuen jarrera asmatzea, aldiz, ez zen oso zaila, egun batzuk lehenago, Richard Nixon jaunak, garaiko lehendakariak, mila milioi dolar eskainiak baitzituen Israel armaz hornitzeko. Eta hori gutxi balitz, Estatu Batuetako VI. Flota Mediterraneoan egotea nahiezo zela aldarrikatu... Baina beste gai bati lotzen zitzaion ZERUKO ARGIA "Nasser" horren aldamenean kaleratzen

zuen "Nixon Europa aldean" artikuluan. Antza denez, oso jarrera ezberdinak agertu zituzten europarrek Nixon harrera egiterakoan eta, hain zuzen ere, horixe zen artikulugileak burubelarri zeukan kontua.

"Esate baterako, Yugoslabiako komunistek, Nixon txalo berotz ar zezatela adierazi zioten erriari. Italiako komunistek berri, txistuka eta ahal zanik txalo gutxienik joaz ar zezatela. Zer dala-ta? Italiako komunistak yugoslabiakoak baiño gogorragoak ote dira? Edo ta

■ Nixon 1969-74 epean izan zen presidente.

■ Nixon eta bere familia guztia.

bai edozeini, nondik begiratzen zaien, ikuspegi ezberdiñak jasotzen dira. Izan ere, Ipar-Ameriketako indarrak ekonomia aldetik eta militar aldetik begira ditezke. Bestalde, Italiako Komunitate Alderdia orain oposizioan dago eta Yugoslabiakoa, agintari". Beraz, "ez da arritzekoa lehenbizikoek amerikar-iskilluei txistuka erasotzea eta bigarrenek bere serbitzurako dauden dolarrei txalo jotzea" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Kili-kiliren ibillaldiak

Abeletxe, 1970-X-11

Kili-Kili, 8.000 umeri euskeraz irakasten dabillen mutiko ospetsua dozu. Ikusiko dozuezan argazkiak, barritz, 1969-1970-eko ikastaroan sarituak izan diradenak dira.

Aundikiro egin dabez euren ibillaldiaz 12 autobusetan. Euretariko bi, autobus bi, Bizkai, Araba, Nafarroa ta

Gipuzkoan zear ibiliak dira, iru egunetan. (...) ¡Ba-zan antxe alaitasuna, euskera ta zoriona! Itz bat etxakoen entzun erderaz. ¡Ango kanta, dantza, biribilketa, soka-saltoka ta soka-tiraka! Eten barik iru egunetan. Beste batzuk, Bizkai-Gipuzkoatik ibili ziran. Ondorengoak, Bizkai barrutian. Guztira, 720 kilikilitar izan dira ibillaldi orreikin

sarituak. Enparauei barritz, idazti politak opaldu deusez. (...) ¡Bejondeiala Kili-Kili bikain orri! ¡Nortasun aundia lortu dok eure ikastaro berdinkako orreikin! (...) Gerorako, batek daki zertuk asmo darabilzan. 1980-garren urtean, amar urte barru, Marte-ra erotango eideu kilikilitar guztiak, illabeteko eskursioan. (...) ●

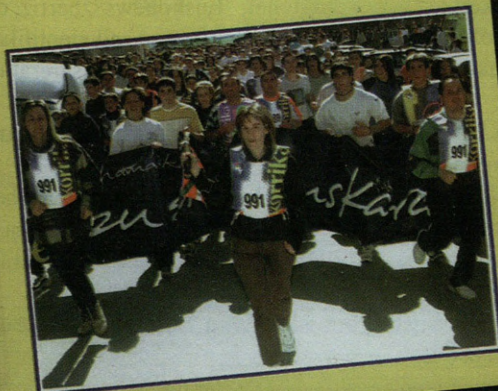
ARTEA GAZTEENTZAT ETA GUZTIONTZAT

Liburu honetan artearen historiaren inguruan ibilbide ederra egiten da argazki ezin ederrez osaturik. Arte greko eta erromatarra. Erromanikoa, gotikoa eta islamiarra. Errenazimendukoa eta barrokoa. Errealismo eta inpresionismoa. Eta azkenean, kubismoa, figuratibismoa eta surrealismoa pinturan nahiz arkitekturan aztertzen dira. Euskara bikainez osaturiko ezinbesteko manuala, beraz.

ARTEA GAZTEENTZAT ETA GUZTIONTZAT

EUSKARA ETA HISTORIA

EUSKARA ETA HISTORIA

Erlantz Urtasunen pentsamendu bikaina eta zorrotzaren bidez, liburu honetan, euskaraz, euskaraz historikoki hitz egin diren herriez, euskaraz hitz egin duten jendeaz eta, azkenean, euskararen unibertso sinbolikoaz, azterketa sakona bezain liluragarria egiten da. Gainera, Nafarroan azkeneko garaietan hitz egindako euskaraz eta euskaldunez aipamen berezia egiten da.

Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!

GAIK

ARGITALDARIA

Astia Hartuta

A S T E K O L I B U R U A

AHALEGIN OSOZ LAGUN HURKOAREN BILA

HENRIREN IRUDIA

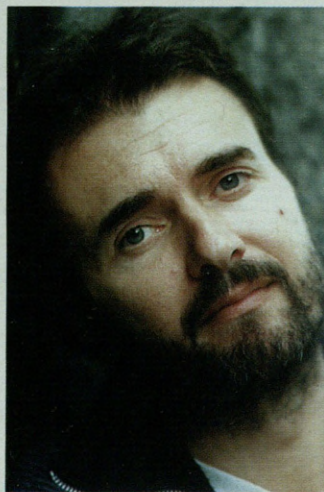
Pablo Sastre
SUSA
153 orrialde
1.900 pezeta
76 libera

Presondegia bateko psikiatrikoti ihes egitea lortu eta bere adiskide min baten bila abiatzen da Pablo Sastren azken nobelako protagonista. Aspaldi ezagututako parajeetara iritsi eta gero, ordea, ia-ia ezer ez du aurkitzen berak utzi zuen bezala. Ezezagun du jendea, ezezagun hiria, eta horretaz gain, jakin badaki norbait duela atzetik, kartzelara eraman nahian berriro bera. Xanek, adiskidearen eskizian, lehendik ezagutzen zuen ostatu baterako bidea hartzen du. Baina ostatu haren lekuan beste bat dago. Hala ere, bertan dagoen jendeak bere lagun hurkoa, alegia Henri, ezagutzen

du behintzat, ondo ezagutu ere, haren argibide zehatzik ematen ez dioten arren: Henri ihesi dabilela besterik ez du jakiten ahal. Berak bazuen lehendik ere ihes horren berri, behin betikoa izatea espero ez zuen arren. Dena dela, hura aurkitzeko itxaropenik ez du inolaz ere galtzen. Erakunde armatuaren su-etenak indarrean dirau. Noiz arte iraungo ote du? Berdin dio. Eskaintzen zaion aztarrenik txikiena ere jarraitzeko prest dago mutila, eta lortu nahi horretan ibiliko da hirian barrena, egungo errealtatea ezagutuz bide batez, harik eta Henriren gana eramango dutela hitz ematen diotenekin topo egiten duen arte.

▼ Egileari Galdezka

“Nobela honetan inongo parabolarik ez dago”

Pablo Sastre

■ Non koka daiteke “Henriren irudia”: nobela beltzean, erre-alismo magikoan...?

Toki jakin batean ez. Ez dut literatur sail zehatz batean kokaturik ikusten. Beharbada, azken urteetan irakurri ditudan eragina izango du... baina ez era konkretu batean.

■ Gure herriaren parabola ez da izango, behintzat?

Inola ere ez. Hor parabolarik ez dago.

■ Hobe! Izan ere, nobelako protagonistak inongo euskarririk ez du, etengabe Godot berria izan daitekeen Henri horren bila dabil, eta akabua, gor da esaten zaion guztiari...

Beno, ostatuan buila asko dago, eta ezin du ondo aditu bestek diotena... Horretan zerikusi handia du, agian, neure buruan, ametsetan-eta, nola hautematen ditudan gauza horiek. Gauza harrigarriak gertatzen baitira ametsetan...

■ Baina berari zuzentzen zaizkionean ere ez du entzuten...

Hori bada! Ametsetan bezala!

■ Garbi ez dut ulertu zertarako bilatzen duen Henri...

Horrekin nobelaren gakoan sartuko ginатеke, eta nik hori irakurle bakoitzaren eskuetan utzi nahi nuke.

■ Zein helbururekin idatzi duzu nobela hau?

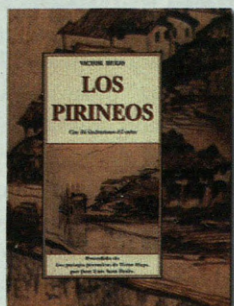
Ez dago helbururik. Horrela atera zait istorioa, hori da dena. Eta parabolarik ere ez dago. Nobelako pertsonaia bakoitzak bere bizi-modua du, eta orduan Xan, alegia protagonista, azaltzen zaie. Datorren tokitik etorrita, ez du ezer ulertzen, ez du ingurua ere lehen zen bezala ikusten eta erabat galduta dabil...

Ezagutzen ditudan hirietatik ametsen bidez egindako beste hiri bat da bera dabilena.

LIBURUAK

LOS PIRINEOS

Victor Hugo
JOSE J. DE
OLAÑETA
170 orrialde
1.950 pezeta
78 libera

VICTOR HUGO GURE ARTEAN

José Luis Acín Fanlok idazle frantziarraren bizitza eta idazlanen inguruan eginiko hitzaurrearekin aurkezten zaizkigu Victor Hugok Pirinioetatik barna eta Euskal Herrian zehar eginiko bidaiei buruz idatzi zituen kontakizun hauek, eta egile beraren 16 irudi eder. 1843. urtean etorri zen honantz, gure herria Gerra Karlistan murgildurik zegoen garaietako batean, eta bai gerra-gertaerak, bai paisaiak, aziendak, arkitekturak eta bertan bizi zirenen berezitasunak Victor Hugo berari sortu zizkioten gogamenak kontatzen ditu liburuan. Irakurritako guztitik zera ondoriozta daiteke, jakinmin osoz begiratu zituela Victor Hugok orduko Baiona, Donostia, Iruñea, Lezo... eta beste hamaika leku, bereziki Pasai Donibane, zirrara ikaragarria egin zion herria.

**ALMIRANTEAREN
SUDURREKO
GRANOA**

Antton Dueso
EREIN
50 orrialde
875 pezeta
35 libera

MATIAS TXIPIROGOITIA ALMIRANTEAREN EZBEHARRAK

Poziki altxatzen da ohetik Matias Txipirogoitia almirantea, egunero bezala komunera joan eta txixa egiteko. Baina hartan ari dela egundoko ezustea du: bere burua likido horian ikusi eta sudur puntan grano bat atera zaiola ohartzen ez da bada! A zer itxura almirante batentzat! Kezkaz beterik, sendabidea non aurki dezakeen galdetzen duenean, Afrikako Granoherrian kenduko diotela jakiten du, eta harantz abiatzen da ziztu bizian El Invencible Mosquera izena duen ontzian. Baina itsasoa zabalegia izaki, galdu egiten zaigu almirantea, Afrikara joan beharrean Asiara iristen delarik. Pirata beldurgarri batzuekin borrokatzea egokituko zaio gero, eta kontaezinak diren gorabeherak bizitzea, bere helburua lortu eta etxera itzuli arte.

**ACLARACIONES
SOBRE LA
ALBOKA**

José Mariano
Barrenetxea
EGILEAK
69 orrialde
1.300 pezeta
52 libera

NON ETA NOLA FINKATZEN DEN ALBOKA

Leon Bilbao eta Maurizia Aldaiturriagaren omenezko oroigarriarekin aurkezten den liburu honen egilea eta argitaratzailea José Mariano Barrenetxea da, Bizkaiko Foru Aldundiko Kultura sailaren eta Galdakaoko Udalaren laguntza izan badu ere. Lau urte zituela ezagutu ei zuen gizon honek alboka, bere aitag musika-tresna horrentzat egokitutako koplak kantatzea atsegin zuelako, eta familian albokajoleak zituelako. Sarri askotan ikusten omen zituen izeba-osabak dantzatzen haren doinuarekin beren etxeko jangelan. Giro horretan, harritzekoa al da alboka zaletasuna piztea edonori? Baina José Marianok, zaletasunaz gain, jakituria ere badu albokari buruz, eta hain zuzen ere dakizkien xehetasun guztiak eskaintzen ditu bere idazlan honetan.

6 HILERAKO EKIPAJEA

UKIPEN-LENTEAK **14.900**
PEZETAN BAKARRIK **89,55 €**

Gainera, gorpildun MALETA EDER BAT
OPARITZEN dizugu opor hauetan nahi duzun
lekura joateko.

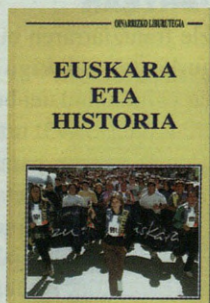
MultiOpticasen 6 hilerako Multipackak honako
hauek ditu: hilero aldatzen diren Multilens lenteen
bi kaxa, Multisoluzio Bakararren edo Multibio
Plusaren bi pote eta lenteentzako bi kutxatila.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

EUSKARA ETA HISTORIA

Batzuen artean
GAIK
155 orrialde
1.900 pezeta
76 libera

EUSKARAREN HERRIAZ, JENDEAZ ETA AMETSAZ

Erlantz Urtasunek, Andoni Uzcheda eta Alfontso Mtnz. Lizarduikoaren laguntzarekin, osatu du "Euskara eta historia" izenburua duen liburu hau, "Euskal Herriaren historia ezkutuz" diharduena. Bertan, euskarak historian zehar eta gaur arte izan dituen nondik-norakoak jasotzen dira alde askotatik aztertuz, Euskal Herria zer izan den, egun zer den eta bihar zer izaten ahal den agertzea helburu. Horrela, Fiteroko euskaldunetaz mintzatzen da, baina baita XVII. mendeko euskaraz, Antoine Abbadiaz, gure hizkuntza nazionalaren ahaideez, erromatarren aldiak Iparraldean zein Hegoaldean, Nafarroa eta euskaraz, Zuberoako mugetan den eta XX. mendean ia erabat erdaldundu den inguru biarnorraz, Sanferminetako programaz eta beste gai askoz.

AMONA, ZURE IHOLDI

Mariasun Landa
/Asun Balzola
EREIN
23 orrialde
900 pezeta
36 libera

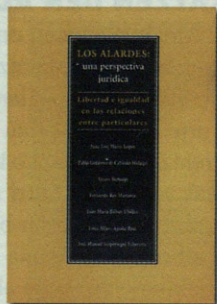

BENETAKO PISTOLA JOSTAILU BILAKATURIK

Erealitatean gerta daitekeen istorio beldurgarria kontatzen dute Mariasun Landa eta Asun Balzolak ipuin honetan. Mutiko bihurri batek benetako pistola bat aurkitzen du. Bost axola hari arriskua, polizia eta lapurretara jolas-teko ezinhobe iruditzen zaio, eta kitto! Baina bere lehengusina beste hariko ezpala da, zentzu handiko neskatala batzuetan ohean pixa egiten duen arren, eta garbi dauka armatar hori ez dela jostailu bat preseski. Zer egin, ordea? Lehengusua konbentzituko duenik ez dago, eta berak ezin dio inori ezer aipatu, bestela ikastolako denek jakingo baitute ohea bustitzen duela oraindik. Orduan zeruan omen dagoen amonaz oroitzen da: hango trafikoa zuzentzen lan asko badu ere, ziur ez duela larrialdian bakarrik utziko!

LOS ALARDES: UNA PERSPECTI- VA JURIDICA

Zazpiren artean
IRUNGO KASINOAK
187 orrialde
1.500 pezeta
60 libera

ALARDEAK ERA EKLEKTIKOAN AZTERTZEKO SAIKERA

Libertad e igualdad en las relaciones entre particulares" da jarrera eklektiko batetik Hondarribia eta Irungo alardeek azken urte hauetan bizi izan dituzten gorabeherak zuzenbide ikuspuntutik aztertu eta komunikabideek horien aurrean agertu duten jarrerari errepasoa ematen saiatzen den liburu honen izenburuaren jarraipena. Aipatu festa horietan tradizioa eta legea era berean errespetaturik ikusi nahiko lituzkeen lan bilduma hau Irungo Kasinoaren babespean kaleratu da, eta Juan José Marín López, Pablo Gutierrez de Cabiedes Hidalgo, Alvaro Bermejo, Fernando Rey Martínez, Juan María Bilbao Ubillos, Jesús Alfaro Aguila-Real eta José Manuel Susperregui Echeves-teren ekarpenak jasotzen ditu. Apika ez dio polemikari amaierarik emango...

DISKOA

MARITXUM

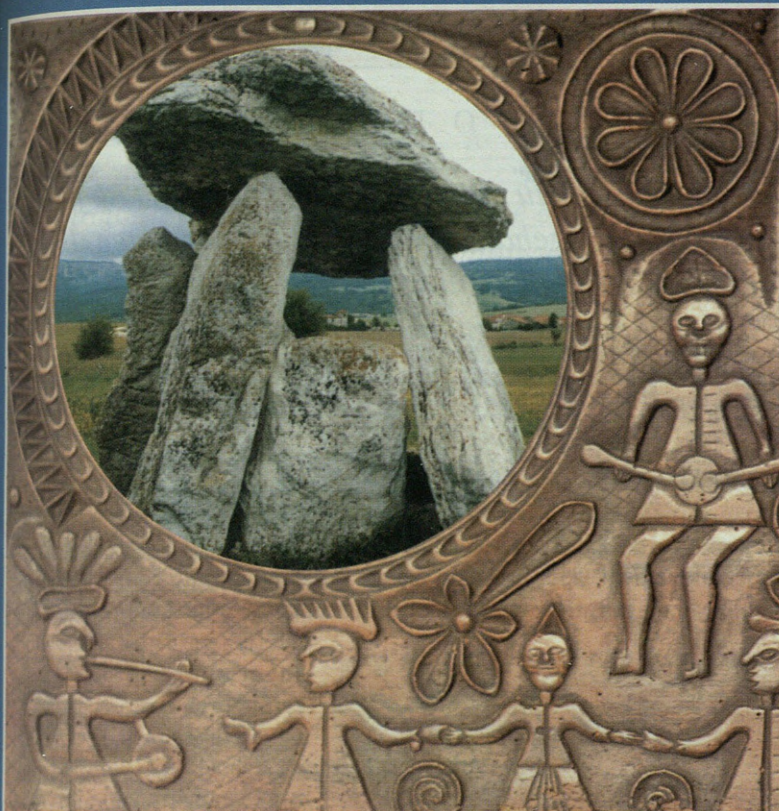
@ t'ardi
IZ
4 kanta
895 pezeta
36 libera

BIHOTZEKO KANTU GOZOAK

Gure artean jadanik oso ezagunak diren kanta batzuen bertsoia berriak eskaintzen dizkigute Andere Zobaranen rapak eta ahotsak, Malen Zobaranen errezitatua k eta ahotsak, Mikel Caballeroren musikak, moldaketak, programazioak eta abarrek eta Mikel Fernandez teknikari lanak. Guztien artean @ t'ardi izen deiturtzat jarri dioten taldea osatu dute, eta

IZ disketxearen eskutik, "Maritxum" kanta herrikoia, Benito Lertxundiren "Lorettoa", Itoizen "Lau teilatu" eta Gabriel Arestiren poemari Natxo de Felipek egindako egokipena den "Aita semea" eskaintzen dizkigute single honetan. Bide batez, eskerrak ematen dizkiete kantu hauek Euskal Herriko kantutegirako sortu zituztenei, hala nola, eta bereziki, Lulu eta Rubeni.

**EUROPAKO HERRI ZAHARRENARENTZAT,
MUNDUKO NAZIOEN ARTEAN, BEREZKO
LEKUA ALDARRIKATZEN DUGU !!!**

**BASANDERE
ARGITALETXEA**

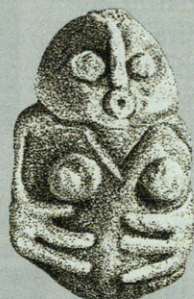
Iraganaldi indigenistatik
berezko geroaldi
diferentziatua irabazteko
sortutako proiektu
abertzalearen alde...

BASANDERE proiektua jaio da.

Arkeologia, hizkuntzalaritza,
populazioen genetika edo
mitologiatik abiatuta, gure
lurraldearen antolakuntza,
teknologia berrien eragina,
globalizazio ekonomikoa,
kontsumismoa edota
ekofeminismoa . . . gai hauek guztiak
eta beste hainbat gure lan-taldeek
ikertu eta zuretzat, era erraz eta
atseginean, dibulgatuko dituzte.

BASANDERE ARGITALETXEA

Birmingham 1 - Pral. eskubia
20002 Donostia
Tel. / faxa : 943 453852
Posta elektronikoa:
basandere@euskalnet.net

* Lau liburu argitaratuko dira urtean zehar.

* Liburu bakoitzeko argitalpen bakarra egingo da eta banaketa egiterakoan harpidedunak lehenak izango dira.

* Harpidetza egiteko aukera ez galdu, beraz, %20ko deskontuarekin.

* Gainera, harpidetza eginez gero, lehenengo titulua (Alizia Stürtze egilearena, hain zuzen) prezio erdian jasoko duzu.

* Ez galdu aukera hau eta gurekin harremanetan jarri.

Euskal Irrati Telebistak eta "yahoo.es" ek akordioa lortu dute eta horren bidez EITBk bien artean adostutako bideo eta audio edukiak munduan zehar zabalduko ditu Interneten, beti ere Yahoo atari garrantzitsu honen bidez.

TXORIA SAREAN ERORI DA

Zerbitzu honen bidez, Euskal Irrati Telebistak, Yahook euskaraz zein gazteleraz dituen edukiak hobetuko ditu.

Egunero, EITBk Iurretan duen egoitza nagusitik, Yahoooren egoitzara informazio orokor zein kiroletako eguneko albiste nagusiak igorriko dira, irudi eta azalpenekin batera, Yahook bere web orrialdeetan sar ditzan.

Ondorioz, eduki hauek orain arteko "eitb.com" en bidez zabaltzeaz gain "yahoo.es" en bitartez ere ezagutaraziko dira. Atari hau egunero bisitatzen duten milioika pertsonen ikusleri potentziala aprobetxatu nahi da.

Albisteak aukeratzeko orduan, informazio orokorrekoak "Canal Vasco" ren erredakzioarekin batera burutuko dira, eta kirolekoak, berriz, kirol erredakzioan bertan adostuko dituzte. Ondoren, Yahoo-ko ardura-dunek informaziook beren orrialdeetan zehar banatuko dituzte, mundu guztia- ren eskura utziz.

Irudi eta soinua izango duten egunero-ko bi albiste hauei, astean behin eskainiko den musikarik onenaren bilduma gehitu behar zaie. "Topaleku" irratsaioaren bidez egingo da hau.

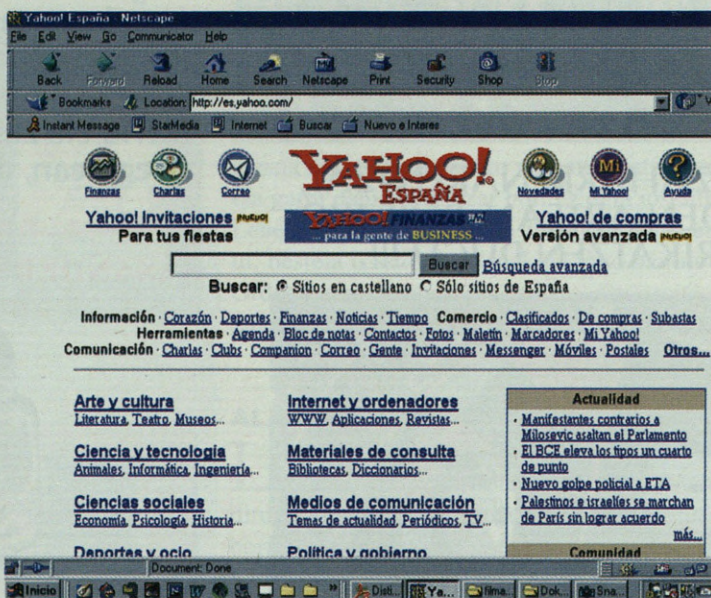
zerrenda egiten duela.

EITBren edukiak Yahoo-n azaltzerakoan, bion arteko marka baten inguruan izango da eta www.eitb.com web gunearekin lotura zuzena izango du. Hau guztiaz gain, EITBk Yahoo aukeratu du bere bilaketa zerbitzurako.

Gainera, hitzarmena sinatzeak, "eitb.com" en edukiak mundu osoan eta momentuan zabaltzea ekarriko du eta baita EITBren web gunearen hobekuntza ere. Izan ere, hemendik aurrera, kirol sailak bere orrialdea izango du irudi onenez hornituta, eta "Euskadi munduan" atalak, bere berriemaielen sarearekin batera, eguneko albisterik garrantzitsuenak bideo formatoan izango ditu.

"Yahoo España" delakoa (www.yahoo.es) estatuan dagoen Internetarako ataririk bisitatuena da eta gazteleraz gain estatuko beste hizkuntza ofizialetan ere ari-

tzen da, lehenbizi gazteleraz agertzen bada ere bere edukietara euskara, katalan eta galizieraz ere iritsi baitaiteke.

■ Yahoo bisitatuenetakoa den Internetarako ataria da eta EITBren asmoa mundurako leiho hori aprobetxatzea da.

Gogora dezagun astean behin Euskadi Gaztea emisorak entzuleen iritziak bildu eta "top" edo kanta entzuneren

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ MIREN AZKARATE EITB-N HIZKUNTZA AHOULKULARI

EHUko irakasle eta euskaltzain hau EITBko hizkuntza aholkulari berria da. Bere lana taldeko telebista eta irratietan euskara zein gazteleraren gaineko irizpideak ematea izango da. 45 urteko donostiarra, Pello Salabururekin EHUko errektoreordea izan zen. 1992tik euskaltzain osoa da eta Jagon sailaren ardura du.

■ IRATI JIMENEZ "HAU KOMERIA" SAIOAN

Kazetari honek irailaren 30ean bere hirugarren denboraldia hasi duen saioan erredaktore eta aurkezle lanak beteko ditu. Bai ETB-1en izen horrekin zein bigarren katean "Desde el Gallinero" delakoan, telesaio honek euskal arte eszenikoei buruzko informazioa zabalduko du aurrerantzean, hots, antzerkia, musika ekitaldiak eta abar.

■ ANAIA TXIKIAK EZ DIRA HANDIRA HELTZEN

"Gran Hermano" ren fenomenoaren ostean, ondorengoa izateko borroka heldu zen, Antena 3ko "El Bus" eta Tele 5eko "Supervivientes" en artean. Bada, azkenean, ez bata ez bestea. Bietako inork ez du lortu aurrekoaren arrakastaren erdira iristea, iraileko ikusleridatuen arabera. Biak hiru milioi eta erdi ikusleren inguruan ibili dira.

RADIO SAN SEBASTIAN (SER)

Urriaren 4an emisora honek 75 urte betetzen zituen, eta berarekin batera irratiak Hego Euskal Herrian diamantezko ezteiak ospatu dituela esan genezake.

75 URTE UHINAK ASTINTZEN

Donostiako prentsaren arabera, Hego Euskal Herrian abian jarri zen lehen irrati Radio San Sebastian izan zen. Berau 1925eko urriaren 4an sortu zen eta inaugurazioko koktelarekin eta lehen emisioarekin ospatu zuten hasiera.

Hego Euskal Herrian irratiak 75 urte betetzen dituela esan genezake. Estatuko lehen lizentziak urtebete lehenago eskaini ziren, Madril eta Barzelonan, baina asmakizuna laster gurera etorri zen.

Felix Gamarra 1940an hasi zen Radio San Sebastianen lanean; hainbat urtetan programazio arduraduna izan zen, eta 1972tik 1983 arte zuzendari. Gaur egun jubilatua dago, baina emisorearen historiari gehien dakienetakoa da: *"Irratia Sabino Uzelaieta Mendizabalek ireki zuen*

1925ean, baina bi urte beranduago 'Union Radio'ri eskaini behar izan zion, honek irrati konbentzional gisa funtzionatzeko azpiegitura guztia zuelako. Kontuan izan behar da garai horretan oso

betetzen zela, kontzertuak, futbol edo pilota partidak eta abar".

Urte horietan jadanik aktore-talde bat sortzen ari zen, 40ko hamarkadan osatuko zena. Antzerki-lan klasikoak irratiartzen zituen taldeak. *"Irratinobelak ez, hauek Madrildik zetozelako, baina zartzelak egin zituzten. Musika diskoen bidez antolatzen zuten eta gero beraiek antzeztzen zuten"*, dio Gamarrak.

Lehen hamarkada hauetan programazioak ordu gutxi irauten zuen, lau bat ordu goizean eta beste hainbeste gauean, eta ezeren gainetik arrakastatsuen "Eskainitako Diskoa" dei genezakeena zen. Honez gain, *"doble o nada" edo "El tiempo es oro"* bezalako lehiaketek ere oihartzun zabala izaten zuten, *"baina askoz diru gutxiago jokatzuz, noski, bost bat ogerleko besterik ez"* ●

■ 75 urte dira Hegoaldean irrati abian jarri zela.

irratsaio gutxi egiten zirela, eta programazioa kultura eta kirol ekitaldiekin

Aurpegia

Juan Beitia
Irola-Irola Irratian "Gora Herria" saioa aurkezten du

"Irratia aita 'Txomin Barullo'n ari zela ezagutu nuen"

Juanek 15 urte besterik ez eta dagoeneko urtebete baino gehiagoko darama irrati librean magazin-musika saio hau aurkezten, astelehenero 20:00ak eta 21:00ak bitartean: *"Nire aitak Txomin Barullo Irratian egiten zuen lan eta nik orduan ezagutu nuen mundu hau. Betidanik gustatu izan zait. Ikastaro batzuk jaso, pixkanaka beste irratsaio batzuetan parte hartzen hasi eta hementxe nago"*.

"Gure Herria" euskal musikaren inguruko saioa eta magazina da aldi berean, jendeak parte hartzeko telefonoa zabalik duen irratsaioa. Horren inguruan "iaz entzule fidel baten deia izan genuen, eskaerak egiten zizkiguna; bada, egun horretan ezin izan genuen eskaera bete eta gurekin sartzen hasi zen, entzuleei gure saioa ez entzuteko eskatuz eta abar. Azkenean lagun gisa bukatu genuen saltsa" ●

Bagak

■ **EUSKADI GAZTEAREN X. MAKETA LEHIAKETA**

Aurten ere gazte irratiak maketa lehiaketa arrakastatsua antolatu du. Parte hartu nahi duten Euskal Herriko talde ala kantariak urriaren 31 arte dute lanak aurkezteko epea. Oinarrien artean gogora dezagun disketxeren batekin kontratua dutenek ezingo dutela parte hartu eta maketak gutxienez hiru kanta izan beharko dituela, biografia eta kontaktuz gain. Diru saria milioi erdikoa izango da eta maketa irabazlea CDan grabatuko da, entzuleen iritziz beste taldeen hiru kanta onenekin batera. Antolakuntzak erabakiz gero, talde nagusiak kontzertua eskaini dezake ●

GETXO, urriak 14

Antzerkia

XVIII. Antzerki Jardunaldien barnean, Kukubiltxo taldearen "Txirrikiz" lana izango da ikusgai. Euskaraz. Algortako San Nikolas plaza 13:00

BILBO, azaroaren 6a arte

Argazki erakusketa

Jesus Grucetak Indiari buruzko argazki erakusketa paratu du Bilbon. Orotara 20 bat lan daude ikusgai, denak zuri-beltzean. Espacio de los Mundos

DONOSTIA, azaroaren 22a arte

Erakusketa

Azaroaren 22a arte, "Gure Arte. 2000" erakusketa izango da ikusgai Gipuzkoako hiriburuan. Koldo Mitxelena 10:30etatik 14:00etara eta 16:00etatik 20:30etara

MIARRITZE, urriak 14

Zesta-punta txapelketa

Asteburuan jakingo dugu zein pilotari izango diren Munduko 5. Zesta-punta Txapelketako irabazleak. Euskal Jai frontoia

BARAKALDO, urriaren 13a arte

Bertso ikastaroak

Gogora ezazue urriaren 13an amaitzen dela Sasiburu elkarteak antolatutako bertso ikastaroetanan izena emateko epea (ikastaroak 15ean hasiko dira). Izena emateko: Sasiburu elkarte (20:00etatik aurrera) edo AEK (944180127)

USKARTZE, urriak 13

Niko Etxart

Zaraitzuko udazkeneko kultur zikloaren barnean, Niko Etxart kantari ezaguna ariko da Uskartzen. Atapea taberna 24:00

ZALDUONDO, azaroaren 5a arte

Argazki erakusketa

"Zikloa" izenburupean, Joseba Olalderen 50 argazki biltzen dituen erakusketa dago Gasteizen. Argazkiok ardoaren elaboratze prozesu guztia deskribatzen dute. Lazarraga Jauregia

BILLABONA, urriak 17

Zinema emanaldia

Euska l Herriko bost film labur izango dira ikusgai Billabonan: "40 ezetz" (A. Altunarena), "Haragia" (B. Vicario), "Sarabé" (B. de la Vega), "Sequititas angelorum" (G. Villate eta J. Eizagirre) eta "A dar Ba kar" (Koldo Almandoz). Gurea aretoa 20:00

BURGI, urriak 14

Bertso afaria

Arratsaldeko 19:30etan Erramun Martikorenak eta Iñaki Maritxalarek kontzertu bat eskainiko dute Erronkarin eta ondoren bertso afaria izango da Burgin Andoni Egaña eta Estitxu Arozenarekin. Petrotx taberna 22:30

LEGUTIO, urriak 14

Ardo jaia

Ardoari eskainitako egunean ekitaldi ugari izango da Legution: erakusketak, herriko musikariaren emanaldia, erromeria, herri afaria, eta nola ez, Arabar Errioxako ardo beltzen dastaketa.

Agendarako deialdiak hogei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

*gizarte-ekintza
obra social*

Nafarroa Garaiko Iparra II.

90 km • 2-3 egun

Euskal nortasunaren gordelekua

Zanpantzar eta txalapartaren lurraldea

Ibilbide honek aurrekoak ere ukitzen zituen Hego Nafarroako iparraldeko bi eskualdeak jorratzen ditu, Baztan lehenbizi eta Bidasoaldea geroago. Biak ere, Erresuma Zaharrean euskal hizkuntza eta izaera hoberen gorde ahal izan duten eskualdeak dira, oso antzinatik ailegatu zaizkigun beste usadio askorekin egin duten bezalaxe. Bestalde, nafar (eta ondorioz euskal) burujabetasunaren sinbolo den Amaiurretik hasi, eta Gabonetako (Olentzero) zein Ihauterietako (Zanpantzarra) pertsonaia mitologikoak gaur arte mantendu dituzten herrietaraino, denak ederrak direla esan behar dugu.

Ibilbide honetan ez dago gehiegi nabarmentzen den sekulako monumenturik, baina horren orde, ezingo dugu esan pasatzen dugun herri bakar batek ere bisitatzea merezi ez duenik, den-denak baserri eta etxe ederrez osatutako herri-monumentuak direlako.

Paisaiari dagokienez, orokorrean berau nahikoa gizatartua dagoela esan genezake, bertako bizilagunak betidanik abeltzaintzaz eta nekazaritzaz arduratu izan direlako, baina orokorrean eder-edertzat jo dezakegu; gainera, tarteka Bertizko Jaurerrikoa bezalako harribitxiak ere agertzen bazaizkigu, kexu baino, aho zabalik geratzeko aukera gehiago dugu.

■ Zigako behatokitik Baztango bailarako herri pare bat ikusgai.

AURTIZKO OSTATUA

Taberna
Logelak
Jatetxea

XABIER & LIRDES

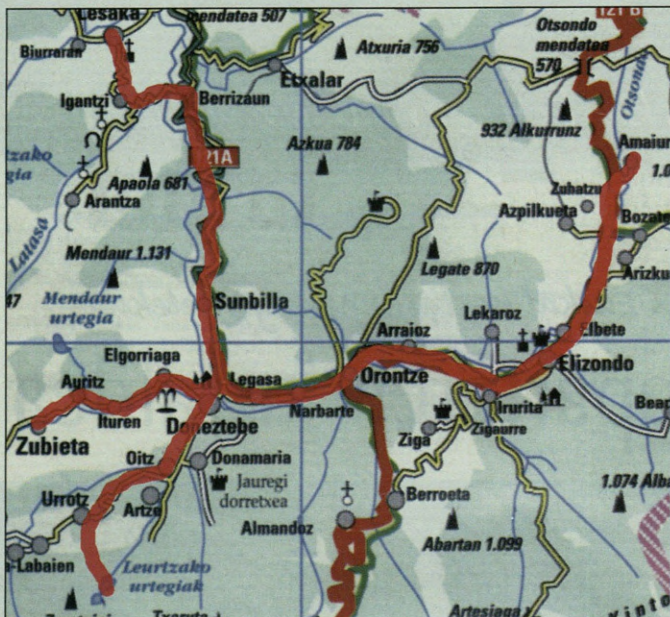
948 45 04 77

AURTIZ • ITUREN

Euskadi

PAIS VASCO

Atsegin handiz

ABIAPUNTU GISA NAFARROAKO independentziaren sinbolo den Amaiur herria aukeratu dugu, herritxo txikia baina oso etxe politak erakusten dituen.

1522ko heroiak gogorarazten dituen monolitoa herriaren goialdeko mendiska batean dago, kale nagusia hartu eta ermitan ezker-gorantz abiatzen den bidezidorrari bost minutu ibiliz. Monu-

■ Amaiurgo monolitoan irakur dezakegun mezua.

mentuak 1521ean, Nafarroa jada Gaztelaren menpe zegoela, egoera horren kontra altxatu, Amaiurgo Gaztelua hartu eta setio latza jasan ondoren 1522ko uztailaren 19an amore eman behar izan zuten nafarrak omentzen ditu.

Elizondorako bidean 7,5 km.an Elbete pasako dugu (1680ko Jarola jauregi barrokoa), Baztango hiriburu den Elizondo beran itsatsia. Bertako eraikin zibil eta erlijiosu interesgarriak bisitatu ostean, hurrengo geldialdia Iruritan egin dezakegu, Dorrea eta Gaston Iriarte jauregiak, eta San Salvador eliza ikusi asmoz. Ondoren Iruñea-Mugairerantz joko dugu.

Norabide berri honetan, 2,5 km.ra eskubialdean oso baserri-dorretxe ederra ikusiko dugu, bere tonu arrosak zeharo nabarmentzen duena. Arraiotzen bertan jauregi gehiago ere aurkituko dugu. Laster Oronotz-Mugaire zeharkatu eta herriaren amaieran Bertizko Jaurerri-Parke izugarriak sarrera ikusiko dugu (18,5 km.).

Bertizko parke botaniko eta baso ederrez gain, herrian bertan Jasokundeko Andra Mari eliza (XVII. m.) eta Arretxea Jauregia bisita daitezke.

Esan behar da, monumentuez gain, pasatzen ari garen herri hauek guztiak nafar estiloko baserri-etxe ederrez jositak daudela, etxe-multzo bikainak osatuz. Berdin gertatzen da esaterako, Narbarte hurrengo herritxoan.

23,5 km.an ezkerrera Donezteben sartzen gara, izen bereko baliararen erdigunean eta Bidasoa ibaiaren ertzean kokatua. Monumentu izendaturik dagoen alde zaharrean eraikin gotiko, Berpizkundeko eta barrokoak aurkituko ditugu, zonaldeko herri-arkitekturaren adibide ederrak, eta baita San Lorentzo eliza ere (hiru gorputzeko kanpandorre zuriska eta karratua).

Herriko irteeran, zubi bat zeharkatu aurretik ezkerrera joko dugu, Saldias norabidean, horrela, 3,5 km.ra lehenbizi Donamaria-

■ Amaiurgo monolitoa.

Zubietako errota

Leitzako errepidea
31746 Zubietako
NAFARROA
Tfnoa: 948 45 19 26

NEGUOKO ORDUTEGIA:

- URRIAREN 16tik EKAINAREN 14ra
- Asteartetik ortziralerara 11etatik 1ak arte
- Larunbat, igande eta jai egunetan 11etatik 2ak arte eta 4etatik 6ak arte
- Astelehenetan itxia

ASTE SAINDU ETA UDAKO ORDUTEGIA:

- EKAINAREN 15etik URRIAREN 15era
- Asteartetik igandera 11etatik 2ak arte eta 5etatik 8ak arte
- Uztailaren 15etik irailaren 15era, astelehenetan irekia
- Ordutegitik kanpo aurrez abisatuta

Zubietako erroten bertatik bertara ezagutuko duzu arto-ehotzeko modu tradizionala. Esperientzia hau, Zubietako herriaren historia eta ohituretan murgilduko zaituen ibilbidearekin osa dezakezu.

ko Bentak auzora, eta bertan ezkerrera Donamaria herrira iritsiko garelarik. Herritxo hau Jauregi Dorretxe (XV.m.) ikusgarriaren itzalpean dago, harlanduzko eraikinaren bigarren gorputza egurrezko oholeriak estaltzen duen dorre ikaragarria, agian Euskal Herriko politena. Bertako elizaren dorrea ere aipagarria da.

Donamariako Bentak auzoan berriz, ezkerrera egin eta Oitz gure eskualdean utziz, 31. km.an Urrotzen sartzen gara (XVI.eko San Migel eliza).

Sartu eta berehala ezker-gorantz erdigunea zeharkatuko dugu, Leurtzako Urtegirako norabidean. Honetarako, herria bukatzean hasten den bideska segitu, beti zuzen eta gorantz, gure alboetan

■ Zanpantzarrek eta joaldunak ezkutuan dira oraindik Zubieta herrian..

zipriztindua. 2,5 km. aurrerago berriz, Ituren, lorez estalitako base-ri-etxeak ikusgai jartzen dizkigun herri gogoangarria. Hauxe gain, eliza honetan gordetzen den XVII. mendeko erretaula ere aipatzeko modukoa da.

Bailara polit honetako hurrengo hiruzpalau kilometroek, Zubietaraino doazenez hain zuzen, bertako lhautei mitikoetako usaina dakarkigute gogora, joaldunen ikustaldiaz eta zanpantzarren zarataz batera. Zanpantzarrek Zubietatik urtarreleko azken igandearen osteko astelehenean irtetzen dira, eta Iturendarrek bisitaldia hurrengo egunean itzultzen diete, bidearen erdia elkarrekin eginez. Talde ikusgarria moztortutako hainbat pertsonen osatzen du. Zubieta ere, nola ez, etxe ederrez osatutako beste herri polit bat da, ibilbide honetako guztiak bezalaxe.

Orain itzuleran, berriz ere Doneztebetik igaroz, herria Iruñerantz zeharkatuko dugu, zubi bat pasatu eta errepede orokorrean Behobia-Irun norabidea hartzeko. Tartean (79,5. km.an) Igantziko Bentak igaroz, azkenean Bidasoaldeko herririk ederrenean bukatuko dugu, hau da, Lesakan (azken honi buruzko informazioa duela bi asteke erreportajearen aurkituko duzue).

■ Donamariako dorretxe zaharrak bere indarra mantentzen du.

gero eta arbola gehiago agertu eta paisaia gero eta ederragoa bihurtzen den bitartean. 4,5 km.ra gure eskuinera beste bide bat irtetzen da, kartel marroiaz seinalizatua; berau segituz, paraje basatiaren erdian dagoen Leurtzako Urtegira iritsiko gara.

Inguru zoragarri honetako edertasunaz (batez ere udaberrian) gozatu ostean, Donezteberaino itzuliko gara, eta bertan ezkerrera hartu, Leitzarantz. Laster Elgorriaga igaroko dugu, balkoi koloretuak erakusten dituzten etxe politez

Bertizko Jaurerriko
Natur Parkearen eta
Bidasoa errekaaren ondoan

HOTEL

VRGAIN**

ORONÓZ-MUGAIRE (BAZTAN)
NAFARROA (Bidegurutzean)
Telefonoak 948 59 20 63 - 948 59 21 98

HOSTAL
JATETXEA
SANTAMARIA

EGUNEKO MENUAK ETA KARTA

KARRIKA NAGUSIA, 28
31740 DONEZTEBE
(NAFARROA)
TEL. 948 45 00 43

ELIZONDO - BAZTAN

Herrialdea: Nafarroa
Iruñera: 58 km.
Altitudea: 200 m.
Biztanleak: 7.806
Euskaldunak: %79

Azalera: 377 km²
Dentsitate: 21 bizt./km²
Jaiak:
 Baztandarren Biltzarra eta
 Santiagoak (uztailak 25 inguru)

Baztan 15 herrik osatzen duten bailara da, udalerrri bakarrean (Nafarroako handiena eta euskaldunenetakoa) antolatua. Ibilbidean harana zeharkatuko dugunez, oraingo honetan bertako herri nagusian zentratuko gara.

Hau bi kale luzeren inguruan antolatua dago. Kale hauetan zehar (batez ere Kale Nagusian) hainbat sortetxe eta jauretxe aurkituko dugu, baztandarren kaparetasun edo nobletasuna agerian jarritz: Arizkunenea, Istekonea, Arozarena edota Arretxea (Bailarako Juntexa izandakoa)

Santiago Eliza gorriak atalde monumentala eta bi dorre ditu kanpoaldean, eta gurutze latinoko barrualdean San Jose eta Errosarioko Ama Birjinaren erretaulak. Baita ere, plazan dagoen XVIII. mendeko Udaletxea, San Pedro eta Santa Engrazia basilizak eta Bidasoaren gaineko harlanduzko bi zubi zahar nabarmenduko ditugu. Inguruetan zenbait trikuharri eta menhir kokatzen da.

■ Elizondo herrian kioskoa eta udaletxea eguzkitan.

■ Baztandarren Biltzarra Elizondon.

BERTIZKO JAURERRIA

Nafarroako iparraldean, Doneztebe eta Elizondo artean, Oronotz-Mugaire herria dugu, eta herri honetan Euskal Herriko Lorategia kontsideratua dena.

PARKEAREN SORRERA

Jaureria berez XIV. mendearen inguruan sortu zen, eta hortik aurrera zenbait sendi nobleren ondarea izan da, baina istorio honetan pertsonaia klabea XIX. mendekoa dugu. Pedro Ziga baztandar abokatu, bidaiari eta poliglotak 1889an jaureria erosi zuen. Hortik aurrera, sarrera inguruan dugun XVIII. mendeko jauregia berrizatu, eta parkearen beste aldean Aizkolegiko jauregitxo modernista eraiki zuen.

Bitartean, egin zituen hainbat bidaietatik zuhaiska eta arbola exotiko ugari ekartzen zituen, lorategia gero eta gehiago apainduz. Ondorioa, gure begien gozamenerako sarrera inguruko lorategi zoragarria. 1949an hil zenean, Ziga jaunak Diputazioari eta Apezpikutzari utzi zien, bere ezaugarriak ez aldatzea baldintzatuz jarritz. Azkenik, 1984an Natur Parke izendatu zen.

PARKEAREN EZAUGARRIAK

■ Bertizko lorategiaren ostean, basoan barneratzen gara.

Jaureriak 2.000 Ha. ditu, pago, haritz, gaztainondo eta abarrez beterik. Gainera, bertan azeriak, orkatzak, basurdeak, basakatuak, igarabak eta hegazti mota zenbaitza (aztoreak, gabiraiak, txantxangorriak...) bizi dira.

Parkea berez bi zatitan bereizten da: sarreran dugun Lorategia eta Bertizko jauretxea (egun Naturaren Interpretazio Zen-

trua) batetik, eta Parke Naturala bestetik.

Lau hektareako Lorategia sarreraren ostean hasten da. Honek bertako eta urrutiko landaretza mota ugari gordetzen du. Dena behar bezala ikusteko, zenbakiekin markatutako bide bat har dezakegu. Arbola eta zuhaiska bakoitzak bere izen eta jatorria dakar. Lorategia bera gutxi balitz, zenbait urjauzi eta urmahel artifizialek are gehiago apaintzen dute ingurua. Azkenik, Bidasoa ibaia-
ren gaineko begiratoki bat ere badago.

Lorategitik irten eta eskuinerantz, 2.000 Ha.ko Parkean bertan sartzen joango gara. Ondo seinalizatutako bidezidorretan zehar (eskatu eskuorria sarreran) atlantiar motako baso-erakustaldi ederra izango dugu. Aipatutako zuhaitz mordoan artean errekatxo ugariren hotsa entzungo dugu. 2. kilometroan (Markesenea baserriaren ondolan) ezkerrean hartuz, bidea Aizkolegin amaitzen da, sarreratik 11 km.ra. Ibilaldi luzea da, eta maldan gora, baina era berean zoragarria.

Zabalik: Parkea apiriletik urrira 9-20 artean; bestela 10-18. Lorategia asteburuan 10-14 eta 16-19 artean; astean zehar 10-14 eta 16-18 artean. Interpretazio Zentrua Lorategia baino ordu erdi lehenago ixten da; gainera, astelehen goizetan itxita egoten da. Helduen sarrera 200 pezetakoa da.

■ Naturak sortutako "eskulturak" bata bestearen atzetik datoz.

Informazio Praktikoa

AMAIUR

Jatorduan:

Mendialdea Jatetxea- Dantzarira bidea.

Lo egiteko:

Eguzkialde Nekazal Etxea- Herri-sarreran 200 metrora. ☎ 948- 45 30 47. Logela bikoitza 4.700 pztz.

Goiz-Argi Nekazal Etxea- Erdigunean. ☎ 948- 45 23 34. Log. bikoitza 4.800 pztz.

Migelenea Nekazal Etxea- Erdigunean. ☎ 948- 45 32 24. Logela bikoitza 3.500-4.500 pztz.

Alamanttonea I Nekazal Etxea- Herri osteko bide nagusitik 2,1 km.ra. ☎ 948- 45 30 49. Logela bikoitza 3.300 pztz.

ELBETE

Jan eta lo egiteko:

Gamioa Nekazal Etxea- Elizondo-Beartzun bidexka, 5,8. km. ☎ 948- 45 21 16 / 609- 42 41 23. Logela bikoitza 3.800 pztz.

IRURITA

Jatorduan:

La Taberna del Fotografo Jatetxea- Kale Nagusia z/g.
Olari Jatetxea- K/ Pedro Hualde.

ARRAIOTZ

Lo egiteko:

Josenea Nekazal Etxea- Erdigunean. ☎ 948- 58 07 56. Logela bikoitza 4.000-5.000 pztz.

NARBARTE

Jatorduan:

Narbarte Jatetxea- San Andres z/g.
El Rio Jatetxea- Iruñea-Irun errepidea.

DONEZTEBE

Bankuak:

CAN, CRN, Lankide Aurrezkia, BBVA, BSCH- Parrokia kalea.

Jatorduan:

Elochurri Jatetxea- San Salvador z/g.
Santa Maria Jatetxea- Kale Nagusia 28.

Jan eta lo egiteko:

Hostal Ameztia- Ameztia 31. ☎ 948- 45 00 28.
Logela bikoitza 5.000-6.000 pztz.

DONAMARIA

Jan eta lo egiteko:

Hostal berezia Donamariako Benta- Donamariako Benta auzoa. ☎ 948- 45 09 25.
Logela bikoitza 7.800 pztz.

ELGORRIAGA

Lo egiteko:

Lekonea Nekazal Etxea- Erdigunean. ☎ 948- 45 02 35. Log. bikoitza 3.000 pztz.

ITUREN

Jatorduan:

Etxandi-Txoko Jatetxea- K/ Berria 31.
Herriko Ostaturia- Hiriko Plaza 1.

Jan eta lo egiteko:

**Aurtizko Ostaturia- Behekoa 17 (Aurtiz auzoa).
☎ 948- 45 04 77. Logela bikoitza 4.500 pztz.
Hostal Plazanea- Iturengo Plaza 8. ☎ 948- 45 00 18. Logela bikoitza 7.500 pztz.

ZUBIETA

Jan eta lo egiteko:

**Herriko Ostaturia- Kale Nagusia 23. ☎ 948- 45 17 71. Logela bikoitza 4.000-4.500 pztz.

IGANTZIKO BENTAK

Jatorduan:

Hita Jatetxea- Iruñea-Irun bidea, 68. km.

ORONOTZ-MUGAIRE (BERTIZ)

Jatorduan:

Pierresenea Jatetxea- Sagualde.

Jan eta lo egiteko:

**Hotel Urgain II- Bidegurutzean. ☎ 948- 59 21 98. Logela bikoitza 5.500 pztz.
*Hostal Urgain- Bidegurutzean. ☎ 948- 59 20 63.
Logela bikoitza 2.500-4.000 pztz.

ELIZONDO

Udaletxea: ☎ 948- 58 00 06.

Bankuak:

CAN- Foruen Plaza.
BBVA, BSCH, Guipuzcoano...-Santiago kalean zehar.

Jatorduan:

Baztan Jatetxea- Santiago 48.
Casa Galarza Jatetxea- Santiago 1.
Fortenea Jatetxea- Santiago 19.
La Asturiana Jatetxea- Santiago 51.

Jan eta lo egiteko:

***Hotel Baztan- Iruñea-Frantzia errepidea, 52. km. ☎ 948- 58 00 50. Logela bikoitza 9.500-11.500 pztz.

Urruska Nekazal Etxea- Heritit 10 km.ra (Beartzun auzoa). ☎ 948- 45 21 06. Logela bikoitza 4.200 pztz.

Jaen Nekazal Etxea- Herri sarreran. ☎ 948- 58 04 87. Logela bikoitza 3.800 pztz.

Lo egiteko:

*Hostal Saskaitz- Maria Azpilikueta 10. ☎ 948- 58 04 88. Logela bikoitza 10.000 pztz.

Gure etxeak eraiki eta berritzeko euskaldunok haritza behar dugula dirudi. Eta bertako hariztiak agortuak direnez, atzerriko basoetako kolonizatzaile bihurtu gara.

TRISTEA BENETAN

Egurretik ematera nator gaur. Baserria berritzen ari naizela eta, egur artean dabil nere burua azken hilabete hauetan. Habeak, zutabeak, zapatak, solibak, kapirioak, astozaldiak, bantzuak, txinalgak, ziriak, txarrantxak, lata eta abar buruan zilipurdika dabilzkit. Sekula sekulorum bizitzen omen den zuretarako zuhaitzak hil egiten dira, akabatzen utziko bagenitu ez baike-nuke probetxu handirik. Hiltze horrek aztoratuta nauka. Euskaldun, benetako euskaldun izateak ia haritz-zura ez beste erabiltzera behartzen duela dirudi. Ohitura honek inguruko hariztien desagertzea ekarri duenez urrutiagokoetan jarri ditugu begia eta motozerra. Frantzia, Kanada, eta

abar dira gure izakera kolonizatzailearen bazka. Edozein dirutza ordaintzeko prest gara gure kutixia bete dadin. Gure aldean

ederki kudeatzen dituzte basoak eta kolonizatuarentzako pagotxa den artean gaitzerdi. Haritzaren dirutza ordaindu nahi ez duenak Afrika, Hego Amerika eta Asiako zur tropikal merkeak erabiltzen ditu, gehienetan. Hau bai dela benetako kolonizatzea. Basoak eraisteko enpresak antolatzen ditugu eta baso-mutilak merke; gure ontzietan garraiatu eta marinelak merke eta baso haien kudeaketa hiltzaileari jasangarria abizena gehitzeko hemengo teknikariak erosten ditugu eta aurrera! Begira zertan oinarritzen ditugun kontzientzia zipitzik gabe eraikitako gure etxe euskaldunak... Tristea benetan! ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Menopausia garaian Euskal Herriko emakumeen laurdenak tratamendu berezia jarraitzen du klimaterioaren sintoma eta arriskuak saiheste aldera.

MENOPAUSIAREN TRATAMENDUA

Menopausia izeneko etapa horretan sartuak dauden euskal emakumeen % 25,6k tratamenduren bat hartzen du, klimaterioaren sintomak borrokatzeko. Hala ere, % 18 bakarrik joaten dira urtero-urtero bere ginekologoarengana. Datu horiek eman ziren eza-gutzero Menopausiaren Informazio Zentroak 1999ko martxotik ekainera bitartean egindako ikerketa soziologiko baten bidez.

Inkesta horretan 10.000 emakumek hartu zuten parte, eta Euskal Herriaren zonari dagozkion emaitzek frogatzen dutenez emakumea gehien kezkatzen duten arriskueta bat Alzheimerra da, eta atzetik datoz min articular eta mus-

kularrak, bularreko eta umetokiko min-bizia, eta baita gaixotasun kardiobasku-

larrak ere.

45 urtetik 55era bitartean dauden lau emakumetik batek osteoporosia duela uste du, eta % 57ra iristen da hezur-hausturaren bat edukitzeko arriskuak kezkatzen dituenen portzentajea. Adin horretako % 42,6 emakumek uste du bere osasun-egoera ona dela, eta % 25,6k dioenez tratamenduren bat jarraitzen du. Dieta edo jan-neurria % 28,3k zaintzen du, % 11,4k kaltzio-gehigarriak hartzen ditu eta % 7,6 dira ariketa fisikoa egiten dutenak. Aurreko lanean azpimarratzen genuen bezala puntu horietatik dira gomendio edo aholku bezala landu beharrekoak hain zuzen ere ●

◆ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

ABERASTEKO MODUA

Aise eta azkar aberastu nahi baduzu, orain hurrena adiskide batek erakutsi zidan metodoa erabil dezakezu. Bi urrats ditu:

1. Jendea, duen balioaren prezioan erosi.
2. Ondoren, euren ustez balio duten prezioan saldu.

AMETS EROTIKOAK

Miren eta Kattalin, bezperan izandako amets ez ari dira:

- Gelako hormaren kontra nengoen, erabat biluzik, eta nire aurrean, inon den gizonik ederrena eta gihartsuena: haiek besoak, haiek hankak eta hura....! Mantso-mantso ari zitzaidan hurbiltzen, nire urduritasuna eta plazer egarria ur

MANIXUT?

ZAZPIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

HARA BESTEA!

Aurrean dagoenak esan duena pitokeria bat dela adierazteko esklamazioa

*Jabugoko urdaiazpikoa gustoko duzula?
Hara bestea! Eta nork ez?*

ANDALE
VOILA L AUTRE!! / GET REAL!

irakina baino beroago jarritz. Inguratu eta bere beso lerdene-kin gerria inguratu zidan. Nik ezin nuen gehiago eta oihu egin nion: "Mesedez? Esadazu mesedez zer egin nahi didazu!"

- Eta orduan berak, zirkinik

egin gabe zera esan zidan: "Baina neska, hori zuk erabaki behar duzu. Zu ari zara amestetan; ez ni!"

Gurutzegrama

[illegible]

EZKER ESKUIN

- 1.- Bizitokiak. 2.- Amaiera. Litioa. 3.- Iparraldean, garra. Gizon izena. 4.- Bibliako pertsonaia. Modua.
- 5.- Ogi, hitz elkarketan. Amaren ama. Tona.
- 6.- Ardura. Oxigenoa. Obus hitzaren kontsonanteak.
- 7.- Gora egin. Neurri apalekoa. 8.- Sosa. Egur.
- 9.- Eako. Kirikinoa. 10.- Erail. Bizkaian, lehengusu.

GOITIK BEHERA

- 1.- Balio berekoa. 2.- Ikastetxeak. 3.- Pisua. Kitatzeke dagoena. 4.- Erreka handiak. Uranioa. Tona. 5.- Egile atzizkia. Itzali. 6.- Oldar. Hamar. Röntgen. 7.- Portu. ... eta behin, noizean behin. 8.- Uranioa. Infusio-mota. Txori-mota. 9.- Soro. Mikroorganismo-mota. 10.- Usain txarra. Interjekzioa.

Letra Zopa

I	Z	A	I	A	E	N	N	A	O	E	M	N	O	K	A
E	R	T	N	S	T	A	S	O	R	R	A	D	U	O	T
H	A	E	D	I	A	P	I	R	J	S	A	I	R	H	E
O	A	N	T	P	D	E	O	R	M	U	M	E	G	S	A
R	O	E	S	L	A	R	A	N	J	A	N	O	U	A	N
I	R	O	T	I	N	R	U	I	Z	B	R	T	L	D	R
A	E	D	R	E	B	A	N	T	A	R	E	R	I	A	P
S	R	N	L	S	M	T	R	Z	I	I	A	A	O	L	B
U	D	U	A	T	E	U	A	A	B	E	S	K	A	I	A
I	K	M	O	R	E	A	R	E	N	M	O	O	G	R	A

Aurki itzazu letra zopa honetan
8 koloreren izenak.
Hitzak
ezker-eskuin,
goitik - behera
edo
diagonalean azalduko
zaizkizu

ezker-eskuin,
goitik - behera
edo

diagonalean azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

			⊛	S	⊛	G	⊛	B	⊛	P	⊛
			S	A	L	A	K	E	T	A	K
			⊛	L	O	G	O	T	I	P	O
⊛	M	⊛	L	A	R	⊛	L	E	R	I	N
B	E	T	E	B	E	H	A	R	⊛	L	T
⊛	N	E	R	E	⊛	A	⊛	R	I	A	U
U	D	A	⊛	R	A	Z	Z	I	A	⊛	Z
⊛	A	⊛	A	R	G	I	A	⊛	I	T	⊛
A	T	A	R	I	⊛	A	R	B	O	N	A
⊛	E	L	I	A	S	⊛	A	R	A	T	Z

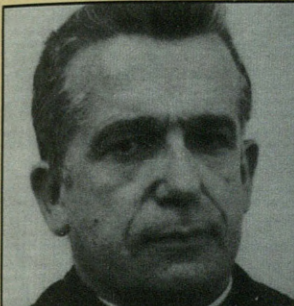
Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Amaigabeak. 2. Sarritan. R. 3. Kito. Arima. 4. Ase. Ibi. Ok. 5. Tuak. Atala. 6. At. Arlote. 7. Sasi. Aneka. 8. Uso. Ero. Ur. 9. Nuke. I. Ola. 10. Ana. Baztan.

Goitik-behera: 1. Askatasuna. 2. Maisutasun. 3. Artea. Soka. 4. Iro. Kai. E. 5. Gi. I. R. E. B. 6. Atabalaria. 7. Baritono. Z. 8. Eni. Ate. Ot. 9. A. Molekula. 10. Kraka. Aran.

ELFAPOLZTUORAHDO
PIOASTZILLERORAEIDR
RAGAEKIDPNRAEMOIE
REIDAEANHANEARIBAN
XDOBISTIAARRAUNA
TNRTZXEKENOAIIKIZ
NANKOZENODIAGLTL
IORKESDONIBANEKO
RIAATISTINDOAENB
TIRUNAIBIRRRADNOH

Hitz Gezidunak

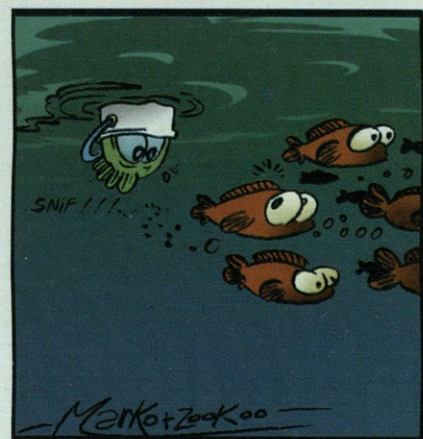
	Deitura	▼		Harri bihurtua	▼		Mirariak egiten ditu	▼		Meatzeak	▼		Ahuntzaren arrak
	Auzokoa			Kitatzeke dagoena			Gorotza			501			
	►			▼			▼			▼			▼
	Goizeko otorduak	►											
	Handi												
Izena	▼		Poesia-mota	► ▼						Suari dario	►		
Bihiak			Zeharo							Ukapena			
►			▼			Hori zurbil	►			▼		Röntgen	►
						Janari ongailu						Noren atzizkia	
Enda	►				▼			Gizon izena	►			▼	
Gauoko argi								Polit					
►					Bat	►		Izana	► ▼				
					Kontso. errep.			50					
Txangoa	►				▼			▼				Potasioa	►
Urtaro beroa												Musika nota	
►					Long Play	►		Gelaren erdian	►			Kontso-nantea	► ▼
					Bokala			Kontso-nantea				Kontso-nantea	
Duda partikula	►			▼		Ibai txikiak	►			▼			▼

Pertsonaia: Euskal idazlea eta erlijiosoa (1906-1982)

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH + ZOOK

ERROBIKO PIRANJAK

ANDONI EGAÑA

BEHIA

Jakinekoa da aitzakiak egoki jartzea arrazoiak baldar ematea baino eragingarriagoa dela komunikazioan. Zer esan ez dakigunean zer esan asmatzea ez da erreza izaten. Zutabegi-leoi askotan gertatzen zaigu hori. Gairik apartatu ezin eta jardun eta jardun egin behar zerbait esaten ari garen itxurari eusteko. Neu ere zulo berean eror ez nadin, egokiena adibide bat jartzeari derizkiot. Adibide ezaguna da. Parisko Pedagogia Museoan gordea daukate. Mutiko baten idazlana da eta barkatuko didazue itzulpenaren egokitasunik eza. Gaitzat honako hau ipini zioten: deskriba ezazu ugaztun bat edo hegazti bat.

Eta honako hau da bere idazlana:

“HONTZA da idazteko aukeratu dudana hegaztia. Hontzak egunez ez du ikusten, eta gauez satorrak bainoitsuagoa da. Egia esan, ez dakit askorik hontzari buruz, beraz, beste animalia bat aukeratu dut. Adibidez, behia.

Behia ugaztuna da. Sei alde ditu: eskui-netakoa, ezkerretakoa, behekoa eta goikoa. Atzeko aldean buztana izaten du, eta buztanetan zintzilik, brotxa. Brotxa honen bidez euliak uxatzen ditu, esnetara eror ez daitez. Buruak adarrak irteteko balio dio, eta gainera ahoak nonbait egon behar du ezta? Adarrak borrokarako erabiltzen ditu. Azpiko aldetik esnea dauka. Jaisteko moduan ekipaturik dago behia. Jaisten hasitakoan esnea isuri eta isuri hasten da, eta ez da sekula jariorik agortzen. Nola moldatzen diren behiak? Ez dut inoiz ulertu ahal izan. Baina gero eta oparoago ematen dute esnea.

Behiaren senarra idia da. Idia ez da ugaztuna. Behiak ez du askorik jaten, baina jaten duen hura bi aldiz jaten duenez, aski izango al du! Goseak dagoenean urrumaka hasten da, eta isilik badago, barruan belarra daukan seinale. Bere hankak lurreraino iristen zaizkio. Behiek oso garatua dute usaimena, eta ondorioz oso urrutira usaindu ahal izango ditugu. Horrexegatik izaten da mendiko haizea hain garbia!”

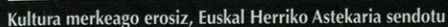
Espero dut gozatualdi bat hartuko zenuela. Baina zergatik gertatzen zaigu hain irrigarri mutiko honen idazlana? Egia begi-

bistakoak begibistakoak ez bailiran emate dizkigulako gehienbat. Ez al da egia behiari hankak lurreraino iristen zaizkiola? Ez al da egia jeisteko moduan ekipaturik daudela? Ez al da egia ahoak nonbait egon behar duela eta behiek birritan jaten dutela, jaten dutena?

AKATS txikiren bat salbu, idiarena, Pernandoren egiak eta logika bitxia (usaimen garatua dute, beraz urrutira usain dituzakegu eta ondorioz mendiko haizea garbia da) konbinatzeak demaio idazlanari grazia. Eta batipat, apaltasuna azaltzen du. Hontzaz ezer gutxi dakienak behiaz idazten has-teko adina zuhurtzia behar luke.

Nik gaur Ibarretxeri jarritako zensura mozioaz idazteko asmoa nuen, baina horri buruz ez dakit asko, eta erabaki dut behiari buruz idaztea. Eta harira datorrenez... Zergatik ez zioten Ardan-zari zensura moziorik ipini? Behin, Filipinetan zelarik, Euskal Herrian atentatu bat izan zen. Euskadi Irratirako ari zen zuzenean eta honela adierazi zuen: “Beisu: nik beste munduaren puntatik garbi esan nahi dut...”. Beste munduaren puntatik alajaina! Ez munduaren beste puntatik! Konparaketa eginez, idiarena ez da bekatu larria. Eta Ibarretxerena ere ez ●

“Nik gaur Ibarretxeri jarritako zensura mozioaz idazteko asmoa nuen, baina horri buruz ez dakit asko, eta erabaki dut behiari buruz idaztea. Eta harira datorrenez... Zergatik ez zioten Ardan-zari zensura moziorik ipini? Behin, Filipinetan zelarik, (...) honela adierazi zuen: ‘Beisu: nik beste munduaren puntatik garbi esan nahi dut...’. Beste munduaren puntatik alajaina! Ez munduaren beste puntatik!”

KONTU KORRONTEA/LIBRETA Entitatea Sukurtsala K.D Kontu zenbakia

euskal **irradi** telebista

Laino guztien gainetik elkarrekin

Mila esker. Zuei esker
egin gara handi.
Zuei esker bete
ditugu 18 urte.

Hona hemen gure
marka berria.
Gure ilusioen ikurra.
Honela ikusten dugu
geroa.

Honela izan nahi
dugu zure begitan.